

TREBALL FINAL DE MÀSTER

L'humor com a eina per canalitzar la tensió social

L'ús de mems a Twitter en el conflicte entre
Catalunya i Espanya

Sara Carrés Soms

Tutor: Narcís Iglesias

Màster en comunicació i estudis culturals

Facultat de Lletres

Universitat de Girona

2017/2018

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. APROXIMACIÓ TEÒRICA A L'HUMOR I TWITTER	5
2.1. De Sigmund Freud a Patrick Charaudeau	6
2.2. L'humor a Twitter	12
3. ANÀLISI DEL CAS CATALUNYA-ESPANYA	16
3.1. Aproximació al context català des del 2015 fins al 2017	18
3.2. Anàlisi de les peces humorístiques.....	21
3.2.1. La relació entre l'humor i el context.....	21
3.2.2. L'humor i el receptor	40
4. CONCLUSIONS	44
FONTS PRIMÀRIES (webgrafia)	46
BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA	48
ANNEXOS.....	50

1. INTRODUCCIÓ

El riure és humà i, com a tal, és part essencial de qualsevol societat. Des de fa segles s'ha utilitzat com a element de cohesió i de crítica. La seva presència és tan significativa que fa difícil apreciar la seva complexitat i la seva importància. Els primers que se n'adonen i parlen del riure són els grecs amb Plató i Aristòtil. Els pensadors estableixen la separació entre comèdia i tragèdia en l'àmbit del teatre, on en la societat grega és el principal aparador de l'humor. Tot i que la comèdia no és considerada un art important, sí que en fan algun plantejament teòric. El més destacat és el vincle entre el plaer i el patiment que provoca el riure, plantejat per Plató. El pes recau en el patiment, per això, ho veu com un excés que s'ha d'evitar i ha de ser limitat per la raó. Per Plató la base de l'humor és la malícia i l'enveja. A més a més, tant per Plató com per Aristòtil, el riure estableix una relació de superioritat entre el que riu i el que és objecte de la burla. Així és com Aristòtil defineix la comèdia a la seva obra *Poètica*: «[...] imitación de hombres inferiores, pero no en toda la extensión del vicio, sino que lo risible es parte de lo feo. [...] es un defecto y una fealdad que no causa dolor ni ruina»¹. De la mateixa manera que Plató, el filòsof grec destaca el paper que juguen la malícia i la maldat en el riure, en definitiva en l'humor, i com aquestes s'han d'evitar perquè són èticament menyspreables.

Així doncs, la concepció de l'humor en el món clàssic és negativa, fins i tot, menyspreen els autors que es dediquen a fer comèdies. Cal destacar que Aristòtil és qui dedica més atenció al riure en la societat i en fa una aproximació des d'un punt de vista ètic. Així en parla a *Ètica a Nicómaco*: «Los que se exceden en sus gracias aparecen como bufones y vulgares, perseveran en sus chistes a toda costa, tratando más de provocar risa que de decir lo correcto y evitar sufrimiento a sus víctimas»². Ara bé, tot i que el riure és considerat com l'element més baix de l'ésser humà, també li reconeix una funció social. Per aquest motiu, Aristòtil li dóna un valor en l'oratòria. Considera que pot conquerir i provocar les passions³ de l'auditori. Per tant, és una eina més del discurs que permet persuadir a qui escolta l'orador. Així mateix, preval en l'actualitat aquesta idea de l'humor com a part essencial de qualsevol tipus de discurs. Així doncs, per una banda, té una funció social important en

¹ARISTÒTIL. (1974). *Poética*. Madrid: Gredos.

²HERNÁNDEZ PEDRERO, V. (1999). *La Ética a Nicómaco de Aristóteles*. Madrid: Alianza.

³Segons l'Enciclopèdia catalana la passió és una categoria aristotèlica, contraposada a l'acció, que expressa l'estat d'un ens afectat per l'acció d'un altre. Recuperat de <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0100694>

l'àmbit del discurs. Per l'altra, és considerat com a element negatiu de l'individu i de la societat. Ara bé, no és fins al segle XIX que la concepció del riure canvia i s'obre a altres àmbits. Aquesta idea d'un humor negatiu transforma la manera d'entendre'l.

Sigmund Freud (1969) a *El chiste y su relación con lo inconsciente* introdueix la part negativa de la qual parlen Plató i Aristòtil. Així i tot, l'autor se centra en una de les funcions més importants de l'acte humorístic: alliberar la tensió. Després, Henri Bergson (1973) és qui desenvolupa un estudi més acurat de la part negativa de l'humor. Posa el focus en la humiliació que hi ha en el riure, és a dir, en l'acte humorístic. Així doncs, els dos autors són els qui posen les bases per a les teories que es desenvolupen més endavant i que marquen els estudis sobre l'acte humorístic fins avui. Entre els teòrics actuals destaquen Victor Raskin (1985) amb *Semantic Mechanisms of Humor*, Michael Billig (2005), *Laughter and Ridicule. Towards a Social Critique of Humour* i el francès Patrick Charaudeau (2015) amb articles com *L'humour au risque de la diffamation. Quand la jurisprudence révèle les composantes de l'humour*. Per tant, l'acte humorístic continua essent objecte d'investigació i és reconegut com a part essencial d'una societat. Tot i que la visió de Plató i Aristòtil respecte a l'humor és negativa, des del principi li atorguen un paper destacat dins la societat. Ara bé, la importància que donen a les emocions és descartada per Bergson (1973), ja que considera que l'humor apel·la a la intel·ligència sense la qual no podria existir.

Així doncs, el primer objectiu del treball és fer una aproximació a les teories que s'han formulat al voltant de l'acte humorístic, des de Freud (1969) fins a Charaudeau (2015) o Giseline Kuipers (2008), tenint com a idea central els conceptes *positive* i *negative humor* que marquen la majoria de les teories estudiades. Per tant, la primera part abasta un contingut més teòric on les xarxes socials també tenen cabuda, ja que s'han convertit en un mitjà imprescindible i sense el qual molts fenòmens socials no es poden entendre. Per fer l'aproximació a aquest àmbit, l'article *Identidades falsas en Twitter: la irònia y el humor verbal como mecanismos paródicos* de les professores Ana Pano i Ana Mancera (2014) és cabdal. Les seves investigacions se centren en la interacció de l'humor amb la societat a través de les xarxes socials, en concret de la plataforma de Twitter. També destaca la importància de construir-se una identitat dins la xarxa, en definitiva, una nova manera d'encaixar en la societat. Cal tenir en compte, també, com s'incorporen les teories sobre l'acte humorístic en aquest nou ambient. El més important és conèixer el context per entendre la peça humorística.

Així doncs, l'aproximació teòrica a l'acte humorístic i a Twitter, com a nova via per la qual actua aquest, serveix per descobrir una nova manera d'interacció de la societat. El segon objectiu és acostar-se a la funció alliberadora que té l'acte humorístic en un moment de tensió social. Un bon exemple i que serveix com a cas d'anàlisi és el conflicte entre Catalunya i Espanya causat per la intenció de fer un referèndum d'autodeterminació. Pel que fa a l'anàlisi, aquest compta amb dotze mems trobats a Twitter, la xarxa escollida. A causa de la gran quantitat d'exemples, la selecció s'ha fet d'entre els mesos més conflictius, setembre i octubre de 2017. Cal destacar que es divideixen entre: els que circulen en la part de ciutadans independentistes i els constitucionalistes, ja que són els dos actors implicats. Un altre punt a tenir en compte és el criteri de selecció, ja que hi ha centenars de mems, tant d'un costat com de l'altre. Per escollir les peces s'ha tingut en compte la referència a un fet concret, per exemple un discurs d'un polític o un esdeveniment. També, la importància que tenen les idees que representen per entendre el conflicte i el perquè és important per a la part en qüestió parlar-ne. Finalment, s'ha triat els que han circulat més per la xarxa. Per acabar, cal destacar que l'anàlisi de les deu primeres peces està fet tenint en compte el context en el qual apareix cada una. Pel que fa a les dues últimes, l'element destacat és el punt de vista del receptor perquè és qui determina la interpretació que se'n pot fer.

En resum, la intenció del treball és conèixer les diferents visions sobre l'humor i quines funcions desenvolupa en una societat. De la mateixa manera, explorar les possibilitats que donen les xarxes socials, en concret Twitter, a l'hora de difondre una imatge, un text o un vídeo humorístic. La combinació d'aquests dos elements, doncs, ha de permetre interpretar i explicar com la societat catalana encara un context complex i tens. En definitiva, quin paper juga l'humor com a mecanisme d'alliberació dotant d'una nova perspectiva els fets més difícils de digerir pels ciutadans. Per tant, es converteix en un mecanisme imprescindible per entendre l'actualitat i la societat.

2. APROXIMACIÓ TEÒRICA A L'HUMOR I TWITTER

L'humor o acte humorístic té unes finalitats, uns continguts i, el més important, es dirigeix a algú. Sense aquest algú, un receptor, l'humor no té sentit. Ara bé, què és l'humor? A part d'un receptor, quins altres components l'envolten? Des de Freud (1969) i Bergson (1973), passant per Victor Raskin (1985) i Michael Billig (2005), fins a Patrick Charaudeau (2015) s'han aproximat a l'humor des de diferents punts de vista. Tanmateix, tots destaquen un element per sobre dels altres: el seu component social. Dècades després dels estudis fets, apareixen les xarxes socials que no només han condicionat el format, sinó també la manera de rebre i compartir l'humor. Cal tenir en compte, però, que l'essència de l'acte humorístic no ha variat, el seu principal objectiu continua essent fer riure, encara que ha canviat el canal pel qual transita. En aquest àmbit s'han publicat alguns articles per entendre com es desenvolupa l'acte humorístic dins Twitter, la xarxa social més utilitzada. Un exemple són les investigacions d'Ana Pano i Ana Mancera (2014). Aquestes aproximacions en l'humor a les xarxes socials són un punt de partida per entendre com, en una situació de conflicte social es pot evitar la violència gràcies a l'humor.

Així doncs, per entendre com funciona l'humor avui en dia cal destacar les diferents teories que s'han fet al voltant del seu pes social, passant pels elements que el conformen i, finalment, com han entrat les xarxes socials a formar-ne part. Per fer-ho, aquest apartat està dividit en dos punts. El primer reflecteix tot el que s'ha dit sobre l'acte humorístic i com la idea de Freud i Bergson marquen un canvi en l'estudi de l'humor. Pel que fa al segon punt, se centra en Twitter i com l'humor es mou dins aquesta xarxa social. Finalment, cal introduir alguns exemples de la capacitat de les xarxes durant alguns moments tensos dins la societat espanyola. S'ha de tenir en compte, doncs, que han sigut imprescindibles, en més d'un cas, per no arribar a enfrontaments físics. Així doncs, com es veurà més endavant, les teories que es van desenvolupar al llarg del segle XX i principis del XXI segueixen essent vigents per emmarcar el que significa l'humor a les xarxes.

2.1. De Sigmund Freud a Patrick Charaudeau

Trobar una definició per a l'humor és difícil i diferents teòrics s'hi han aproximat des de diversos angles. La més completa i que aglutina la resta d'aproximacions és la feta pel lingüista francès Patrick Charaudeau (2015): «*L'humour est une stratégie discursive qui consiste à s'affronter au langage en se libérant de ses contraintes, qu'il s'agisse des règles linguistiques [...] ou des normes d'usage; construire une vision décalée, transformée, métamorphosée de la vision normée du monde, d'entrer dans cette connivence de "jouer ensemble"»*. Segons l'autor, l'humor, o altrament dit acte humorístic, és un joc de paraules que canvien la visió "normal" del món. En una línia similar, podem entendre l'aportació de Freud (1969) pel que fa a l'acudit, el qual defineix com «*un simple juego con ideas*». Així doncs, Freud conclou que la base dels acudits, és a dir, l'humor, són les idees i per extensió la ideologia que se'n desprèn. Tal com diu Charaudeau (2015), qualsevol acte humorístic busca canviar aquesta visió "normal" del món utilitzant idees, en definitiva, ideologia. Per tant, qualsevol acte humorístic es pot definir com un joc del llenguatge i una estratègia discursiva en els quals les idees en són protagonistes.

Ara bé, en aquest joc hi participen molts actors, fet que el fa complex. Victor Raskin (1985), autor de diferents treballs com *Ontological Semantics* (2004) o fundador i editor de la revista acadèmica *Humor: International Journal of Humor Research* (1988), distingeix sis aspectes claus necessaris perquè es produeixi l'acte humorístic:

1. **Hi ha d'haver presència humana.** Raskin (1985) distingeix entre emissor i receptor. Per la seva banda, el psiquiatre William Fry (1963) diu que hi ha una relació entre un i l'altre. Aquesta ha de permetre als participants saber que és un joc. Charaudeau (2015) va un pas més enllà i fa una distinció més acurada. Pel que fa a l'emissor, el lingüista francès parla del *locuteur* i l'*énonciateur*. El primer és qui dur a terme l'acció, és a dir, qui explica un acudit, fa un monòleg, en definitiva, qui juga amb el llenguatge. El segon, és l'actitud amb la qual fa l'acte humorístic. Respecte al receptor, Charaudeau (2015) distingeix entre *destinataire* i *récepteur*. Pel que fa al *destinataire*, es refereix a la imatge que en té el locutor sense saber com aquest respondrà a l'acte humorístic. En canvi, el *récepteur* és la persona física que ho interpretarà segons dues postures: de complicitat o d'hostilitat. Aquesta última és la

que fa que l'efecte esperat i el produït no coincideixin i, per tant, es produeixi un malentès. En definitiva, no es tingui lloc l'acte humorístic.

- 2. Ha de passar alguna cosa.** Charaudeau (2015) parla de *cible* (objectiu) i *thématique*. L'objectiu, doncs, és la persona que rep l'acte humorístic, és a dir, la víctima. La temàtica és el que es tracta. Normalment, diu Charaudeau (2015), l'un i l'altre es confonen. La diferència, però és que darrere l'objectiu hi ha una visió normalitzada del món, un tòpic o una doxa que es tracta. En definitiva, ideologia.
- 3. S'ha de tenir en compte l'experiència individual.** Aquest aspecte i el del punt 4 van lligats al receptor del qual parla Charaudeau (2015). Tant l'experiència individual com el tipus psicològic dels quals parla Raskin (1985), determinen el grau de predisposició de l'individu a l'acte humorístic. Així mateix, pot determinar la interpretació que en farà.
- 4. S'ha de tenir en compte el tipus psicològic de l'individu.**
- 5. Conèixer en quin ambient es fa l'acte humorístic.** Raskin (1985) parla del factor contextual com a important dins l'acte humorístic. Així mateix, el context permet interpretar i entendre l'acudit, el monòleg o la imatge còmica. De la mateixa manera, quan l'acte humorístic fa presència a les xarxes socials, aquest és determinant per situar al receptor.
- 6. En quin tipus de cultura es produeix.** Charaudeau (2015) ajunta l'apartat 5 i 6 i parla de situació de comunicació, «[...] se définit par un contrat de parole qui dépend de l'identité des partenaires de l'échange, de la finalité de celui-ci et des circonstances matérielles dans lesquelles il se déroule. Pour que l'on ait affaire à un contrat de parole humoristique, il faut que le locuteur ait la qualité d'humoriste, que la finalité soit de faire de l'humour, et donc que l'interlocuteur ou l'auditoire se reconnaisse dans le rôle d'avoir à partager un acte humoristique». És a dir, Charaudeau (2015) diu que la situació comunicativa és un acte on el locutor i l'interlocutor o receptor firmen un contracte. Segons aquest contracte, els dos entren a jugar dins l'acte humorístic.

La distinció feta per Victor Raskin (1985) parla de l'individu, però també es pot estendre al col·lectiu, a un grup dins la societat o a la societat en general. Tant en un cas com en l'altre les emocions, les idees, les normes socials... juguen un paper que determina tot l'acte

humorístic. Ara bé, de tots els actors que en formen part, el receptor és essencial, ja que és qui ho converteix en un acte humorístic. Sense receptor, conclouen la majoria de teòrics, no existiria l'humor.

De la mateixa manera que el receptor és imprescindible, l'emissor també. La relació existent entre els dos s'ha convertit en objecte d'estudi per a molts teòrics. Cal tenir en compte que aquesta relació pot marcar l'èxit o el fracàs de l'acte humorístic, però també determina les seves funcions. Michael Billig (2005), psicòleg americà, pren l'afinitat entre un i altre per distingir dos tipus d'acte humorístic. A més a més, també li permet explicar quina funció exerceix l'humor segons un tipus o l'altre. Billig (2005), entre altres autors, parla de *positive humour* i *negative humour*. Ara bé, l'autor recorda que la distinció entre un tipus d'acte humorístic i l'altre també conté ideologia, ja que dóna suport a un tipus de manera de veure el món. Per tant, tal com apunta Freud (1969), Bergson (1973) i, més tard, Charaudeau (2015), la ideologia és part de l'acte humorístic i, en certa manera, determina la relació entre emissor i receptor. Altrament, la diferenciació entre un tipus d'acte humorístic i un altre no ha estat sempre tan clara, i encara ara, és difícil establir una línia divisòria. Al segle XIX les aproximacions que es fan plantegen un canvi en la manera d'estudiar l'humor.

Per una banda, Freud (1969) centra la seva atenció en l'acudit, les funcions que exerceix en la societat i per a què es fa servir. A *El chiste y su relación con lo inconsciente*, Freud (1969) conclou, com s'ha dit abans, que la base dels acudits, en definitiva l'humor, són les idees i per extensió la ideologia que se'n desprèn. Aquesta, doncs, també s'acaba convertint en el blanc de l'humor. Per l'altra, distingeix dues funcions de l'acudit: la primera és com a arma per atacar institucions, persones destacades de la societat, preceptes morals o religiosos i idees. A més a més, presenta l'acudit com a única manera d'atacar-les, ja que la crítica queda amagada darrere de l'humor i és més senzill acceptar-la. La segona funció, diu, és l'acudit com a acció social, la mateixa que determinen Plató i Aristòtil, que genera plaer i produeix un alliberament d'energia física que, en situacions de tensió, pot arribar a canalitzar la frustració. Així doncs, reduint les possibilitats d'un enfrontament violent en la societat. A diferència dels dos autors grecs, Freud (1969) es planteja una funció més enllà de l'alliberació física; l'acte humorístic com a opció per criticar.

Així mateix, Henri Bergson (1973), a *La Risa*, parla de la funció social de l'acudit, però no com a generador de plaer sinó com a perfeccionament general. El que busca l'acte humorístic, segons aquest filòsof, és proposar un tema general a través del que és còmic.

Per tant, segons Bergson, també serveix per expressar les imperfeccions d'individus, institucions, criticar, etc. La diferència amb Freud (1969) és que per Bergson (1973) tot això implica una humiliació. L'humor és crític, però també és humiliant. Per aquest motiu, diu que l'humor es dirigeix a la intel·ligència pura; no ha de commoure ni emocionar. Si ho fes, perdria tot el sentit de crítica i/o d'humiliació cap a l'objecte o subjecte en qüestió. Així doncs, té una finalitat social, ja sigui per aconseguir plaer com per millorar la societat. Ara bé, tal com diu Bergson (1973), en el terreny del riure també hi ha una humiliació, una predisposició a deixar en ridícul a l'altre: *«Y por eso la sociedad hace que sobre cada cual se cierna, si no la amenaza de una corrección, al menos la perspectiva de una humillación que no por ser ligera resulta menos temible. Ésta debe ser la función de la risa. Siempre un poco humillante para quien es objeto de ella, [...]»*. Així doncs, Bergson obre les portes a pensar l'humor d'una altra manera. En definitiva, el que la sociòloga Giseline Kuipers (2008) defineix com *the dark side of humour*, és a dir, la part fosca de l'humor.

Cal tenir en compte, doncs, aquesta distinció entre l'humor positiu i el negatiu, ja que estableix les funcions de l'acte humorístic. Per fer-ho, s'han desenvolupat diferents teories que expliquen la relació entre emissor i receptor i quines funcions es desenvolupen. Així doncs, dins del que es considera humor negatiu es poden distingir dues teories: *superiority theories* i *conflict theories*. Cal tenir en compte, però que l'humor negatiu té un target, un objectiu, fins i tot es parla d'una víctima. Finalment, pot arribar a traspassar el límit i ofendre, però a l'hora, divertir. Giseline Kuipers (2008) ho remarca *«Much humor is based on the transgression of societal boundaries, and such transgression can cause offense as well as amusement. And while not all humor has a butt, many jokes have some sort of target: groups, persons, objects, ideas, or the world at large»*. Així doncs, els dos blocs que engloben les teories que es consideren part de l'humor negatiu comparteixen el que diu Kuipers. Però, en què consisteixen?

En primer lloc, Kuipers (2008) assumeix que en les *superiority theories* *«[...] humor and laughter are expressions of superiority, which of course reflects a social relationship. However, on close consideration the classical theorists describe superiority as an individual experience [...], the relation between humor and superiority -although referred to in other terms, such as power, conflict, or hierarchy - is still central to social scientific studies of humor»*. Per tant, Kuipers (2008) destaca el paper individual que té l'humor en aquesta teoria. En aquest cas, l'acte humorístic es produeix per satisfer a l'emissor i marcar la relació

d'aquest amb l'objecte o subjecte de l'acte. Per aquest motiu, Kuipers (2008) apunta que les teories de superioritat reflecteixen les relacions existents en una societat, on hi ha una jerarquia establerta. Per la seva banda, Billig (1973) destaca les conseqüències de la funció principal d'aquest tipus d'acte humorístic, l'exclusió social: *«humor and laughter are correlates of social superiority: every joke is basically a putdown or an act of social exclusion»*. En definitiva, el que s'aconsegueix és construir un "nosaltres" i uns "altres", tal com apunta el lingüista Teun A. Van dijk (1997) o en *winners i losers* (Billig, 2005). Així mateix, la divisió en grups, avui dia, a les xarxes socials també determina l'acte humorístic. Però, tornant a les *superiority theories*, el ridícul del qual parla Billig (2005) també hi juga un paper clau en l'exclusió, *«humor and laughter are social control mechanisms, based in ridicule and embarrassment»*. Així doncs, el ridícul, el que és vergonyós, serveix per remarcar aquesta superioritat d'un respecte de l'altre, ja que, tal com diu Billig (2005) *«But ridicule, as a form of humour, is associated with many of the things that psychologists would prefer to classify as negative. It can demean, cause suffering to and humiliate its victims»*.

En segon i últim lloc, les *conflict theories*, explica Kuipers (2008), *«[...] see humor as an expression of conflict, struggle, or antagonism. [...] humor is interpreted not as venting off - and hence avoidance or reduction - but as an expression or correlate of social conflict: humor as a weapon, a form of attack, a means of defense»*. En definitiva, el que diu Kuipers és que l'humor serveix com a arma per atacar l'altre. Parla de la creació de dos grups, igual que en les *superiority theories*, la diferenciació entre el "nosaltres" i els "altres" és determinant per entendre-les. Aquesta parteix de la base que hi ha dos grups en conflicte. L'acte humorístic serveix per remarcar la seva identitat com a grup i, finalment, és un reforç positiu perquè afavoreix l'acceptació dels altres membres. Un cop més, el ridícul del qual parla Billig (2005) és imprescindible en les *conflict theories*. Per una banda, crea vincles entre els membres del mateix grup i, per l'altra, crea sentiments de superioritat respecte a l'altre. Un exemple es troba en l'àmbit de la política, ja que s'utilitza per criticar o ridiculitzar als opositors. A més a més, també serveix per mostrar les contradiccions de l'altre; tot i que en aquest cas, el ridícul pot ser una arma de doble fil, ja que no només mostra les del grup contrari, sinó que també les d'aquest.

Tanmateix, el ridícul no és l'únic element característic de les teories del conflicte i de superioritat. La ironia també juga un paper clau, però la seva funció és més complexa, ja que segons el context es pot associar a l'humor negatiu o al positiu. En aquest cas, s'ha de

destacar el paper en el negatiu. La professora de teoria literària i de la crítica, Linda Hutcheon (1994), defineix la ironia com «*a theoretical trope it be regarded as a rhetorical trope or as a way of seeing the world*». El principal aspecte associat a l'humor negatiu és la presència d'una víctima. Aquesta, doncs, és jutjada a través de la ironia; per tant, la seva funció és jutjar els altres. Per fer-ho és necessari marcar distància amb l'objecte de la crítica i la ironia permet fer-ho. Charaudeau (2015) també destaca l'aspecte negatiu de la ironia centrat en el judici cap als altres: «*[...] le locuteur doit fournir au récepteur les indices qui lui permettent de comprendre que ce qu'il faut comprendre est l'inverse de ce qui est dit, l'inverse étant souvent un jugement négatif*». Afegeix, «*L'ironie, même quand elle prend l'interlocuteur pour cible, est toujours un piège, parce qu'elle agit comme un appel à reconnaître le beau jeu de masquage qui valorise locuteur et interlocuteur du côté de l'intelligence (tout jeu sur le langage est un partage d'intelligence), et qui donc [...] a toujours un effet de connivence*» (Charaudeau, 2015). Així doncs, la ironia és un joc on la relació entre l'emissor i el receptor pot fallar, ja que un dels seus perills és que el segon no ho sàpiga interpretar. Llavors, el primer ho farà servir per situar-se per sobre. Billig (2005) conclou sobre el *negative humor*: «*Part of the pleasure resides in being offensive*».

Per contra, també hi ha teories sobre l'humor positiu i les funcions que desenvolupa, tant en l'individu com en el col·lectiu, és a dir, en la societat. Aquest acte humorístic es caracteritza, diu Billig (2005), perquè «*[...] it reduces 'stress and enhances communication' and 'the use of positive humour favours mental and physical health'*». Així mateix, Kuipers (2008, p.366) té en consideració la proposta del filòsof britànic Herbert Spencer, «*[...] laughter, to Spencer, is "the discharge of arrested feelings into the muscular system... in the absence of other adequate channels"*». Aquesta és la característica principal de la *relief theory*: el riure com a única via per la qual es produeix una descàrrega de la tensió, física i emocional. Per tant, l'acte humorístic es converteix en una eina canalitzadora de tensió i el riure en acte fisiològic i psicològic que allibera un excés mental de nervis, ira i, fins i tot, com a via d'escapament d'una repressió. El més interessant de la teoria és que tots coincideixen en el fet que l'acte humorístic pot aparèixer en contextos complexos. L'humor hi és present per demostrar que no s'ha sucumbit a les exigències del poder, per exemple una dictadura. En la mateixa línia, Charaudeau (2015) parla de l'humor com a recurs transgressor, no destructor, com seria el cas de les teories de superioritat i conflicte. És més, parla de l'acte humorístic com a portador de llibertat. Un dels elements que ho permet és la ironia, que

també forma part de la *relief theory*. Hutcheon (1994) la defineix com a model d'oposició, la funció de la qual és ser una arma contra el poder. Per tant, l'acte humorístic és vist com un element positiu dins d'una societat; un element que li permet fer suportables contextos difícils de gestionar.

En definitiva, l'acte humorístic és social i, per això, també és complex; s'han de tenir en compte diferents factors que determinen la relació entre emissor i receptor i la interpretació que el segon en farà. Un dels més importants és el context en el qual es realitza l'acte humorístic i l'altre és el receptor, sense el qual no existiria tal acte. Així mateix, la diferència feta entre *positive humor* i *negative humor* també condiciona la relació entre qui fa l'acte humorístic i qui el rep. Ara bé, tot i que les seves funcions són diferents i tenen objectius que xoquen, cal tenir en compte que els dos conviuen dins una societat i que apareixen en situacions de tensió. Per una banda, el *negative humor* (*superiority theories* i *conflict theories*) es converteix en una arma de combat contra l'altre i, al mateix temps, en una eina de cohesió dins el grup. Per l'altra, el *positive humor* (*relief theory*) fa la funció de canalitzar aquesta tensió, evitant que derivi en violència. Aquesta doble vessant de l'acte humorístic s'ha vist reforçada amb l'aparició de les xarxes socials en l'última dècada.

Com es veurà més endavant a partir del conflicte viscut entre Catalunya i Espanya a finals del 2017, aquestes són determinants per explicar-ho. Així mateix, cal destacar que l'humor ha tingut un paper determinant en la societat i és un bon exemple de com aquest hi ha exercit diferents funcions. Així doncs, per entendre com es complementen aquests dos actors socials, cal conèixer com funcionen les xarxes socials, en aquest cas Twitter, abans d'entrar en l'anàlisi de les peces humorístiques.

2.2. L'humor a Twitter

L'aparició de les xarxes, convertides en mitjans de comunicació, permeten nous discursos, donen lloc a un nou codi de comunicació i noves pautes d'interacció. Aquestes afecten el tipus textual, que està condicionat per la limitació espacial, llenguatge col·loquial, la intertextualitat, la interacció entre usuaris, la immediatesa i una relació pròxima entre els interlocutors. Una de les xarxes que permet tots aquests canvis i que és objecte d'estudi d'aquest treball és Twitter. En l'article escrit per Ana Pano i Ana Mancera (2014),

Identities falsas en Twitter: la irònia y el humor verbal como mecanismos paródicos, proposen una aproximació a la plataforma i com els seus usuaris s'hi relacionen, tenint en compte el vessant humorístic.

Les autores posen el focus en la identitat, en concret en les identitats falses a Twitter. Aquestes són essencials per entendre com funciona la xarxa social i com els usuaris hi interactuen a través de l'humor. Cal tenir en compte, també, que aquest mitjà digital és també un mitjà social, per tant, tal com apunten Freud (1969) i Bergson (1973), l'humor es desenvolupa en un àmbit social. Però abans d'entrar en el si de la qüestió, és a dir, com actua l'humor a la xarxa, s'ha de tenir en compte què és una identitat digital. Pano i Mancera (2014) parlen de l'essencialisme (els individus tenen una personalitat unificada) i de constructivisme social (la formació del "jo" va lligada a una sèrie de trobades i relacions socials). El més destacat és que aquesta identitat o identitats es creen a través del llenguatge i de la interacció en l'entorn digital. Per això es parla del "jo co-construït". Seguint aquesta línia, plantegen el concepte d'interacció simbòlica, definida per Herbert Blumer (1968, citat per Pano i Mancera, 2014, p. 511) com a eina que *«pone énfasis en la interpretación por parte de los actores de los símbolos nacidos de sus actividades interactivas»*. En definitiva, s'estableix una relació d'interdependència on entren en joc la interacció, la realitat social i els significats que els subjectes atribueixen a aquesta realitat, tenint en compte el seu bagatge simbòlic. Per tant, la identitat en les xarxes socials va lligada a una construcció multilateral, on participen diferents factors. La majoria dels perfils analitzats per Pano i Mancera són perfils falsos, és a dir, perfils que parodien un personatge públic o una institució. A través d'aquesta protecció que permet la xarxa de Twitter, sempre que estigui especificat com a perfil fals, els propietaris fan bromes i acudits, ja sigui pel que han dit els protagonistes per com ho han dit i, fins i tot, emfatitzant algunes manies i/o tics a l'hora de parlar. Per tant, s'apropien de la identitat del parodiat construint, al mateix temps, la seva pròpia identitat a la xarxa. El que busquen, com veurem més endavant, és formar part d'un grup.

En aquest punt, les autores se centren en la paròdia, tret distintiu dels perfils. Bergson (1973) és un dels autors que més importància dóna a la paròdia com a eina per fer humor. L'objectiu, diu, és destacar la part de l'automatisme que *«el personaje al que se imita ha dejado introducir en su persona, sus hábitos o su manera de expresarse. Así, a través de un enunciado paródico es posible reelaborar la identidad del personaje objeto de la burla»*. Ruiz

Gurillo (2012, citat per Pano i Mancera, 2014, p. 515) va un pas més enllà, parla de la paròdia com a eina de l'humor pròxima a la sàtira i que té un component més ideològic. En aquest joc, diu, es poden distingir tres actors: el sàtir, qui fa la broma; el destinatari, qui la rep; i el satiritzat, l'objecte/subjecte de la sàtira. Cal tenir en compte que aquests perfils de Twitter van molt lligats a l'actualitat social i política, ja que en nombroses ocasions el fet parodiat és immediatament posterior al fet real. Així mateix, Ruiz Gurillo (2012, p. 89, citat per Pano i Mancera, 2014) diu: «*el hablante con su representación trata de o traer a la memoria del oyente el acto previo o el suceso que se está parodiando y, en segundo lugar, intenta que el oyente lo reconozca*». L'objectiu de la paròdia és, tant per Bergson (1973) com per Ruiz Gurillo (2012), criticar el subjecte real i, també, fer riure, en aquest cas, al lector. Per això, cal tenir present la competència ideològica del lector, perquè el farà capaç de reconèixer els discursos que se li atribueixen al personatge parodiat per dissociar-se d'ells. Així doncs, els seguidors d'aquests perfils s'identifiquen amb la posició favorable o contrària respecte als objectes de la crítica. Es crea una comunitat, un grup, on l'altre, el parodiat, és deslegitimant igual que el seu discurs i les seves idees. Així mateix, es pot encabir una part important de l'acte humorístic de les xarxes socials dins el *negative humor* del qual parla Billig (2005). En certa manera, els propietaris dels perfils actuen amb superioritat respecte dels parodiats (*superiority theories*). Fins i tot, es fa servir l'humor a les xarxes per, com han dit Pano i Mancera (2014), formar part d'un grup; es crea i s'agita un conflicte entre uns i altres, tal com es veu des de les *conflict theories*. En política es fa servir molt aquest tipus d'humor on l'element principal és la ironia i s'emfatitza la pertinença a un grup.

Tot i el component negatiu que pot tenir l'acte humorístic a les xarxes socials, com s'ha vist en l'humor en general, també té la part positiva; en definitiva, el que Billig (2005) defineix com a *positive humor*. Aquest aspecte de l'acte humorístic es pot trobar en contextos molt diferents, des de la crisi econòmica del 2008 a Espanya fins al moviment 15-M. Els dos moments van molt lligats, però va ser gràcies a les xarxes que van triomfar. Les claus de l'èxit seran moltes, però una d'elles va ser l'humor i com aquest es va desplegar per Twitter. Així doncs, tal com defensen, sobretot Freud (1969) i la *relief theory*, l'acte humorístic pot servir per canalitzar la tensió i la ira, tant de l'individu com de la societat. Així mateix, han permès que en situacions de tensió social com per exemple el 15M o els problemes polítics entre una part de la societat catalana i l'altra, no conduís cap a una violència física. Per tant, tal com diu Freud (1969) i es considera des de la *relief theory*

l'humor, en un context de tensió, permet als individus alliberar-se, i això és el que passa a la societat catalana, especialment, durant els mesos de setembre i octubre.

En definitiva, l'humor, com a activitat social, és complex i és difícil destriar entre positive humor i negative humor. Cal tenir en compte, doncs, que en l'acte humorístic en participen els dos tipus d'humor que distingeix Billig i aquests van molt lligats. Pel que fa a les xarxes socials, en els últims anys s'han convertit en un mitjà molt potent pel qual l'humor s'expressa. És clar, però, que les normes són diferents de l'acte humorístic que suposa un monòleg, un acudit o una tira còmica del diari. Tal com expliquen Pano i Mancera, a les xarxes socials hi ha molts actors que envolten l'humor, des de la intertextualitat que permeten fins a la ideologia i la creació d'una identitat digital que marca el contingut que s'hi penja. En resum, l'humor, en qualsevol forma, és positiu i negatiu. És clar, doncs, que el que és còmic, allò que ens fa riure és social. Per una banda, implica una crítica per millorar i mostrar els defectes dels altres, com diuen Freud i Bergson. Ara bé, per l'altra, també es busca humiliar i deixar en ridícul, tal com apunta Billig. El que tenen en comú les visions de Freud, Bergson i Billig és el component social que l'envolta i que, tant el *positive* com el *negative humor* permeten canalitzar la tensió social. Però no s'ha d'oblidar que el principal objectiu de qualsevol acte humorístic és fer riure.

3. ANÀLISI DEL CAS CATALUNYA-ESPANYA

Un cop exposades les diferents aproximacions a l'acte humorístic, cal tenir en compte com s'ha afrontat aquest tema des del punt de vista de les xarxes socials. *Humor y crítica social en la red en el entorno del 15M*, de la professora i articulista Sonia Sierra (2012), parla sobre com la societat ha utilitzat l'humor a les xarxes socials, en concret a Twitter. En la seva anàlisi agafa l'humor com a arma crítica i reivindicativa contra el poder i ho fa a partir del moviment 15-M, sorgit a Espanya arran de la crisi econòmica del 2008. Aquest és el primer a fer ús de les xarxes socials, tant per convocar els ciutadans com per lluitar contra el poder. Twitter es converteix en la via principal per la qual es comuniquen els ciutadans. Pel que fa al paper de l'humor, Sierra (2012) destaca que un dels trets característic del 15-M és l'ús de la ironia, un dels elements característics. La seva funció és deixar en ridícul i humiliar l'altre, en el cas del 15-M també s'utilitza per criticar el sistema. Tal com diuen Billig (2005) i Bergson (1973) la ironia forma part de la naturalesa de l'humor i, en definitiva, de la societat. Serveix als ciutadans per marcar una distància amb l'objecte de la burla, és a dir, apartar les emocions. Així doncs, la humiliació i el ridícul, considerats com a part del *negative humor*, també serveixen per canalitzar la frustració social, apunten Sierra (2012) i Pano i Mancera (2014). El moviment del 15-M, doncs, és un exemple molt clar per veure els usuaris de Twitter, en definitiva la societat, fan ús de l'humor en un context tens i convuls.

De la mateixa manera que es produeix el 15-M el 2011, a finals del 2017 hi ha un esclat de peces humorístiques a les xarxes socials: Twitter, Facebook i Whatsapp (la meua font principal del treball és Twitter). La gran majoria d'expressions humorístiques són els mems. Les teories sobre la transmissió de la cultura, desenvolupades per Richard Dawkins (1976), defineixen un *mem* com la unitat mínima de transmissió de l'herència cultural. Dawkins (1976) encunya el terme a *El gen egoista* per explicar la difusió de les idees i altres fenòmens culturals. Aquestes idees es transmeten de cervell en cervell mitjançant l'aprenentatge, la imitació i l'assimilació. Per aquest motiu, a les xarxes socials s'ha utilitzat el terme mem per parlar d'imatges, vídeos, àudios i textos que expliquen de manera senzilla un fet difícil de comunicar amb paraules. S'utilitza, sobretot, per presentar esdeveniments relacionats amb l'actualitat. A més a més, els mems, ja que la majoria són humorístics, necessiten estar emmarcats en un context per proporcionar-los un significat. Freud (1969)

és un dels que s'aproxima més a aquesta necessitat de tenir en compte la situació de l'acte humorístic, ja que diu que no s'entén de la mateixa manera un acudit en èpoques diferents. Així mateix passa amb els mems. Per tant, les circumstàncies socials, polítiques i econòmiques que envolten l'acte humorístic són determinants per entendre'l.

Així doncs, l'objectiu d'aquest apartat és analitzar alguns dels mems, relacionat amb el "procés català"⁴, que es pengien a Twitter durant els mesos de setembre i octubre de l'any 2017. En total són dotze mems dividits en dos blocs. El primer conté el gruix més gran de peces, en total deu, i tenen com a base la relació entre el mem i el context. El segon, format només per dos mems, té en compte el receptor. Per una banda, en referència al primer bloc, s'han seleccionat cinc dates que són rellevants per a la societat. La primera comprèn el tretze i el vint-i-cinc de setembre, moment en el qual comença la campanya pel "Sí" del referèndum i es produeix un desplegament important de Policia Nacional i Guàrdia Civil a Catalunya. La segona és l'u d'octubre, dia del referèndum. En tercer lloc, també dividida en dos dies: el tres i el quatre d'octubre, quan s'emeten per televisió els discursos del rei Felip VI i del president de la Generalitat Carles Puigdemont respectivament. La quarta és el deu d'octubre, dia en el qual el president de la Generalitat proclama la República catalana i, seguidament, la suspèn. Per concloure aquest bloc, el vint-i-set i vint-i-vuit, dies en què es vota al Parlament la declaració d'independència de Catalunya i s'aprova l'article 155 de la Constitució al Senat, Madrid.

Sobre el punt de vista de les peces, cal destacar que hi ha la presència de les dues mirades predominants sobre el conflicte polític existent a Catalunya i a Espanya. Per fer-ho, els mems escollits formen part de la visió independentista i de la visió constitucionalista. Així doncs, el total de peces per analitzar són deu, dividides en aquestes cinc dates i segons si formen part d'un sector o de l'altre, ja que, com es veurà, pot condicionar el tipus de llenguatge, referències o imatges. Ara bé, el context en què apareixen aquestes peces és imprescindible per entendre-les. Per aquest motiu, a tall d'introducció, es vol situar el lector amb antecedents i altres fets rellevants que succeeixen durant el període analitzat.

Finalment, el segon bloc encara la part més subjectiva, ja que pretén analitzar com segons el punt de vista es pot donar un significat o un altre al mem. Així doncs, les dues peces tenen la característica de poder ser analitzades des de dos punts de vista i donar

⁴ Consultar annex 1: cronologia procés català.

prioritat, no al context, sinó al receptor. Tanmateix és qui acaba donant un significat a la peça. Per aquest motiu és important incloure'n una petita mostra.

3.1. Aproximació al context català des del 2015 fins al 2017

La coalició Junts pel Sí, formada per Convergència, Esquerra Republicana i independents, guanya les eleccions al Parlament de Catalunya el 2015. Un dels punts del seu programa electoral és dur a terme un referèndum d'autodeterminació. L'objectiu és aconseguir la independència de Catalunya respecte de l'Estat espanyol. Els resultats, però no permeten al partit independentista formar una majoria absoluta i es veu obligat a negociar amb la CUP. La principal dificultat per arribar a un acord és el candidat a la presidència de la Generalitat. Per una banda, Junts pel Sí defensa el seu líder Artur Mas, el president sortint. Per l'altra, la CUP no accepta la seva proposta, ja que el consideren el responsable de les retallades durant la crisi econòmica. Finalment, després de mesos negociant, arriben a un acord; els dos partits accepten la candidatura de Carles Puigdemont.

El gener del 2016, el president Puigdemont presenta el seu govern i el programa al Parlament de Catalunya. Un cop format el govern ja es comença a especular sobre la data del referèndum. Durant el primer any del president Puigdemont al capdavant, el to dels discursos entre el govern espanyol i el català és més tens. per exemple les paraules del president català al Parlament: *«O referèndum o referèndum[...]. Estarem preparats per poder-nos desconnectar de l'Estat espanyol amb plenes garanties i, si fos possible, per poder-ho fer de mutu acord amb l'Estat i seguint els procediments legalment establerts [...]». A finals de juliol de l'any que ve, el Parlament aprovarà les lleis necessàries perquè Catalunya funcioni com a estat independent, i convocarà els ciutadans a les urnes perquè permetin amb el seu vot la proclamació de la independència»*⁵. Per part del govern espanyol, el president Rajoy diu: *«la Cámara autonómica no puede erigirse en fuente de legitimidad jurídica y política hasta arrogarse la potestad de vulnerar el orden constitucional que sustenta su propia autoridad»*⁶ i afegeix, *«la contundencia en la respuesta no está reñida con*

⁵ Annex 3: peça 10

⁶ Annex 3: peça 2

la proporcionalidad»⁷. Així doncs, a poc a poc comença una batalla per apropiar-se l'espai públic, intentant que els mitjans de comunicació assimilïn els discursos respectius.

Finalment, el nou de juny de 2017 s'anuncia la data, l'u d'octubre, i la pregunta del referèndum d'autodeterminació. Aquest fet, doncs, provoca un enduriment dels discursos polítics i dels mitjans de comunicació. El llenguatge utilitzat propicia un augment de la tensió en la societat, ja que les posicions es polaritzen. Un exemple són els debats del sis i set de setembre en els quals s'aproven les lleis del referèndum i de transitorietat. La primera permet dur a terme la votació i la segona fer el trànsit de Comunitat Autònoma a República independent. Durant les votacions, els parlamentaris de Ciutadans, Partit Popular i Partit Socialista de Catalunya abandonen l'hemicicle per mostrar el seu rebuig cap a les lleis.

Un cop aprovades, el calendari electoral es posa en marxa. Entre el quinze i el vint-i-nou de setembre es dur a terme la campanya a favor del sí. En aquesta hi participen l'ANC, Òmnium Cultural, Esquerra Republicana, la CUP i el Partit Demòcrata (antiga Convergència). Tot i que el Tribunal Constitucional ha suspès la llei del referèndum, la campanya es fa sense cap problema. Ara bé, a mesura que s'acosta el dia u d'octubre, els discursos polítics són més durs i afavoreixen l'augment de la tensió en la societat. Aquesta es palpa el dia vint de setembre quan la Guàrdia Civil entra a diferents conselleries de la Generalitat per escorcollar-les, entre elles la d'Economia. Tan bon punt salta la notícia als mitjans, milers de ciutadans, la majoria independentistes, es concentren davant de la Conselleria d'Economia. Aquesta concentració està convocada per l'ANC i Òmnium Cultural. Els seus líders, Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, són els encarregats de comunicar-se amb la gent al llarg del dia. Un dels fets més destacats de la jornada és la quantitat de cotxes de la Guàrdia Civil que queden destrossats.

Pocs dies després, l'Estat espanyol envia efectius de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil que es reparteixen pel territori català. La majoria dels quals es concentren al port de Barcelona. La seva arribada provoca la indignació dels ciutadans independentistes, ja que se senten violentats per l'Estat. A més a més, s'han d'afegir les amenaces dels polítics contraris al referèndum sobre l'enviament de l'exèrcit. Com a conseqüència del gran desplegament, es fan manifestacions a favor i en contra dels policies en molts municipis de Catalunya. Aquestes concentracions fan augmentar la tensió entre els ciutadans que pensen diferent, ja

⁷ Annex 3: peça 2

que uns donen suport a la policia i els altres els volen fer fora. Cal destacar també la reunió que es fa entre el govern espanyol i el català per establir el dispositiu de seguretat de cara al dia u d'octubre. A la reunió es reparteixen i dicten les tasques de cada cos policial implicat per mantenir la seguretat i la convivència, tal com dicta la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Dos dies abans del referèndum, molts ciutadans es tanquen a les escoles per impedir que els prohibeixin l'entrada el dia de la votació i organitzen diferents activitats per mantenir-los oberts. El dia u d'octubre, però la Policia Nacional i la Guàrdia Civil intenten treure a la gent per la força, fent ús de la violència. La tensió dels dies anteriors esclata en el moment que els cossos de seguretat estiren, empenyen i colpegen els ciutadans. Tot i el rebuig en la majoria de la població, la tensió entre els partidaris i els detractors, queda en punt mort. Ara bé, durant la jornada els polítics, tant independentistes com constitucionalistes, s'acusen mútuament de causar la violència. Dos dies després, el tres, a Catalunya es fa una vaga en la qual participen diferents entitats civils, independentistes i no independentistes. Ho fan per protestar contra les agressions i la violència policial de l'u d'octubre. Tot i que durant el dia s'ha rebaixat la tensió, a la nit es produeix un discurs que la torna a avivar. Es tracta del discurs pronunciat pel cap de l'Estat espanyol, el rei Felip VI, a la televisió pública sobre l'u d'octubre. Pels polítics i ciutadans catalans independentistes, el discurs del rei és indignant i l'únic que fa és augmentar la tensió. El monarca es posiciona a favor de la postura més dura, la del govern del Partit Popular, donant suport als actes de les autoritats durant la jornada electoral. L'endemà, el 4, el president de la Generalitat de Catalunya, Carles Puigdemont, fa un discurs en resposta al del rei.

Per la societat, tant catalana com espanyola, la proclamació de la República catalana és imminent. El govern convoca un ple al Parlament el dia deu d'octubre per explicar i aplicar els resultats del dia u. Durant el discurs del president les expectatives de declarar la independència són molt altes, tant pels independentistes com pels que no ho són. Ara bé, el president Puigdemont, segons diu ell mateix, en un intent de rebaixar la tensió i establir un diàleg amb les altres forces polítiques, declara i suspèn la República. La confusió està entre els ciutadans, catalans i espanyols. Tot i la intenció del president Puigdemont, el govern de l'Estat denuncia els líders de l'ANC i d'Òmnium Cultural per sedició pels fets del vint de setembre. Així doncs, el setze d'octubre, Jordi Sànchez i Jordi Cuixart declaren a l'Audiència Nacional per les concentracions davant la Conselleria d'Economia. El mateix dia, la jutgessa

els envia a la presó preventiva. En conseqüència, els ciutadans independentistes encara se senten més atacats i la tensió a la societat catalana continua en augment.

Després d'activar els mecanismes per aplicar l'article 155 de la Constitució espanyola per part del govern presidit per Mariano Rajoy, plana la idea que el president de la Generalitat convoqui eleccions anticipades. Així doncs, entre el vint-i-sis i el vint-i-set la població catalana està pendent de la decisió del president Puigdemont. Els mitjans de comunicació especulen sobre les intencions de la Generalitat, mentre que està clar l'aplicació de l'article 155 per part del govern espanyol. Finalment, el vint-i-set d'octubre, el Senat, amb majoria absoluta del Partit Popular i el suport de Ciutadans i PSOE (Partido Socialista Obrero Español), aprova l'aplicació de l'article. En paral·lel, el Parlament de Catalunya vota la proclamació de la República catalana amb el suport dels partits independentistes i en un ple en el qual no són presents els polítics del PP, Ciutadans i PSC. L'endemà, el govern espanyol fa una reunió extraordinària de Ministres per determinar les mesures que es duran a terme amb la suspensió de l'Autonomia catalana. La més important que pren el president del govern espanyol és destituir el govern de la Generalitat. A més a més, la fiscalia presenta una querella contra els membres del govern català per haver proclamat la independència de Catalunya. Així doncs, la societat catalana queda a l'espera de noves eleccions.

3.2. Anàlisi de les peces humorístiques

3.2.1. La relació entre l'humor i el context

Després del dia onze de setembre, festa nacional de Catalunya, comença a augmentar el nombre de mems a les xarxes. Un dels motius són els discursos dels polítics a mesura que s'aproxima el dia del referèndum. Tot i que des del costat independentista hi ha indignació per les declaracions d'alguns membres del govern espanyol, qui més mems genera les primeres setmanes de setembre són els constitucionalistes.

La primera peça per analitzar té com a protagonista el president de la Generalitat, Carles Puigdemont. D'entrada, el text «*Puigdemont el libertador del pueblo oprimido*» dona pistes de la idea que es té del president. A més a més, serveix per reforçar la imatge posterior al text. Per tant, és una introducció a la representació que es fa de Puigdemont. Se'l presenta

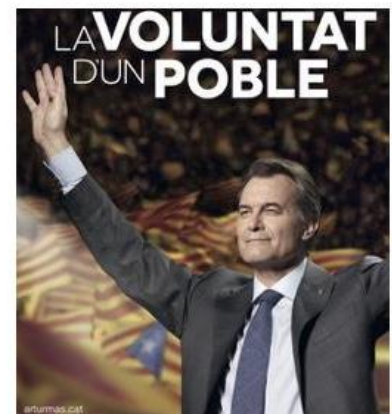
com Moisès, el personatge bíblic que allibera el poble israelià dels egipcis i separa el Mar Roig.

Així doncs, el president de la Generalitat és exhibit com el salvador del poble català. Puigdemont, doncs, està representat en el moment que se separen les aigües del Mar Roig perquè el poble israelià, a la Bíblia, fugi d'Egipte. En el cas del mem, Puigdemont està salvant el poble català de l'Estat espanyol. Tot i que aquesta idea és molt recurrent entre els constitucionalistes, s'ha de tenir en compte que té un precedent. El 2012, Artur Mas planteja una imatge de campanya en la qual apareix amb els braços oberts i acompanyat del text: «*La voluntat d'un poble*». En el seu moment, se'l va criticar perquè es presentava com un salvador. Per tant, la idea que es té d'Artur Mas és la mateixa que s'aplica a Puigdemont. El símil entre els dos polítics independentistes és clar. Tornant al mem de Puigdemont cal

Puigdemont el libertador del pueblo oprimido
👉👉👉👉

Mem 1. Puigdemont el messies. Font: @GuillerTol

Cartell electoral Artur Mas. Font: EixDiari(2012)

tenir en compte diferents aspectes que es desprenen.

Per una banda, la imatge que s'intenta projectar des del món constitucionalista és que Puigdemont mateix es considera una figura heroica. Per l'altra, es fa servir aquesta idea per titllar-lo d'entabanador, ja que segons molts mitjans està venent que salvarà els catalans independentistes, però no és així. Així doncs, la idea que tenen els ciutadans constitucionalistes, tant del president Puigdemont com dels ciutadans independentistes, és que viuen en una mentida. Convé ressaltar que la concepció que en tenen és anterior a l'arribada de Puigdemont, però que augmenta quan aquest accedeix al càrrec de president de la Generalitat. A més a més, després de l'aparició del mem, la idea perdura en els mitjans de comunicació que ho publiquen constantment. També cal tenir en compte el món místic i

fantàstic que es representa en el mem, ja que no és possible separar per la meitat l'aigua del mar. En aquest sentit, el diari *ABC* compara la realitat de Puigdemont amb la del film de ciència-ficció *Matrix*: «*La Cataluña Matrix con la que sueña Puigdemont no es más que una simulación o un sueño para seguir alimentando la mentira. El Matrix distópico del secesionismo es una Cataluña en la que la utopía se volvería contra sí misma, cuando el hartazgo de la sociedad la llevara a desconectarse de la máquina que controla sus vidas*»⁸. Respecte a la imatge de Puigdemont, *El Mundo* publica: «*la Generalitat ofrece su versión sobre la realidad de lo sucedido y construye su propia fotografía para vender el referéndum en el resto de países presentándose como víctima. Las últimas actuaciones judiciales y policiales -detenciones y registros- se califican como "flagrante ataque al principio de autogobierno reconocido en el artículo 13 de la Constitución"*»⁹.

Així doncs, s'acusa Puigdemont d'enganyar i manipular els ciutadans independentistes per portar-los a la terra promesa, és a dir, a la República catalana. A més a més, el mostren com a l'únic que ho pot aconseguir. Per tant, aquest mem és una continuació, més ben dit, una adaptació del que es deia sobre Artur Mas i la imatge que donava de salvador. La idea, gestada des del 2012 continua essent essencial pels mitjans i ciutadans constitucionalista per entendre els que si són independentistes. El que permet el mem és simplificar el perquè hi ha catalans que volen la independència de Catalunya. Per molts és més senzill pensar que els polítics com Artur Mas i Carles Puigdemont els enganyen per seguir aquest camí i d'aquesta manera poden obtenir més vots. Així doncs, la peça els permet canalitzar el sentiment de frustració i incomprensió que genera la idea de dividir Espanya. Per això, l'objectiu del mem és deixar en ridícul el president de la Generalitat Carles Puigdemont i, per extensió, les seves idees de construir una República catalana. Finalment, cal destacar la comparació entre Puigdemont i Moisès, imatge central del mem, ja que reforça, un cop més, la intenció de presentar les seves aspiracions com una faula; l'impossible de dur a terme.

En segon lloc, el mem es publica el 25/09, després d'una arribada massiva d'agents de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil. Aquests s'allotgen en dos creuers atracats al Port de Barcelona, un d'ells té pintat a la façana els personatges dels looney tunes, de Warner Bros, d'entre els quals destaca en Piolín. El personatge té molt ressò a les xarxes socials, sobretot Twitter on corren molts muntatges. A partir d'aquest dia els ciutadans independentistes

⁸ Annex 3: peça 4

⁹ Annex 3: peça 6

parlen dels “piolins” per referir-se als agents de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil enviats a Catalunya.

Mem 2. Piolín sobre un tanc. Font: @tancsadiagonal

Creuer Moby Dada de la companyia Moby Lines. Font: Libertad Digital (2017)

Manifestació estudiantil a Barcelona. Font: El Mundo (2017)

Així doncs, la imatge d'en Piolín que apareix al mem representa els policies. El fet de comparar els agents amb un dibuix animat produeix diferents efectes. Per una banda, es ridiculitza els cossos de seguretat desposseint-los de qualsevol autoritat, ja que la imatge d'en Piolín provoca simpatia. Per tant, s'esborra la sensació d'amenaça cap als ciutadans independentistes. Altrament, s'incorpora el segon element del mem, està pujat sobre un tanc. Un cop més, la idea de veure un dibuix en un tanc és ridícula, ja que els tancs van associats a la violència. Així doncs, el conjunt de la imatge té com a funció riure's dels policies, però també com a acte per demostrar que un no sucumbeix a les exigències del poder, en aquest cas, l'Estat espanyol.

Convé ressaltar que durant els mesos previs a l'arribada dels policies, molts polítics, sobretot del Partit Popular, llancen la idea d'enviar l'exèrcit a Catalunya. Així reflecteixen les paraules dels polítics en diferents mitjans de comunicació com Infolibre: «*La ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal, ha recordado este martes que las Fuerzas Armadas tienen la misión que les encomienda la Constitución de "garantizar la soberanía e*

independencia de España y defender su integridad territorial"»¹⁰. Per exemple, les declaracions de la Ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal: «[...]hará lo que tenga que hacer para que se cumpla ley y actuará siempre con proporcionalidad y cumplimiento exacto de la legalidad»¹¹.

Així doncs, l'aparició de la imatge de Piolín permet canalitzar la ràbia d'alguns ciutadans. A més a més, el mem combina els dos elements contra els quals es defensa l'independentisme: la policia i l'exèrcit. Per tant, fa la funció de canalitzar la ràbia i gestionar la por que hi pot haver al voltant de les autoritats. Finalment, cal destacar que pocs dies després de l'arribada del vaixell, el Ministeri de l'Interior decideix tancar els personatges de la façana, fet que demostra que en gran mesura compleix la seva funció, la de lluita, però també la de ridiculitzar. Pel Ministeri és tal la vergonya que produeixen les bromes que ho intenta amagar. Ara bé, en comptes d'apaivagar els ànims a les xarxes, es produeix l'efecte contrari. Així ho explica en un article el diari Nació Digital: «*En un gir inesperat del guió, la Policía Nacional ha decidit tancar les imatges de "Piolín" després de les bromes que s'han fet aquests dies. Sembla que la fràgil masculinitat dels agents no ha pogut suportar l'allau d'acudits a les xarxes, ni el fet que les manifestacions d'aquest diumenge s'omplissin de pancartes i cartells amb dibuixos de "Piolín". Però després d'haver-lo censurat, "Piolín" ja s'ha convertit en un símbol per l'independentisme (i la gent catxonda, així en general) i #FreePiolin és trending topic mundial*»¹².

Cal tenir en compte que durant els dies previs al referèndum es fan diverses manifestacions per donar suport als agents o per mostrar el rebuig. Així mateix, la imatge de Piolín es converteix en un símbol dels independentistes. Per contra, alguns mitjans comencen a comparar el moviment independentista amb l'organització terrorista ETA. Un exemple és el diari El País «*La organización terrorista propone seguir en Euskadi la senda marcada por Cataluña y poner en marcha un movimiento popular*»¹³. La comparació és subtil, ja que només mostra el suport que rep l'independentisme per part d'ETA. Ara bé, ja al 2011 Albert Rivera deia al Parlament de Catalunya: «*Rivera le ha espetado: "Nuestro liberalismo permite que quienes hemos nacido en democracia compartamos escaños con ex*

¹⁰ Annex 3: peça 3

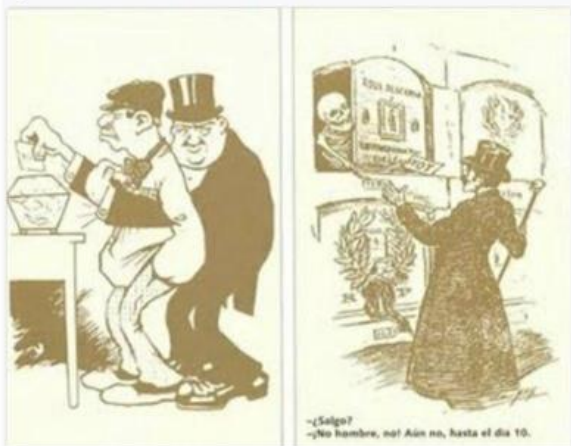
¹¹ Annex 3: peça 8

¹² Annex 3: peça 5

¹³ Annex 3: peça 9

terroristas que se han sentado en sus filas en estos escaño"»¹⁴ - contestant a un diputat d'Esquerra Republicana. Així doncs, la idea que els independentistes són terroristes preval durant els dies que precedeixen el referèndum. Per tant, la tensió entre els ciutadans i els polítics augmenta. A més a més, s'afegeixen les discrepàncies a l'hora d'afrontar la jornada pel que fa al dispositiu de seguretat, agrupa Policia Nacional, Guàrdia Civil i Mossos d'Esquadra. La idea central és la divisió en la qual viu la societat catalana i l'enfrontament verbal que hi ha entre independentistes i constitucionalistes. Tot això esclata el dia u d'octubre que queda marcat per la violència policial i per les diferents agressions i destrosses fetes als centres de votació. Ara bé, els mems que corren per les xarxes no només serveixen per digerir la violència, sinó també per marcar més les posicions d'uns i altres. D'una banda, la majoria de mems constitucionalistes no reflecteixen les agressions de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil. Per l'altra, els independentistes utilitzen aquest mitjà humorístic per descarregar la ràbia produïda per la violència, fins i tot, per intentar explicar-la.

Volvemos a la época de la Restauración, donde se votaba sin control e ilegalmente. #CatalanReferendum

Mem 3. Vinyeta de les votacions durant la Restauració. Font: Granadino_89

Votacions escola Pompeu Fabra de Manlleu. font: El Punt Avui (2017)

El tercer mem és del dia u d'octubre i forma part del conjunt de mems constitucionalistes. La peça està formada per una vinyeta còmica antiga dividida en dues parts. Respecte a aquesta, destaca el període que representa: l'època de la Restauració borbònica (s. XIX). Durant aquests anys el mètode de votació es caracteritzava pels

¹⁴ Annex 3: peça 1

*pucherazos*¹⁵. En la primera vinyeta es veu com el senyor, el burgès, vota pel ciutadà treballador. D'aquesta manera conserva els beneficis que li proporciona votar "x" partit. Aquesta, doncs, representa els ciutadans independentistes com a persones sense capacitat de decisió. De la mateixa manera que al primer mem en el qual es presenta a Puigdemont com a algú que enganya al poble i aquest s'ho creu. Pel que fa a la segona vinyeta, es mostra, un altre cop, una persona adinerada que dóna la papereta a un mort perquè vagi a votar.

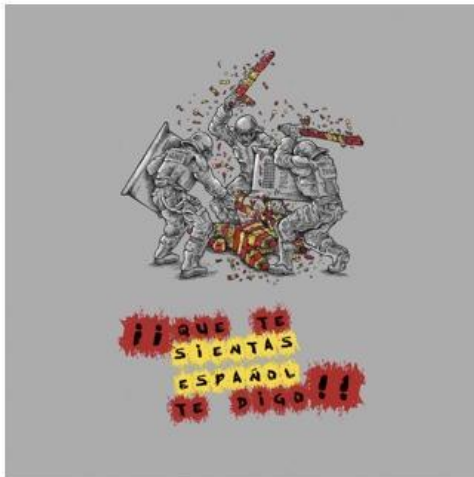
En conjunt, el mem emfatitza la idea que el referèndum és una farsa. En referència a les dues vinyetes, per una banda, la primera expressa una idea molt desenvolupada al llarg dels anys respecte del procés: qui mou els fils és la burgesia catalana. En aquest sentit, per molts polítics i mitjans de comunicació és el partit de Convergència, primer, i ara el Partit Demòcrata qui manipula als ciutadans perquè votin "sí". Per l'altra, en la segona es remarca que el referèndum és una votació sense credibilitat. El mem té com a funció desacreditar els ciutadans, els polítics i les idees independentistes, ja que tot el que l'envolta és considerat una broma. Així ho reflecteixen diaris com l'ABC «*En la tradición del pucherazo en las dictaduras, las urnas-tupperware llevaban dentro papeletas tramposas; la oposición fue silenciada como heredera de la conspiración judeomasónica*»¹⁶. Fins i tot l'endemà al diari El Mundo els quals exposen els resultats: «*Vecinos critican que los miembros de la mesa les forzaron a salir del local durante el recuento de papeletas, trasladaron la urna a una planta superior y se negaron a darles los resultados*»¹⁷. Per tant, les idees del mem i de l'opinió pública van molt lligats, ja que fan servir les mateixes referències com el pucherazo o la falta de legalitat. També caldria destacar que no hi ha cap referència a la violència de la policia contra els votants, ni en els mems ni en els mitjans; en aquests últims, si n'hi ha, és per recalcar el bon paper dels agents de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil i la poca efectivitat dels Mossos d'Esquadra.

En quart lloc, el mem analitzat és del mateix dia u d'octubre, però del costat independentista. En aquest cas, a diferència del mem anterior, sí que posa el focus en la violència policial. La peça es pot dividir en dues parts. Per una banda, el text: «*¡¡Que te sientas español te digo!!*». Aquest és el que destaca per sobre de la resta de la composició.

¹⁵ Segons l'Enciclopèdia catalana un *pucherazo* és un engany consistent a introduir paperetes fraudulentas en una urna electoral o a alterar-ne el compte. Recuperat de <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0138606>

¹⁶ Annex 3: peça 14

¹⁷ Annex 3: peça 13

Mem 4. «¡¡Que te sientas español te digo!!». Font: @DolorsBoatella

Càrrega policial durant l'1 d'octubre de 2017. Font: ELDiario.es (2017)

El fet que apareguin dos signes d'exclamació encara posa més èmfasi en el significat de les paraules, fins i tot, pot violentar el lector. Per tant, és una imposició que la imatge confirma. Altrament, la imatge mostra tres policies, protegits de dalt a baix, colpejant un burro amb la bandera de Catalunya (el burro és un dels símbols catalans). L'animal, però, està representat com una pinyata que els policies trenquen amb unes porres pintades amb la bandera d'Espanya. La combinació del text amb el dibuix dóna a entendre que l'única manera que té l'Estat espanyol de convèncer els independentistes és a través de la violència. El que pretenen és destruir els símbols catalans i obligar els ciutadans a identificar-se amb els símbols espanyols. Per aquest motiu el text està pintat amb els colors de la bandera espanyola, igual que les porres. Per tant, en aquest mem és molt important la simbologia i de quina està per sobre de l'altra, ja que el burro queda pràcticament tapat pels cossos dels policies. En resum, és un mem que destil·la l'agressivitat tant per les imatges com pel text.

Pel que fa a aquesta violència que es desprèn del mem, és clar que serveix per canalitzar la frustració i la ràbia de molts ciutadans independentistes. La seva funció és fer de via d'escapament davant aquesta repressió policial cap a persones innocents. També posa de manifest l'ús desmesurat de la força per part l'Estat espanyol per apaivagar els sentiments independentistes. En part serveix per expressar el rebuig al sotmetiment que pateixen els catalans, ja que consideren que des d'Espanya es volen eliminar els símbols, la cultura i la llengua. Per tant, l'únic recurs de l'Estat és la violència.

Respecte als mitjans de comunicació més pròxims a l'independentisme sí que parlen de les agressions policials. A diferència de diaris com El Mundo o l'ABC el focus està posat en aquest tema. Per exemple, el diari ARA publica: «La història parlarà de l'1 d'octubre com el

dia que hi va haver armes contra urnes. Porres contra paperetes. Repressió contra il·lusió. Brutalitat contra dignitat»¹⁸ o «I la Moncloa va respondre al crit d'A por ellos, amb una repressió violenta que va mostrar la pitjor cara de l'Estat»¹⁹. Un altre exemple és el Nacional, que fa una comparació de les portades d'altres mitjans de comunicació i els divideix en dos grups: «[...] les que es concentren a explicar la violència desfermada per l'Estat espanyol amb la policia i la Guàrdia Civil contra els votants, i les que procuren concentrar-se en el fracàs del referèndum, la seva inexistència, la seva il·legalitat o tot alhora. Les primeres corresponen a la premsa internacional i les segones a la premsa espanyola»²⁰. L'enfocament que en fan els diferents mitjans de comunicació és un reflex de les dues posicions i de les idees que es representen a través dels mems.

El quart mem és un clar exemple de com actua l'humor en un context de tensió dins una societat. Tal com explica la *relief theory*: l'humor serveix per canalitzar una tensió social, emmarcada en un context complex. En aquest cas, doncs, la peça dels policies colpejant un burro a terra permet als ciutadans independentistes trobar una manera d'explicar la realitat. En definitiva, de digerir les imatges de gent sagnant, amb cops i, fins i tot, la d'un ciutadà que perd un ull. Ara bé, el tercer mem també serveix d'exemple per parlar de les conflict theories i les superiority theories. El fet de presentar el referèndum com un *pucherazo* serveix per deslegitimar les idees dels independentistes, és a dir, la ideologia contrària. Ho fa ridiculitzant la votació. Tot i que el principal objectiu del mem és mostrar la superioritat dels constitucionalistes respecte als independentistes, també funciona com a mecanisme d'alliberació. En aquest cas, no d'una experiència traumàtica com pot ser la violència, però sí per entendre el desig de celebrar un referèndum. En definitiva, per canalitzar la frustració que provoca la intenció d'alguns ciutadans catalans d'abandonar Espanya. En la seva idea d'Estat no hi ha cabuda per aquestes intencions, igual que en la dels independentistes no hi ha cabuda per la violència policial. Cal destacar que els dos mems, que formen part d'un dels moments més tensos del mes d'octubre, marquen la separació entre independentistes i constitucionalistes. És a dir, creen dos grups que estan enfrontats i els mems actuen com a eina per marcar-la.

¹⁸ Annex 3: peça 11

¹⁹ Annex 3: peça 11

²⁰ Annex 3: peça 12

El cinquè mem és del dia tres d'octubre. La peça fa referència al discurs fet pel Cap d'Estat, el rei Felip VI parlant sobre els fets del dia u d'octubre. El discurs es caracteritza per la constant imatge del rei prement els punys (aquesta imatge no és del dia del discurs) per marcar el seu rebuig a les accions del govern de la Generalitat. Quant a la imatge del mem, el centre és el rei Felip VI, és el protagonista i l'objecte de la burla. La seva figura apareix amb els punys tancats, però a diferència de la intenció real, aquests mostren enuig. A més a més, l'expressió de la cara marca la interpretació del gest dels punys. El conjunt presenta un rei enfadat perquè no ha aconseguit el que vol: que no se celebrés el referèndum. Per tant, l'expressió del rei el presenta com un nen fent una rabieta. Es produeix una infantilització de la figura monàrquica i del discurs que fa. Això ho remarca el text: «*Maldito seas Puigdemont el ornitorrinco!!*». Cal tenir en compte que la frase prové d'una sèrie infantil, *Phineas & Ferb*. Els protagonistes són dos nens que tenen un ornitorinc com a mascota que es diu Perry. Aquest és un agent secret que s'enfronta amb el malvat Dr. Doofenshmirtz. Ara bé, els plans del doctor es veuen truncats per l'acció de Perry. Quan això passa, el dolent crida: «*¡Maldito seas Perry el ornitorrinco!*». Per tant, la infantilització es fa des de dos angles. En primer lloc,

Maldito seas Puigdemont el ornitorrinco!!

Traducir Tweet

Mem 5. «Maldito seas Puigdemont el ornitorrinco!!». Font: @Halfld97

Discurs del Rei Felip VI el dia 3 d'octubre. Font: ElNacional.cat (2017)

Doctor Doofenshmirtz: «¡Maldito seas, Perry el ornitorrinco!». Font: Angel Lago (2009)

a través de la imatge del rei Felip VI, ja que l'expressió de la cara i els punys tancats el presenten com un nen. En segon lloc, l'ús de la frase procedent d'uns dibuixos per a nens. Així doncs, el mem ridiculitza el rei convertint-lo en el dolent de la sèrie, ja que ha perdut la batalla contra, en aquest cas, Puigdemont el qual es compara amb en Perry.

En definitiva, la indignació dels ciutadans independentistes pel que fa al contingut i les formes del discurs del rei Felip VI troba la seva expressió en aquest mem. L'objectiu és ridiculitzar la figura del monarca infantilitzant-la per restar-li autoritat, que és el que representa una monarquia. En aquest cas, el ridícul es transforma en una eina per canalitzar la rabia i la tensió del moment. Per tant, el símil fet entre Felip VI i el dr. Doofenshmirtz, un dibuix per a nens, permet al receptor del mem reduir la complexitat del context. Aquest rebuig cap a les paraules del rei també es troba en mitjans de comunicació com El Nacional: *«El Rei s'ha mostrat contundent acusant l'Executiu català de realitzar un "intent d'apropiació de les institucions de Catalunya", com a conseqüència d'un seguit de decisions que "han vulnerat de manera sistemàtica les normes, demostrant una deslleialtat inadmissible amb els poders de l'Estat", ha dit»*²¹. Tant el mem com el diari recalquen la contundència del discurs, un des del vessant informatiu i l'altre des de l'humorístic.

Mem 6. Discurs President Puigdemont 4 d'octubre. Font: @Granadino_89

²¹ Annex 3: peça 15

El sisè correspon al discurs fet pel president de la Generalitat, Carles Puigdemont, el dia quatre d'octubre. La intenció del discurs és respondre al rei Felip VI. El més destacat de la jornada és la sensació que Puigdemont serà detingut, ja que ha anat contra la llei. Així ho reflecteixen mitjans com El Mundo, fins i tot abans de la votació de l'1 d'octubre: *«El Código Penal, en su artículo 473, precisa que quienes hayan promovido o sostenido la rebelión y los jefes principales de la misma serán castigados con pena de prisión de 15 a 25 años e inhabilitación absoluta por el mismo tiempo; en tanto que los que ejerzan un «mando subalterno» lo serán con 10 a 15 años de prisión e inhabilitación»*²². Per tant, l'Estat espanyol està alerta dels moviments del president de la Generalitat.

Així doncs, el mem del dia quatre d'octubre reflecteix aquesta situació. Respecte a la imatge, destaca l'absència de text, present en molts altres mems. La imatge, doncs, presenta Carles Puigdemont fent el seu discurs al Palau de la Generalitat. Al fons, una mica amagat, hi ha un agent de la Policia Nacional. La posició de l'agent el mostra a l'espera per detenir-lo, com un caçador que espera el moment oportú per atrapar a la presa. Convé destacar que la peça desprèn una certa amenaça cap a la figura de Puigdemont, ja que la seva intenció no és ridiculitzar ni produir cap efecte alliberador en la part constitucionalista. Si es tenen en compte les declaracions de Soraya Sáenz de Santamaría són un preàmbul del qual el mem suggereix. Així ho publica el diari El Mundo *«Soraya Sáenz de Santamaría lamentó el empecinamiento del presidente de la Generalitat en su deriva contra la legalidad. "Es un dirigente", dijo, "contra la ley, contra las instituciones y contra Europa". En La Moncloa se siguió con estupor un discurso que, según fuentes de Presidencia, le situaba claramente fuera de la realidad»*²³.

Per tant, el mem és un exemple del funcionament de les superiority theories. El que busca és humiliar la figura del president de la Generalitat i, fins i tot, amenaçar-lo, però no només a ell sinó a tots els ciutadans independentistes. La peça, doncs, mostra la superioritat de l'Estat mostrant del que és capaç si no es segueixen les seves instruccions. A més a més, deixa exempt el discurs del president Puigdemont, ja que no interessa el seu contingut. Aquesta falta de text remarca la idea principal del mem: Puigdemont acabarà a la presó. Per tant, aquest tipus d'acte humorístic no apel·la a la intel·ligència pura, sinó a les emocions del grup al qual va dirigit. El seu objectiu no és criticar ni fer reflexionar, tot el contrari, busca

²² Annex 3: peça 7

²³ Annex 3: peça 16

alimentar la superioritat de l'Estat respecte a les institucions autonòmiques, en aquest cas les catalanes. En altres paraules, marca la jerarquia existent entre les institucions. Ho fa perquè la Generalitat no es pot considerar estar al mateix nivell que l'Estat espanyol. Així mateix, la imatge del policia darrere Puigdemont mostra que el primer, l'Estat, vigila, controla i, per tant, està per sobre respecte del segon, la Generalitat. En resum, es vol marcar la superioritat d'uns per sobre dels altres.

Els següents mems, el set i el vuit, són del dia deu d'octubre. Cal destacar que és dia en el qual es presenten els resultats del referèndum al Parlament i, a més a més, el dia en què tothom espera la proclamació de la República catalana. Ara bé, el president Puigdemont diu en el seu discurs: *«Arribats en aquest moment històric, i com a president de la Generalitat, assumeixo - en presentar-los els resultats del referèndum davant del parlament i dels nostres conciutadans – el mandat que Catalunya esdevingui un estat independent en forma de república. [...] I amb la mateixa solemnitat, el govern i jo mateix proposem que el parlament suspengui els efectes de la declaració d'independència per tal que en les setmanes vinents emprenguem un diàleg sense el qual no és possible arribar a una solució acordada»*²⁴. Dit en altres paraules, Puigdemont proclama la República, però seguidament la suspèn per, segons diu ell mateix, d'obrir un diàleg amb l'Estat espanyol. El discurs provoca molta confusió entre els ciutadans i els polítics. Per aquest motiu els dos mems escollits fan referència a aquest moment del discurs de Puigdemont.

Mem 7. Proclamación i suspensió República catalana. Font: @violencevintage

²⁴ Annex 2: peça 1

Per una banda, el setè mem mostra la reacció de la gent que es va aplegar al carrer per seguir en directe el Ple del Parlament. En primer lloc, la imatge de l'esquerra mostra els ciutadans celebrant les paraules del discurs de Puigdemont «[...] *assumeixo [...] el mandat que Catalunya esdevingui un estat independent en forma de república*»²⁵. Les cares dels ciutadans són d'alegria, però destaca la dona que apareix en primer pla. La seva expressió és molt exagerada. En segon lloc, la imatge de dalt a la dreta presenta un primeríssim pla de la cara del president Puigdemont. La seva expressió és riallera, més ben dit sorneguera, i fa que no amb el dit. Per tant, està dient als ciutadans de la imatge anterior que no s'ha proclamat la República, que era una broma. La idea que hi ha darrere la seva expressió és que ha enganyat als ciutadans independentistes, és a dir, ha jugat amb ells. En tercer i últim lloc, la imatge de sota a la dreta mostra la reacció dels mateixos ciutadans de la primera foto, després de saber que no s'ha proclamat la República. Aquesta fa referència a la segona part del discurs de Puigdemont: «[...] *proposem que el parlament suspengui els efectes de la declaració d'independència per tal que en les setmanes vinents emprenguem un diàleg [...]*»²⁶. Així doncs, les cares són de decepció, sobretot la de la mateixa dona que apareix en primer pla, que és molt exagerada.

Val la pena dir que el mem forma una seqüència en la qual s'explica que Puigdemont enganya als ciutadans independentistes, fins i tot va més enllà insinuant que se'n riu d'ells. Per tant, aquesta peça torna a referir-se a la mateixa idea que el mem 1: Puigdemont és un entabanador i que els ciutadans independentistes es creuen les seves paraules. Així mateix ho reflecteixen alguns mitjans com l'ABC que explica: «*Después de tres siglos largos de opresión, merecía la pena esperar un rato para disfrutar de los diez segundos de independencia que, en una jugada ensayada de trile y retranqueo, les ofreció Puigdemont para matar el hambre e ir tirando*»²⁷. Un altre exemple és el diari El Mundo, seguint la mateixa línia, «*La farsa continúa: Puigdemont chantajea al Estado y la CUP chantajea a Puigdemont desde la calle. [...] En un discurso muy medido, el presidente de la Generalitat asumió el fraudulento mandato electoral del 1 de octubre para luego aplazar la declaración formal de independencia a que ese referéndum le obligaría*»²⁸. En poques paraules, el mem és un reflex de l'ideari construït al voltant de la figura de Puigdemont i del moviment

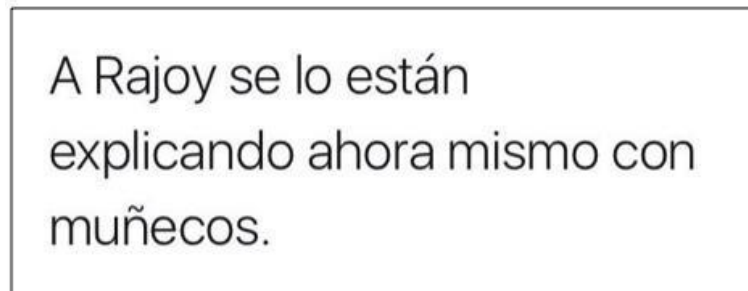
²⁵ Annex 2: peça 1

²⁶ Annex 2: peça 1

²⁷ Annex 3: peça 18

²⁸ Annex 3: peça 17

independentista. La idea central és que l'engany és l'element comú en aquest mem i també en el primer presentant a Puigdemont com el responsable de l'engany i als ciutadans independentistes com a titelles de les seves intencions polítiques.

Mem 8. «A Rajoy se lo están explicando ahora mismo con muñecos».

Font: @elsquatregats

Per l'altra, el vuitè mem no conté cap imatge, només és text. Ara bé, el text evoca una imatge molt clara al receptor: el president Mariano Rajoy mirant uns titelles que li expliquen el discurs de Puigdemont. En concret aquest part: «[...] *assumeixo [...] el mandat que Catalunya esdevingui un estat independent en forma de república. [...]proposem que el parlament suspengui els efectes de la declaració d'independència per tal que en les properes setmanes emprenguem un diàleg [...]*»²⁹. Destaca, igual que en el mem 5, la infantilització del protagonista, en aquest cas, Mariano Rajoy. En aquesta peça es ridiculitza el president espanyol tractant-lo com un nen petit que no entén res del que passa al seu voltant. L'efecte esperat en el receptor és el mateix que el del mem 5. L'objectiu és desposseir d'autoritat a Mariano Rajoy, però també és criticar la seva incapacitat per prendre decisions. A més a més, també reforça el seu estat passiu davant la tensió que hi ha a Catalunya. En definitiva, el mem utilitza la figura de Rajoy per explicar la confusió tant dels independentistes com pels constitucionalistes. Així mateix, apunta a la incomprensió de les institucions espanyoles respecte al conflicte català.

En resum, el mem ridiculitza i humilia Mariano Rajoy fent el símil amb un nen i criticant la seva falta de lideratge. Per tant, la confusió que porta el discurs de Carles Puigdemont és l'excusa per riure's del president espanyol. Així mostren alguns mitjans el desconcert de Rajoy pel discurs: «*Mariano Rajoy ha dado a Carles Puigdemont un plazo de cinco días para*

²⁹ Annex 2: peça 1

que "confirme si ayer declaró o no la independencia"»³⁰. Dit en d'una altra manera, no ha entès les paraules del president de la Generalitat.

Després de la confusió generada pel discurs de Carles Puigdemont, els esdeveniments relacionats amb el conflicte a Catalunya es precipiten. Per una banda, el setze els presidents de l'ANC i Òmnium Cultural van a la presó. El fet és que augmenta la tensió entre la societat catalana, però també entre els polítics independentistes i constitucionalistes. Aquest clima de tensió desemboca en l'aplicació de l'article 155 de la Constitució per part del govern espanyol i la proclamació de la independència per part del govern català. Per tant, el vint-i-set d'octubre culmina amb la compareixença de Mariano Rajoy davant la cambra del Senat. L'objectiu és aprovar l'article 155 i el consegüent desplegament.

Mem 9. Discurs President Mariano Rajoy davant el Senat.
Font: @DolorsBoatella

Francisco Franco fent un discurs. Font: Filmoteca española

La novena peça analitzada té com a protagonista Mariano Rajoy. El president espanyol està al Senat i l'acció es desenvolupa durant l'exposició del seu discurs en el qual proposa l'aplicació de l'article 155. Per tant, es troba en un ambient favorable, ja que el Partit Popular hi té majoria absoluta. Pel que fa a la figura de Rajoy destaca que és l'única en blanc i negre. El seu voltant: el faristol, les persones que hi ha darrere i el fons és en color, però ell

³⁰ Annex 3: peça 19

no. Així mateix, la manca de color en la figura del president espanyol és per marcar la crítica al seu discurs i la connexió que s'estableix entre l'actualitat i el franquisme. Per una banda, les paraules de Rajoy són rebutjades pels ciutadans independentistes, però també per d'altres. Una de les parts més criticades del discurs i que té un deix autoritari que està marcat pel blanc i negre de la figura de Rajoy és *«proceder al cese del presidente de la Generalitat de Cataluña, del vicepresidente y de los consejeros que integran el Consejo de Gobierno. El ejercicio de dichas funciones corresponderá a los órganos o autoridades que a tal efecto cree o designe el Gobierno de la Nación»*³¹. Per tant, aquesta decisió del president és la que provoca més reaccions per part dels ciutadans i polítics independentistes i la que rep més crítiques.

Per l'altra banda, el fet d'utilitzar la falta de colors en la figura de Rajoy permet al receptor establir una connexió amb el franquisme. Cal tenir en compte que durant l'època franquista els discursos fets per Francisco Franco a la televisió eren en blanc i negre. En definitiva, es juga amb la idea que en l'Estat espanyol encara perduren vestigis de la dictadura. A més a més, la crítica va més enllà de les paraules de Rajoy si no que també s'inclouen les institucions, en definitiva l'Estat. Així doncs, és una manera d'utilitzar l'humor per rebutjar l'autoritat i criticar-la. Pel que fa a la seva funció social, si que permet als ciutadans independentistes trobar una explicació al perquè de la duresa de l'Estat. De la mateixa manera que en el mem 1 i 3, aquest proporciona una via de racionalitzar la realitat; en aquest cas la suspensió del govern català i l'eliminació de l'autonomia. Alguns mitjans de comunicació com El Nacional ho explica així: *«A les nou del vespre ha arribat la resposta de Rajoy. En forma de compareixença. Sense preguntes. El president espanyol ha anunciat que fulminava el Govern. Ha destituït el president, el vicepresident i els consellers, tal com s'havia anunciat. Però ha dit més. Ha anunciat la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions per al 21 de desembre»*³². El rebuig és tan fort que en altres mitjans es parla de Cop d'Estat espanyol, per exemple a Vilaweb, *«Les reaccions al cop d'estat del govern espanyol contra les institucions catalanes»*³³. Així doncs, la idea que es desprèn del mem, però també dels mitjans més favorables a les posicions independentistes és que el govern

³¹ Annex 2: peça 2

³² Annex 3: peça 21

³³ Annex 3: peça 20

espanyol, els partits polítics que han donat suport a l'article 155 i, en definitiva, les institucions són obsoletes i antidemocràtiques.

Mem 10. Mariano Rajoy i Carles Puigdemont jugant a *Hundir la flota*.

Font: @norcoreano

En desè lloc, el mem analitzat mostra el president Carles Puigdemont i el president Mariano Rajoy jugant a Hundir la flota, un joc infantil que combina l'estratègia i la sort. Els dos, des dels despatxos respectius, hi estan jugant a través del mòbil. Qui lidera la partida és Rajoy que va provant d'enfonsar, en aquest cas no són vaixells, sinó a Puigdemont i, per extensió, l'independentisme. El text que hi ha a sobre dels presidents és un diàleg entre els dos. Rajoy és qui va dient números per tocar a Puigdemont i, aquest, li respon «*agua*», és a dir, que no l'ha tocat. Al final de la conversa, el president espanyol diu «155»; Puigdemont respon: «*tocado*». El número 155 fa referència a l'article de la Constitució que el govern espanyol aplica destituint al govern de la Generalitat. Per tant, Així doncs, Rajoy va dient posicions, però no l'encerta fins que diu 155, el número de l'article de la Constitució que li ha permès destituir a Puigdemont i al seu govern. Per tant, l'ha tocat, és a dir, ha trobat un punt pel qual atacar al president de la Generalitat. Així doncs, de moment Rajoy va guanyant la partida.

Ara bé, el fet que Puigdemont contesti «*tocado*» i no enfonsat és significatiu, ja que Puigdemont encara té possibilitats d'atacar Rajoy. En aquest sentit, el mem considera al president de la Generalitat tocat, perquè ha perdut aquest cop, però no enfonsat, és a dir,

encara té força. Així mateix expressa aquesta idea el diari ABC «*La aplicación del artículo 155 es la respuesta urgente del Estado. Su finalidad no es resolver el conflicto separatista, sino restaurar el orden constitucional*»³⁴. L'estratègia de Rajoy no acaba amb l'independentisme ni amb Puigdemont, però és un pas per fer-ho. Altrament, el mem gira al voltant de l'encert de Rajoy aplicant l'article 155, ja que és una manera de recuperar Catalunya dels independentistes. Així mateix ho considera una part de la premsa que dóna suport al govern. Per exemple, a El Mundo publiquen «*Ante los golpes de efecto y volatilidad del independentismo (declara, suspende, elecciones, contraprograma), el Gobierno de la Nación y los demócratas no pueden permitir que un triler zarandee y humille al Estado y a la sociedad*»³⁵ o «*España es una democracia plena que, por fin, ha decidido recurrir a los medios constitucionales de coerción legítima al activar al artículo 155 de la Constitución y exigir coactivamente el cumplimiento de los límites constitucionales y legales en Cataluña. Ellos han roto la paz allí con su violencia institucional y su rebeldía provocadora; los secesionistas pueden quebrar también la paz en toda España*»³⁶.

En definitiva, l'article 155 és només un pas per tornar als independentistes pel bon camí, el de la llei. Per això, el mem no parla de *hundido* sinó només de *tocado*. Per tant, el mem remarca la bona juga de l'Estat, però no oblidat que encara queda un recorregut llarg per *hundir* els independentistes. Així doncs, el seu objectiu és reforçar la posició dels constitucionalistes. Ho aconsegueix representant la superioritat de Rajoy en el joc, ja que compta amb mecanismes més potents que Puigdemont. De la mateixa manera que en el mem 6 el policia vigila al president de la Generalitat, aquí l'Estat aplica tots els mecanismes i estratègies per combatre contra qui consideren un delinqüent.

En conjunt, els deu mems analitzats són un reflex de com la societat catalana, durant els mesos de setembre i octubre, afronta una situació molt complexa. En moltes ocasions les emocions poden portar a actuar de formes violentes contra els altres, però en aquest cas l'humor permet a la societat evitar-ho. Així doncs, les peces analitzades són un exemple de la funció social que té l'humor, ja sigui des de la part positiva com de la negativa. El punt compartit per qualsevol acte humorístic és el fet d'estar emmarcat en un context, tal com apunta Freud (1969) o destaca Raskin (1985). Així doncs, permet situar la peça humorística i

³⁴ Annex 3: peça 23

³⁵ Annex 3: peça 22

³⁶ Annex 3: peça 22

veure com la població s'hi relaciona. Per tant, per entendre la importància de l'humor en situacions complexes, és necessari conèixer el context, ja que permet interpretar-lo. A més a més, també s'ha de tenir en compte a qui va dirigit, és a dir, el receptor de l'acte humorístic. En aquest cas els mems van dirigits a un públic concret, a un grup amb el qual l'emissor hi comparteix la mateixa o similar visió del món, és a dir, una ideologia. Així doncs, tal com apunten Pano i Mancera (2014), les xarxes també tenen una audiència a la qual s'ha de satisfer i aquesta funció també la desenvolupen els mems analitzats fins al moment. Per tant, el receptor és part essencial per explicar l'acte humorístic.

3.2.2. L'humor i el receptor

Un cop vista la relació entre l'humor i el context, com aquest és determinant per situar i entendre una peça, cal tenir en compte el receptor. Per aquest motiu, els següents mems tracten sobre com el sentit de l'humor ve donat pel receptor. Aquest l'interpreta segons la seva trajectòria ideològica i experiència vital. En definitiva, és qui li dóna un significat a partir del qual se'n sentirà còmplice o no, apunta Charaudeau (2015). Per tant, és oportú analitzar en aquests mems com interactua el receptor amb l'acte humorístic.

Mem 11. Mariano Rajoy i Kim Jong-un. Font: @Granadino_89

El mem onze, doncs, mostra a Mariano Rajoy acompanyat del dictador nord-coreà, Kim Jong-Un. El president espanyol assenjala amb el dit uns independentistes, que no apareixen en la imatge, i li diu: «[...] *te han llamado gordo...*». Paral·lelament, Kim Jong-Un els està observant amb uns prismàtics. Aquest mem permet dos interpretacions. La primera, independentista perquè ridiculitza Mariano Rajoy. Ho fa infantilitzant l'escena, en la qual destaca el text que permet donar-li aquest to. El president espanyol, doncs, és representat com algú que delata a una altra persona, en aquest cas els ciutadans independentistes, per haver insultat a Kim Jong-Un. El fet de recórrer a un dictador serveix per mostrar la incapacitat de Rajoy per resoldre el problema de Catalunya. A més a més, si ho intenta, és mitjançant la violència. Respecte a l'aliança entre els dos líders presenta un president espanyol pròxim a una dictadura com la de Corea del Nord. Per tant, és una figura que té una posició autoritària sobre els catalans. Finalment, el president del govern espanyol queda com una persona incapaç de fer res i ignorant, ja que busca qualsevol excusa per atacar els independentistes, fins i tot una d'infantil.

La segona interpretació correspon als ciutadans constitucionalistes. Aquesta també té una important càrrega crítica cap a la figura del president Rajoy. S'infantilitza la seva figura per marcar la seva incapacitat a l'hora de prendre decisions respecte dels independentistes. Ara bé, la imatge dels dos líders junts, com si estiguessin en una zona de guerra o fent proves de l'exèrcit, dota a Rajoy d'una postura bèl·lica respecte als independentistes. El text, que en la primera interpretació és més infantil, aquí es pot dotar d'un to més rabiós. Així mateix, el president espanyol busca qualsevol excusa per justificar un atac cap als catalans i enviar l'exèrcit. Val la pena dir que un presentador de la cadena Intereconomia anima a Kim Jong-Un a enviar un míssil a Barcelona. El presentador, en un to que intenta ser humorístic i acompanyat d'una gestualitat despectiva, diu: «*No hay huevos, Kim ¡Dispara, vamos! Que ganamos todos*»³⁷.

³⁷ Justo, D. (29 setembre 2017). Intereconomía anima a Kim Jong-Un a bombardear Barcelona en un 'sketch': "¿Barcelona? No hay huevos, Kim. ¡Dispara, vamos! Que ganamos todos". *Cadena SER*. Recuperat de http://cadenaser.com/ser/2017/09/20/television/1505888920_410452.html

Mem 12. Puig de Bond. Font: @Halld97

Finalment, el dotzè mem té com a protagonista Carles Puigdemont. La imatge que apareix al fons és del dia u d'octubre. El moment correspon al canvi de vehicle que fa el president de la Generalitat per evitar els helicòpters de la policia estatal. Cal tenir en compte que el mem està dissenyat com el cartell d'una pel·lícula, en concret de James Bond. Puigdemont és l'espia protagonista. A més a més, el títol del film és un joc de paraules amb el nom del president de la Generalitat i l'espia britànic: «*Puig de Bond*». També destaca el text «*Profesional, muy profesional*». Així doncs, per una banda, es pot interpretar com una burla a l'acció de Puigdemont, és a dir, al canvi de cotxe sota un pont. Es creu un heroi capaç de despistar la policia, però el fet que sigui un cartell de pel·lícula recorda que és una ficció. Per tant, no és un heroi, només s'ho creu ell i els independentistes. Es ridiculitza el president de la Generalitat comparant-lo amb un espia conegut per tothom, però el que realment marca la diferència és la frase «*Profesional, muy profesional*». Aquesta es fa servir amb un to irònic. Està dient el contrari del que diu, és a dir, Puigdemont no és professional, sinó que està jugant un paper que no li pertoca com a president d'una institució. La idea central de la peça, en clau constitucionalista, és que els independentistes i els seus dirigents viuen en una ficció, en una pel·lícula. Per tant, tot és una farsa, una mentida orquestrada per Puigdemont tal com reflecteixen el mem 1 i el mem 7.

Per l'altra, s'interpreta que Puigdemont és un heroi capaç de despistar la policia que el persegueix. És com James Bond, ja que té solucions per tot i arriba fins al final per aconseguir el seu objectiu. Així doncs, el president de la Generalitat és un home amb recursos i d'acció que fa tot el possible per anar a votar el dia del referèndum. Per tant, és un digne representant pels independentistes, ja que es juga la vida per fer el que s'ha de fer: votar. A diferència de la primera interpretació, el text no té el mateix pes que en aquesta perquè no s'interpreta com a negatiu, sinó com a positiu. Puigdemont és un polític molt professional que no defuig de les seves responsabilitats.

En resum, les xarxes socials, en aquest cas Twitter, s'han convertit en una eina més per compartir l'humor. Avui en dia, són una via de comunicació imprescindible, ja que permeten als seus usuaris interactuar de manera directa. Pel que fa als mems analitzats, cal tenir en compte que formen part d'un context tens. Així mateix, Twitter ha jugat un paper important perquè els ciutadans trobessin peces humorístiques. Per tant, l'humor ha permès digerir i entendre una situació complex; una situació en la qual podia haver-hi esclatat la violència. En definitiva, l'anàlisi dels mems és una manera més d'explicar un conflicte en el qual l'humor ha tingut un gran pes dins la societat.

4. CONCLUSIONS

L'objectiu principal del treball era estudiar l'acte humorístic, el qual actua com a eina per alliberar la tensió en una situació socialment complexa. Per fer-ho, primer s'han de tenir en compte les diferents aproximacions que s'han fet des del món teòric. La més important és la distinció entre *positive humor* i *negative humor*. Aquesta separació condiona les funcions que desenvolupa l'humor en l'individu i en el conjunt de la societat. Encara que la majoria de teòrics facin aquesta distinció i, per tant, diferenciïn les funcions d'un i altre tipus d'humor, quan es presenta un context tensionat aquesta no és tan clara. Així mateix, les xarxes socials són un clar exemple de la relació entre l'humor i la societat en aquestes situacions. Per això, és oportú realitzar l'anàlisi dels mems que van circular per Twitter durant els mesos de setembre i octubre de 2017 a Catalunya. L'anàlisi del cas permet repensar aquesta separació. Tot i que hi ha grans diferències entre el *positive* i el *negative humor*, els dos acaben exercint aquesta funció alliberadora.

En primer lloc, destaca la importància del context per entendre l'acte humorístic. L'anàlisi dels mems demostra que sense aquest és molt difícil no només conèixer la situació en la qual es generen, sinó també les referències que hi ha. Un exemple és el mem 2, en el qual el protagonista és el dibuix infantil Piolín. Sense saber d'on ve, es fa complicat reconèixer la funció que acaba fent el mem en el conjunt de la societat, en aquest cas als ciutadans independentistes. Per tant, l'acte humorístic va lligat a un context que permet establir la relació entre la peça i el receptor o receptors. En aquest sentit també té un cert pes la interpretació que es fa. Aquesta està condicionada per les creences, la ideologia i les experiències de qui ho rep. Els dos últims mems analitzats, l'11 i el 12, són exemples de la importància que té el receptor a l'hora de dotar de significat la peça humorística.

En segon lloc, cal tenir en compte els elements que s'utilitzen en els mems analitzats per aconseguir ser una via d'escapament pels receptors. Tots tenen en comú la ironia, el ridícul i la humiliació. Aquests tres elements formen part de les teories del *negative humor*. Encara que la seva funció està associada a les *superiority theories* i a les *conflict theories*, també acaben afavorint la descàrrega de la ràbia, la tensió i la frustració. Dit d'una altra manera, eviten que els ciutadans actuïn de forma agressiva o violenta. Un exemple el trobem en el mem 4, una mostra de com la realitat es pot transformar en una peça humorística perquè

els ciutadans, en aquest cas independentistes, siguin capaços de gestionar una situació de violència policial. També n'és exemple el mem 6, el qual s'humilia la figura de Puigdemont i s'estableix una clara superioritat de l'Estat espanyol respecte de la Generalitat. Aquí s'utilitza aquesta tècnica per gestionar la frustració generada per la intenció de separar Catalunya de la resta de l'Estat espanyol. Per tant, les eines que es fan servir en la gran majoria dels mems no són positives, es contempen com a mecanismes per crear superioritats i divisions entre els que fan i reben les bromes. Però, així i tot, acaben convertint aquests mems, en definitiva, aquest humor, en un aparell per canalitzar la tensió en la qual viu la societat catalana.

En tercer i últim lloc, aquesta funció d'alliberar tensions que forma part del considerat *positive humor* i, en concret, de la *relief theory* es dóna en les teories del *negative humor* per un motiu. El segon permet establir una distància amb les emocions, per tant un allunyament d'allò que podria generar violència. Bergson a *La Risa* (1973) diu: «*El mayor enemigo de la risa es la emoción. [...]La comicidad exige pues, para surtir todo su efecto, algo así como una anestesia momentánea del corazón, pues se dirige a la inteligencia pura*». Per tant, els mems analitzats permeten als ciutadans, independentistes i constitucionalistes, apartar els sentiments que pot generar un tema socialment delicat i que deriva en un clima de tensió. Es troba una nova manera d'interpretar la realitat a través de l'humor. Un acte humorístic que permet canalitzar el que és negatiu, encara que sigui a través de la humiliació o el fet de ridiculitzar l'altre.

Així doncs, la distinció que fan gran part dels teòrics entre el *positive* i el *negative humor* no és tan clara. És clar que l'acte humorístic inclou crítica, humiliació o ironia, ja que sense aquestes eines que permeten apartar les emocions de la raó, o com diu Bergson (1973) de la intel·ligència pura, no seria possible fer humor. La situació viscuda a Catalunya entre setembre i octubre del 2017 és un exemple de com aquest mecanisme estrictament humà permet gestionar situacions de màxima complexitat i evita arribar a la violència física. En definitiva, l'humor no és blanc o negre, no és positiu o negatiu, és una eina que reinterpreta la realitat, normalment basant-se en l'actualitat, perquè una societat sigui capaç d'assumir-la. Per tant, sense el riure, sense l'acte humorístic la societat estaria abocada a recórrer a les emocions en circumstàncies adverses. Tanmateix, les tensions provocades durien a una via d'escapament més senzill, que sol ser la violència. Així doncs, l'humor és necessari per mantenir la convivència en una societat.

FONTS PRIMÀRIES (webgrafia)

AGÈNCIES. (07 juliol 2011). El presidente de Ciutadans acusa a ERC de haber tenido diputados "ex terroristas": La presidenta del Parlamento catalán retira la palabra a Rivera por atacar al partido independentista. *El País*. Recuperat de

https://elpais.com/politica/2011/07/07/actualidad/1310059708_636519.html

ALCARAZ, M. (02 octubre 2017). Memoria de un día para olvidar. *ABC*. Recuperat de

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2017/10/02/007.html>

CRUZ, M. (25 setembre 2017). Puigdemont puede ser acusado de rebelión si declara la secesión. *El Mundo*. Recuperat de

<http://www.elmundo.es/espana/2017/09/25/59c80baa468aeb17c8b466f.html>

CRUZ, M. (05 octubre 2017). Santamaría responde a Puigdemont: "No sólo está fuera de la ley, está lejos de la realidad". *El Mundo*. Recuperat de

<http://www.elmundo.es/espana/2017/10/04/59d53c6ae2704e7b048b46a9.html>

CUESTA, C. (27 setembre 2017). El Gobierno cuenta en Valencia con un destacamento militar de emergencia por si la sedición se desborda. *OK diario*. Recuperat de

<https://okdiario.com/espana/cataluna/2017/09/27/gobierno-valencia-destacamento-militar-referendum-cataluna-1356951>

EDITORIAL. (10 octubre 2017). Una mascarada que cronifica la coacción al Estado. *El Mundo*. Recuperat de

<http://www.elmundo.es/opinion/2017/10/10/59dd37bf22601d706b8b45f3.html>

EDITORIAL. (28 octubre 2017). La hora del estado de derecho: El Gobierno de Mariano Rajoy ha de armarse de confianza en sí mismo y en la justicia de la causa que abandera en estos momentos. *ABC*. Recuperat de

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2017/10/28/004.html>

GONZÁLEZ, J. (19 setembre 2017). Matrix. *ABC: Sevilla*. Recuperat de

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/sevilla/abc.sevilla/2017/09/19/005.html>

GONZÁLEZ, D. i MOLINA, E. (03 octubre 2017). El rei Felip VI situa el Govern "al marge del dret i la democràcia". *El Nacional*. Recuperat de https://www.elnacional.cat/ca/politica/rei-missatge-referendum-catalunya_198222_102.html

GUTIÉRREZ, S. (12 setembre 2018). La cronologia del procés: de l'Estatut a l'1-O: Repassem els moments clau dels últims set anys del moviment sobiranista a Catalunya. *Betevé*.

Recuperat de <https://beteve.cat/societat/cronologia-del-proces-estatut-a-1-o-referendum/>

HEREDIA, A. (01 gener 2016). ¿Qué puede hacer el Gobierno ante el desafío catalán?. *El Mundo*. Recuperat de

<http://www.elmundo.es/espana/2016/01/10/56917f55e2704edc048b45e7.html>

- JUSTO, D.** (29 setembre 2017). Intereconomía anima a Kim Jong-Un a bombardear Barcelona en un 'sketch': "¿Barcelona? No hay huevos, Kim. ¡Dispara, vamos! Que ganamos todos". *Cadena SER*. Recuperat de http://cadenaser.com/ser/2017/09/20/television/1505888920_410452.html
- LASALAS, M.** (27 octubre 2017). La República catalana neix assetjada pel 155. *El Nacional*. Recuperat de https://www.elnacional.cat/ca/politica/republica-catalana-rajoy-155_206817_102.html
- LILLO, J.** (11 octubre 2017). Los dependientes de Puigdemont. *ABC*. Recuperat de <http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2017/10/11/006.html>
- MANGAS MARTÍN, A.** (27 octubre 2017). Fuerza y honor. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/opinion/2017/10/27/59f2132346163f9e388b45f0.html>
- MARÍN, H.** (02 octubre 2017). Denuncian opacidad en el recuento de votos del 1-O en una mesa en Sitges. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/cataluna/2017/10/02/59d26180268e3e98348b464a.html>
- MAYOR ORTEGA, L.** (11 octubre 2017). Rajoy requiere a Puigdemont que aclare en cinco días "si ha declarado la independencia" y abre la vía del 155. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20171011/431980364192/rajoy-requerimiento-puigdemont-gobierno-govern-independencia-articulo-155.html>
- ORMAZABAL, M.** (27 setembre 2017). ETA aplaude el desafío catalán y anima a replicarlo en Euskadi: La banda terrorista anuncia que no desea tutelar un proceso independentista vasco. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/09/27/actualidad/1506498635_086828.html
- PIÑA, R.** (24 setembre 2017). Así vende Puigdemont el referéndum fuera: los informes a las embajadas y ministros de Exteriores. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/cataluna/2017/09/24/59c6ade1468aeb12328b45d5.html>
- PRUNA, G. i ROGER, M.** (29 setembre 2016). "O referèndum, o referèndum": Puigdemont promet convocar un referèndum el setembre del 2017: El president empararà la consulta en les lleis de desconexió si no aconseguen un pacte amb l'Estat. *ARA*. Recuperat de https://www.ara.cat/politica/Puigdemont_0_1658834256.html
- REDACCIÓ.** (04 juliol 2017). Cospedal recuerda que el Ejército tiene la misión de garantizar la integridad territorial de España. *InfoLibre*. Recuperat de https://www.infolibre.es/noticias/politica/2017/07/04/cospedal_recuera_que_ejercito_tiene_mision_garantizar_integridad_territorial_espana_67213_1012.html
- REDACCIÓ.** (02 octubre 2017). Les portades de la premsa sobre el referèndum de l'1-O. *El Nacional*. Recuperat de https://www.elnacional.cat/ca/politica/portades-premsa-referendum-catalunya_197694_102.html
- REDACCIÓ.** (10 octubre 2017). El discurs de Carles Puigdemont sobre la declaració d'independència de Catalunya: Us oferim el text íntegre de la declaració de Puigdemont. *Vilaweb*. Recuperat de <https://www.vilaweb.cat/noticies/el-discurs-de-carles-puigdemont-sobre-la-declaracio-dindependencia-de-catalunya/>

REDACCIÓ. (21 octubre 2017). Les reaccions al cop d'estat del govern espanyol contra les institucions catalanes: L'anunci ha fet bullir les xarxes socials. *Vilaweb*. Recuperat de <https://www.vilaweb.cat/noticies/les-reaccions-al-cop-destat-del-govern-espanyol-contra-les-institucions-catalanes/>

REDACCIÓ. (27 octubre 2017). El discurs íntegre del president Mariano Rajoy al ple del Senat de l'article 155 de la Constitució: El president assegura que el 155 impedirà que "s'abusi de Catalunya". *El Periódico*. Recuperat de <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20171027/discurs-integre-rajoy-senat-155-6383978>

REDACCIÓ. (27 octubre 2017). En 15 fechas: cronología del proceso independentista catalán: El paso a paso que desembocó hoy en la ruptura de la región con el Estado español y en su declaración de independencia. *Noticias*. Recuperat de <http://noticias.perfil.com/2017/10/27/en-15-fechas-cronologia-del-proceso-independentista-catalan/>

ROGER, M. (02 octubre 2017). 1-O: brutalitat policial, dignitat d'un poble: Puigdemont promet la DUI amb un referèndum que acaba amb 893 ferits per la repressió de l'Estat. *ARA*. Recuperat de https://www.ara.cat/tema_del_dia/brutalitat-policial-dignitat-dun-poble_0_1880212037.html

SANTIAGO, S. (24 setembre 2017). La policia espanyola opta per tapar «Piolín»... i les bromes es multipliquen: #FreePiolín és Trending Topic (i amb raó). *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/139023/policia/espanyola/opta/tapar/piolin/bromes/es/multiplique>

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ARISTÒTIL. (1974). *Poética*. Madrid: Gredos.

BERGSON, H. (1973). *La risa*. Madrid: Espasa-Calpe.

BILLIG, M. (2005). *Laughter and Ridicule. Towards a Social Critique of Humour*. London: Sage Publications.

CHARAUDEAU, P. (2015). L'humour au risque de la diffamation: Quand la jurisprudence révèle les composantes de l'humour. En Farhat M. (ed.), *Humour et identités dans l'espace public* (p. 7-25). Gafsa: ISEAH.

CHARAUDEAU, P. (2015). L'humour de Dieudonné: le trouble d'un engagement. En Charaudeau, P. (ed.), *Humour et engagement* (p. 135-182). Limoges: LambertLucas.

FREUD, S. (1969). *El chiste y su relación con lo inconsciente*. Madrid: Alianza.

FRY, W. F. (1963). *Sweet Madness: A Study of Humor*. Palo Alto, CA: Pacific Books.

HERNÁNDEZ PEDRERO, V. (1999). *La Ética a Nicómaco de Aristóteles*. Madrid: Alianza.

HUTCHEON, L. (1994). *Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony*. Londres: Routledge.

- KUIPERS, G.** (2008). The sociology of humor. En V. Raskin editor literari del llibre, *The Primer of Humor Research* (1a ed., p.361-398). New York: Mouton de Gruyter.
- PANO ALAMÁN, A., MANCERA RUEDA, A.** (2014). Identidades falsas en Twitter: la irónia y el humor verbal como mecanismos paródicos. *Discurso y Sociedad*, 8 (3), 507-536.
- RASKIN, V.** (1985). *Semantic Mechanisms of Humor*. Dordrecht: Reidel.
- SIERRA, S.** (2012). Humor y crítica social en la red en el entorno del 15M. *Discurso y Sociedad*, 6 (3), 611-635

ANNEXOS

ÍNDEX

Annex 1	52
Cronologia procés català	52
Annex 2	54
Peça 1 – Discurs Carles Puigdemont pronunciat el 10/10/2017	54
Peça 2 – Discurs Mariano Rajoy pronunciat el 27/10/2017	58
Annex 3	64
Peça 1: <i>El País</i>	64
Peça 2: <i>El Mundo</i>	64
Peça 3: <i>InfoLibre</i>	65
Peça 4: <i>ABC</i>	66
Peça 5: <i>Nació Digital</i>	66
Peça 6: <i>El Mundo</i>	67
Peça 7: <i>El Mundo</i>	68
Peça 8: <i>OkDiario</i>	70
Peça 9: <i>El País</i>	70
Peça 10: <i>ARA</i>	71
Peça 11: <i>ARA</i>	73
Peça 12: <i>El Nacional</i>	75
Peça 13: <i>ABC</i>	75
Peça 14: <i>El Mundo</i>	76
Peça 15: <i>El Nacional</i>	76
Peça 16: <i>El Mundo</i>	77
Peça 17: <i>El Mundo</i>	77
Peça 18: <i>ABC</i>	79
Peça 19: <i>La Vanguardia</i>	79
Peça 20: <i>Vilaweb</i>	81
Peça 21: <i>El Nacional</i>	81
Peça 22: <i>El Mundo</i>	82
Peça 23: <i>ABC</i>	84

ANNEX 1

Cronologia procés català:

28/06/2010 - Tribunal Constitucional retalla l'Estat de Catalunya presentat pel Govern de Pasqual Maragall. Entre les parts suprimides hi ha les que fan referència als símbols nacionals.

10/07/2010 - primera manifestació contra la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. La manifestació porta el lema: "Som una nació. Nosaltres decidim".

23/12/2010 - Artur Mas és investit President de la Generalitat.

11/09/2012 - Primera manifestació convocada per l'Assemblea Nacional de Catalunya (ANC) en la qual hi participen més d'un milió i mig de ciutadans. El lema és: "Catalunya, nou estat d'Europa".

20/09/2012 - No del President espanyol Mariano Rajoy al pacte fiscal proposat per Artur Mas.

11/09/2013 - L'ANC organitza la Via Catalana en la qual hi participen un milió i mig de ciutadans.

12/12/2013 - Anunci de la consulta d'autodeterminació del 9-N. En aquesta ocasió, el President Artur Mas pacta la pregunta amb els partits d'ERC, ICV-EUiA i la CUP.

11/09/2014 - L'ANC organitza la formació d'una V al centre de Barcelona. En la manifestació i participen 1,8 milions de persones.

04/10/2014 - 920 ajuntaments donen suport a la consulta del 9-N.

09/11/2014 - Es produeix la consulta pactada entre CiU, ERC, ICV-EUiA i la CUP.

11/09/2015 - Nova concentració feta per la plataforma independentista Ara és l'Hora que engloba l'ANC i Òmnium Cultural. Hi ha un milió i mig de participants. Aquesta diada marca l'inici de la campanya per les eleccions al Parlament de Catalunya del 27-S.

09/01/2016 - Artur Mas fa un pas al costat, renunciant a la presidència de la Generalitat. D'aquesta manera s'escenifica l'acord entre Junts pel Sí (ERC, Convergència i persones independents) i la CUP. Així doncs, assumeix el càrrec Carles Puigdemont.

11/09/2016 - La movilització es fa en cinc punts del territori català: Barcelona, Salt, Berga, Lleida i Tarragona. Hi participen 800.000 persones.

06/02/2017 - Artur Mas, Joana Ortega i Irene Rigau encausats per la consulta del 9-N. Els polítics declaren davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

09/06/2017 - El President Carles Puigdemont fa l'anunci de la data i la pregunta pel referèndum d'autodeterminació.

06/09/2017 - Sessió tensa al Parlament de Catalunya en la qual s'aprova la Llei del Referèndum i la Llei de Transitorietat. Durant la sessió els grups parlamentaris de PP, Ciutadans i PSC abandonen l'hemicicle per mostrar el seu desacord.

11/09/2017 - Diada marcada per la convocatòria del referèndum de l'1 d'octubre. Un milió de persones es concentren a Barcelona.

20/09/2017 - La Guardia Civil registra diferents oficines de la Generalitat confiscant material per a l'organització del referèndum i detenen a catorze persones. A més a més, durant el dia es produeix una gran concentració, dirigida per l'ANC i Òmnium Cultural, davant la Conselleria d'Economia.

22 - 25/09/2017 - El Ministeri de l'Interior envia un ampli desplegament d'efectius de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil a Catalunya.

01/10/2017 - Se celebra el referèndum en una jornada marcada per les càrregues de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil, que deixen més de 500 ferits. Al llarg del dia diferents polítics, tant espanyols com catalans, compareixen davants els mitjans. Al final de la votació s'anuncia el resultat: guanya el "sí" amb el 90% dels vots.

03/10/2017 - Es produeix una vaga general per rebutjar la violència del dia 1 d'octubre. A la nit, el Rei Felip VI fa un discurs televisat sobre la jornada del referèndum. El discurs és molt contundent i en el qual demana a l'Estat que es protegeixi l'ordre constitucional.

04/10/2017 - El President Carles Puigdemont fa un discurs televisat en resposta al Rei Felip VI. També demana diàleg amb l'Estat espanyol i la intervenció de les institucions europees.

08/10/2017 - Manifestació organitzada per Societat Civil Catalana contra la independència de Catalunya. Hi participen milers de persones, entre elles l'escriptor Mario Vargas Llosa.

10/10/2017 - El President Carles Puigdemont compareix davant el Parlament de Catalunya per presentar els resultats del referèndum. Es compromet a proclamar la independència però, demana a la cambra suspendre els seus efectes per deixar marge al diàleg i la mediació.

16/10/2017 - L'Audiència Nacional decreta presó incondicional sense fiança pels líders de l'ANC i Òmnium Cultural, Jordi Sànchez i Jordi Cuixart respectivament.

21/10/2017 - El President espanyol Mariano Rajoy anuncia les mesures que prendrà l'Estat emprades per l'article 155 de la Constitució. Aquestes inclouen la destitució del Govern i la dissolució del Parlament.

26/10/2017 - El President Puigdemont anuncia que no convocarà eleccions anticipades.

27/10/2017 - El Parlament de Catalunya proclama la República catalana en una sessió tensa i en la qual abandonen la cambra els membres de Ciutadans, el PP i el PSC. Paral·lelament, el President Rajoy fa el seu discurs per demanar el suport del Senat per l'aplicació de l'article 155. Finalment, el President té el suport de la cambra.

28/10/2017 - El President espanyol destitueix el Govern català i convoca eleccions pel 21 de desembre del 2017.

ANNEX 2

Peça 1 - Discurs Carles Puigdemont pronunciat el 10/10/2017

«Barcelona, 10 d'octubre de 2017

Comparec davant d'aquest parlament a petició pròpia per presentar-los els resultats del referèndum celebrat el dia 1 d'octubre i per explicar-los les conseqüències polítiques que se'n deriven. Sóc conscient, com segurament molts de vostès, que avui també comparec davant del poble de Catalunya i de molta altra gent que ha fixat la seva atenció en el que avui passi en aquesta cambra.

Vivim un moment excepcional, de dimensió històrica. Les seves conseqüències i efectes van molt més enllà del nostre país i s'ha fet evident que, lluny de ser un afer domèstic i intern, com sovint hem hagut d'escoltar de part dels qui han negligit la seva responsabilitat per no voler conèixer el que estava passant, Catalunya és un afer europeu.

De la meva compareixença, no n'esperin ni amenaces, ni xantatges, ni insults. El moment és prou seriós perquè tots assumim la part de responsabilitat que ens correspon en la necessitat imperiosa de rebaixar la tensió i no contribuir, ni amb la paraula ni amb el gest, a incrementar-la. Al contrari, vull adreçar-me al conjunt de la població; als qui es van mobilitzar els dies 1 i 3 d'octubre, als qui ho van fer dissabte en la manifestació advocant pel diàleg i als qui ho van fer massivament diumenge en defensa de la unitat d'Espanya. I als qui no s'han mobilitzat en cap d'aquestes convocatòries. Tots, amb les nostres diferències i discrepàncies, amb allò en què ens entenem i en allò en què no ens entenem, formem un mateix poble i l'hem de continuar fent plegats, passi el que passi, perquè així es fa la història dels pobles que busquen el seu futur.

Mai no ens posarem d'acord en tot, com és evident. Però sí que entenem, perquè ja ho hem demostrat moltes vegades, que la manera d'avançar no pot ser altra que la democràcia i la pau. Que vol dir respectar el que pensa diferent i trobar com fer possible les aspiracions col·lectives, amb el benentès que això requereix grans dosis de diàleg i empatia.

Com es poden imaginar, en aquestes darreres jornades i hores, se m'han adreçat moltes persones suggerint el que havia de fer o de deixar de fer. Tots són suggeriments lícits, respectables i propis d'un moment com aquest. A tots els que he pogut fer-ho els ho he agraït, perquè en cadascun hi he reconegut raons fonamentades que val la pena d'escoltar. També jo he demanat opinió a diverses persones, que m'han ajudat a enriquir l'anàlisi del moment i la perspectiva de futur. També els ho vull agrair de tot cor.

Però el que els exposaré avui no és una decisió personal, ni una dèria de ningú: és el resultat de l'1 d'octubre, de la voluntat del govern que presideixo d'haver mantingut el seu compromís de convocar, organitzar i celebrar el referèndum d'autodeterminació, i naturalment de l'anàlisi dels fets posteriors que hem compartit al si del govern. Avui toca parlar dels resultats de l'1 d'octubre al parlament i això és el que farem.

Som aquí perquè el passat dia 1 d'octubre Catalunya va celebrar el referèndum d'autodeterminació. Ho va fer en unes condicions més que difícils: extremes. És la primera vegada en la història de les democràcies europees que una jornada electoral es desenvolupa enmig de violents atacs policials contra els votants que fan cua per dipositar la papereta. Des de les vuit del matí i fins l'hora de tancament dels col·legis, la policia i la Guàrdia Civil van colpejar persones indefenses i van obligar els serveis d'emergències a atendre més de vuit-centes persones. Ho vam veure tots, també ho va veure el món, que es va esgarriar de les imatges que s'anaven rebent.

L'objectiu no era només confiscar urnes i paperetes. L'objectiu era provocar el pànic generalitzat i que la gent, veient les imatges de violència policial indiscriminada, es quedés a casa i renunciés al seu dret de vot. Però als responsables polítics d'aquesta ignomínia els va sortir el tret per la culata. 2.286.217 ciutadans van vèncer la por, van sortir de casa i van votar. No sabem quants ho van intentar sense èxit, però sí que sabem que els col·legis clausurats violentament representen un cens de 770.000 persones més.

Més de dos milions dos-cents mil catalans van poder votar perquè van vèncer la por, i també perquè quan van arribar al seu col·legi hi van trobar urnes, sobres, paperetes, taules constituïdes i un cens fiable i operatiu. Les operacions i escorcolls policials de les setmanes anteriors a la recerca d'urnes i paperetes no van impedir el referèndum. Les detencions d'alts càrrecs i funcionaris del govern tampoc no van impedir el referèndum. Les escoltes telefòniques, els seguiments de persones, els atacs informàtics, el tancament de 140 webs, les violacions de la correspondència, tampoc no van impedir el referèndum. Repeteixo: malgrat l'esforç i els recursos destinats per combatre'l, quan els ciutadans van arribar als col·legis electorals, hi van trobar urnes, sobres, paperetes, taules constituïdes i un cens fiable i operatiu.

Vull fer, per tant, un reconeixement a totes les persones que van fer possible aquest èxit logístic i polític. Als voluntaris que van dormir a les escoles. Als ciutadans que van guardar les urnes a casa. Als impressors que van imprimir les paperetes. Als informàtics que van idear i desenvolupar el sistema de cens universal. Als treballadors i treballadores del govern. Als votants del sí i als del no, i als del vot en blanc. A tantíssima gent anònima que va posar el seu granet de sorra per fer-ho possible. I, sobretot, vull enviar el meu afecte, la meva solidaritat i el meu escalf a tots els ferits i maltractats per l'operació policial. Les imatges quedaran enregistrades a la nostra memòria per sempre. Mai no ho oblidarem.

Cal reconèixer, i denunciar, que l'actuació de l'estat ha aconseguit introduir tensió i inquietud en la societat catalana. Com a president de Catalunya, sóc molt conscient que en aquests moments hi ha molta gent preocupada, angoixada, fins i tot espantada pel que està passant i pel que pot passar. Gent de totes les idees i tendències. La violència gratuïta i la decisió d'algunes empreses de traslladar la seva seu social, una decisió, deixin-m'ho dir, més de relat per als mercats que no amb efectes reals sobre la nostra economia (el que té efectes reals sobre la nostra economia són els 16.000 milions d'euros catalans que són obligats a canviar de seu social cada any), sens dubte són fets que han emboirat l'ambient. A totes aquestes persones que tenen por, els vull enviar un missatge de comprensió i d'empatia, i també de serenitat i tranquil·litat: el Govern de Catalunya no es desviarà ni un mil·límetre del seu compromís amb el progrés social i econòmic, la democràcia, el diàleg, la tolerància, el respecte a la discrepància i la voluntat negociadora. Com a president, actuaré sempre amb responsabilitat i tenint en compte els 7,5 milions de ciutadans del país.

Voldria explicar on som, i sobretot per què som on som. Avui que tot el món ens mira, i sobretot, avui que tot el món ens escolta, crec que val la pena tornar-nos a explicar.

Des de la mort del dictador militar Francisco Franco, Catalunya ha contribuït tant com el que més a la consolidació de la democràcia espanyola. Catalunya ha estat no només el motor econòmic d'Espanya, sinó també un factor de modernització i d'estabilitat. Catalunya va creure que la constitució espanyola de 1978 podia ser un bon punt de partida per a garantir el seu autogovern i el seu progrés material. Catalunya es va implicar a fons en l'operació de retornar l'estat espanyol a les institucions europees i internacionals després de quaranta anys d'aïllament i autarquia.

El pas dels anys, però, va permetre constatar que el nou edifici institucional sorgit de la transició, que a Catalunya es veia com un punt de partida des del qual evolucionar cap a cotes més altes de democràcia i d'autogovern, les elits hegemòniques de l'estat l'entenien no com un punt de partida, sinó com un punt d'arribada. Amb el pas dels anys, el sistema no només va deixar d'evolucionar en la direcció desitjada pel poble de Catalunya, sinó que va començar a involucionar.

En coherència amb aquesta constatació, l'any 2005, una gran majoria, el 88% d'aquest parlament –repeteixo, una majoria del 88% d'aquest parlament–, seguint els procediments marcats per la constitució –repeteixo, seguint els procediments marcats per la constitució–, va aprovar una proposta de nou Estatut d'Autonomia, i la va enviar al Congrés de Diputats. La proposta catalana va desfermar una campanya d'autèntica catalanofòbia, atada de manera irresponsable pels qui volien governar Espanya al preu que fos.

El text que finalment es va sotmetre a referèndum l'any 2006 ja era molt diferent de la proposta inicial del Parlament de Catalunya, però malgrat tot va ser aprovat pels ciutadans que van anar a

votar. La participació va ser d'un 47% del cens, i els vots favorables a l'Estatut van ser 1.899.897. Vull remarcar que són 145.000 vots menys que el sí a la independència de l'1 d'octubre.

L'estat, però, no en va tenir prou amb la primera retallada. El 2010, quatre anys després de l'entrada en vigor de l'estatut retallat, un Tribunal Constitucional format per magistrats escollits a dit pels dos grans partits espanyols, PSOE i PP, va emetre una sentència d'infaust record que retallava l'estatut per segona vegada, i en modificava el contingut que ja havia estat votat pel poble en referèndum.

Convé recordar-ho, i subratllar-ho. Malgrat haver seguit els procediments previstos a la constitució, malgrat tenir al darrere un 88% del Parlament de Catalunya, i malgrat el vot popular en referèndum, legal i acordat, l'acció combinada del Congrés de Diputats i del Tribunal Constitucional va convertir la proposta catalana en un text irrecognoscible. I convé recordar-ho, i subratllar-ho, també: aquest text irrecognoscible, doblement retallat i no referendat pels catalans, és la llei vigent actualment. Aquest ha estat el resultat del darrer intent de Catalunya de modificar el seu estatus jurídic-polític per les vies constitucionals, és a dir, una humiliació.

Però això no és tot. Des de la sentència del TC contra l'estatut votat pel poble, el sistema polític espanyol no només no ha mogut un dit per intentar fer marxa enrere i reparar la trencadissa, sinó que ha activat un programa agressiu i sistemàtic de recentralització. Des del punt de vista de l'autogovern, els darrers set anys han estat els pitjors dels darrers quaranta: laminació continuada de competències a través de decrets, lleis i sentències; desatenció i desinversió en el sistema bàsic d'infraestructures de Catalunya, peça clau del progrés econòmic del país; i un menyspreu feridor cap a la llengua, la cultura i la manera de ser i de viure del nostre país.

Tot això que explico condensadament en unes poques línies, ha tingut un impacte profund en la societat catalana. Fins al punt que durant aquest període molts ciutadans, milions de ciutadans, han arribat a la conclusió racional que l'única manera de garantir la supervivència, no només de l'autogovern, sinó dels nostres valors com a societat, és que Catalunya es constitueixi en un estat. Els resultats de les darreres eleccions al Parlament de Catalunya en donen testimoni.

A més, ha passat una cosa encara més rellevant: i és que en paral·lel a la formació de la majoria absoluta independentista al parlament, s'ha forjat un consens amplíssim i transversal al voltant de la idea que el futur de Catalunya, fos el que fos, havia de ser decidit pels catalans, democràticament i pacíficament, a través d'un referèndum. En l'enquesta, de fet, més recent d'un important diari de Madrid, no d'aquí, de Madrid, un 82% dels catalans ho expressen així.

Amb l'objectiu de fer possible aquest referèndum, els darrers anys les institucions i la societat civil catalanes han endegat nombroses iniciatives davant del govern i les institucions espanyoles. Està tot documentat: divuit vegades, i en tots els formats possibles, s'ha demanat obrir un diàleg per acordar un referèndum com el que es va celebrar a Escòcia el 18 de setembre de 2014. Un referèndum amb una data i una pregunta acordades entre les dues parts, en què les dues parts poguessin fer campanya i exposar els seus arguments, i en què les dues parts es comprometessin a acceptar i aplicar el resultat a través d'una negociació que protegís els interessos respectius. Si això s'havia pogut fer en una de les democràcies més antigues, consolidades i exemplars del món, com és el Regne Unit, per què no es podia fer també a Espanya?

La resposta a totes aquestes iniciatives ha estat una negativa radical i absoluta, combinada amb la persecució policial i judicial de les autoritats catalanes. L'ex-president Artur Mas i les ex-conselleres Joana Ortega i Irene Rigau, així com l'ex-conseller de la Presidència Francesc Homs, han estat inhabilitats per haver promogut un procés participatiu no vinculant i sense efectes jurídics el 9 de novembre de 2014. I no només inhabilitats, sinó multats de forma arbitrària i abusiva: si no dipositen més de cinc milions d'euros al Tribunal de Cuentas espanyol, tots els seus béns seran embargats i ells i les seves famílies poden veure-se'n afectats.

A més a més d'ells, la mesa d'aquest parlament i desenes de càrrecs electes municipals han estat querellats per haver expressat el seu suport al dret a decidir i permetre debats sobre el referèndum. S'han presentat querelles contra la presidenta i a mesa del parlament per no haver permès que el parlament pogués debatre. La darrera onada repressiva contra les institucions catalanes ha implicat la detenció i trasllat a dependències policials de setze càrrecs i servidors públics del Govern de

Catalunya, que van haver de declarar emmanillats i sense ser informats de quina era l'acusació que pesava sobre ells. El món també ha de saber que els dirigents de les entitats que han liderat les manifestacions més massives i alhora pacífiques de la història d'Europa estan encausats per un delictes de sedició que pot comportar fins a quinze anys de presó. Els responsables d'haver organitzat manifestacions que han meravellat el món pel seu civisme i sense incidents.

Aquesta ha estat la resposta de l'estat espanyol a les demandes catalanes, que sempre s'han expressat de forma pacífica i a través de les majories obtingudes a les urnes. El poble de Catalunya reclama des de fa anys llibertat per poder decidir. És ben senzill. Tanmateix, No hem trobat interlocutors en el passat ni els estem trobant en el present. No hi ha cap institució de l'estat que s'obri a parlar de la demanda majoritària d'aquest parlament i de la societat catalana. L'última esperança que podia quedar era que la monarquia exercís el paper arbitral i moderador que la constitució li atribueix, però el discurs de la setmana passada va confirmar la pitjor de les hipòtesis.

Quiero dirigirme ahora a los ciudadanos del conjunto del Estado español que siguen con preocupación lo que ocurre en Cataluña. Les quiero trasladar un mensaje de serenidad y respeto, de voluntad de diálogo y acuerdo político, como ha sido siempre nuestro deseo y nuestra prioridad. Soy consciente de la información que les trasladan la mayoría de medios y de cuál es la narrativa que se ha instalado. Pero me atrevo a pedirles un esfuerzo, para el bien de todos; un esfuerzo por conocer y reconocer lo que nos ha llevado hasta aquí y de las razones que nos han impulsado. No somos unos delincuentes, ni unos locos, ni unos golpistas, ni unos abducidos: somos gente normal que pide poder votar y que ha estado dispuesta a todo el diálogo que fuera necesario para realizarlo de manera acordada. No tenemos nada contra España y los españoles. Al contrario. Nos queremos reentender mejor, y ese es el deseo mayoritario que existe en Catalunya. Porque hoy, des de hace ya muchos años, la relación no funciona y nada se ha hecho para revertir una situación que se ha convertido en insostenible. Y un pueblo no puede ser obligado, contra su voluntad, a aceptar un statu quo que no votó y que no quiere. La Constitución es un marco democrático, pero es igualmente cierto que hay democracia más allá de la Constitución.

Senyores i senyors, amb els resultats del referèndum de l'1 d'octubre passat, Catalunya s'ha guanyat el dret a ser un estat independent, i s'ha guanyat el dret a ser escoltada i respectada.

El sí a la independència ha guanyat unes eleccions per majoria absoluta, i dos anys després ha guanyat un referèndum sota una pluja de cops de porra. Les urnes, l'únic llenguatge que entenem, diuen sí a la independència. I aquest és el camí que estic compromès a transitar.

Com és sabut, la llei del referèndum estableix que, dos dies després de la proclamació oficial dels resultats, i en cas que el nombre de vots del sí hagi estat superior al nombre de vots del no, el parlament (i cito textualment de la llei) 'celebrarà una sessió ordinària per a efectuar una declaració formal de la independència de Catalunya, els seus efectes i acordar l'inici del procés constituent'.

Hi ha un abans i un després del 1 d'octubre, i hem aconseguit el que ens vam comprometre a fer a l'inici de la legislatura.

Arribats en aquest moment històric, i com a president de la Generalitat, assumeixo –en presentar-los els resultats del referèndum davant del parlament i dels nostres conciutadans– el mandat que Catalunya esdevingui un estat independent en forma de república.

Això és el que avui pertoca fer. Per responsabilitat i per respecte.

I amb la mateixa solemnitat, el govern i jo mateix proposem que el parlament suspengui els efectes de la declaració d'independència per tal que en les properes setmanes emprenguem un diàleg sense el qual no és possible arribar a una solució acordada. Creiem fermament que el moment demana no només la desescalada en la tensió sinó sobretot voluntat clara i compromesa per avançar en les demandes del poble de Catalunya a partir dels resultats de l'1 d'octubre. Resultats que hem de tenir en compte, de manera imprescindible, en l'etapa de diàleg que estem disposats a obrir.

És sabut que des de l'endemà mateix del referèndum s'han posat en marxa diferents iniciatives de mediació, de diàleg i de negociació a nivell nacional, estatal i internacional. Algunes d'aquestes són públiques i d'altres encara no ho són. Totes són molt serioses, i eren difícils d'imaginar tot just fa un temps. Les crides al diàleg i a la no-violència s'han sentit des de tots els racons del planeta; la

declaració ahir del grup de vuit premis Nobel de la pau; la declaració de The Elders al capdavant dels quals hi ha l'ex-secretari general de Nacions Unides Kofi Annan i del qual formen part personalitats de gran rellevància mundial; els posicionaments de presidents i primers ministres de països europeus, de líders polítics europeus... hi ha un prec de diàleg que recorre Europa, perquè Europa ja se sent interpel·lada sobre els efectes que pot tenir una mala resolució d'aquest conflicte. Totes aquestes veus mereixen ser escoltades. I totes, sense excepció, ens han demanat que obrim un temps per donar l'oportunitat al diàleg amb l'estat espanyol.

Avui també pertoca fer això. Per responsabilitat i per respecte.

Acabo. I ho faig apel·lant a la responsabilitat de tothom. Als ciutadans de Catalunya, els demano que continuïn expressant-se com ho han fet fins ara, amb llibertat i amb respecte als que pensen diferent. A les empreses i actors econòmics, els demano que continuïn generant riquesa i que no caiguin en la temptació d'utilitzar el seu poder per esporuguir la població. A les forces polítiques, els demano que contribueixin amb les seves paraules i les seves accions a reduir la tensió. També ho demano als mitjans de comunicació. Al govern espanyol, li demano que escolti, ja no a nosaltres si no vol, sinó els qui advoquen per la mediació i la comunitat internacional, i els milions de ciutadans d'arreu d'Espanya que li demanen que renunciï a la repressió i la imposició. A la Unió Europea, li demano que s'impliqui a fons i que vetlli pels valors fundacionals de la Unió.

Avui el Govern de Catalunya fa un gest de responsabilitat i generositat, i torna a obrir la mà al diàleg. Estic convençut que, si els pròxims dies tothom actua amb la mateixa responsabilitat i compleix amb les seves obligacions, el conflicte entre Catalunya i l'estat espanyol es pot resoldre de manera serena i acordada, i respectant la voluntat dels ciutadans. Per nosaltres, no quedarà. Perquè volem ser fidels a la nostra llarga història, a tots els qui hi han patit i s'hi han sacrificat, i perquè volem un futur digne per als nostres fills i filles, per tota aquella gent que vulgui fer de Catalunya la seva terra d'acollida i d'esperança.

Moltes gràcies.»

Peça 2: Discurs de Mariano Rajoy pronunciat el 27/10/2017

"Señor presidente, señoras y señores senadores,

Yo he venido a esta Cámara a pedir su apoyo a una propuesta concreta que ustedes conocen: me refiero al Acuerdo del Consejo de Ministros del último sábado. Voy a usar este turno para incidir en algunos aspectos de lo que nos ocupa y espero que mi intervención ayude a que ustedes puedan decidir con mejor conocimiento de causa.

Como ustedes saben, la utilización del artículo 155 de la Constitución Española no es algo que los Gobiernos hagan de forma habitual. De hecho, es la primera vez desde 1978, fecha de la aprobación de nuestra Constitución, que se aplica. Estamos, pues, ante una decisión excepcional. Se adopta porque la situación también lo es, excepcional, y con consecuencias muy graves para muchísimas personas.

Señorías,

No voy a entrar en los detalles que ustedes conocen bien; pero creo que merece la pena recordar algunas cosas, al menos, las más importantes de las que sucedieron en Cataluña en las últimas fechas. Serán útiles, sin duda, a la hora de conformar su juicio.

En Cataluña se ha pretendido, y de hecho se hizo, ignorar las leyes -entre otras, la Constitución y el Estatuto de Autonomía de Cataluña-, desconocerlas, derogarlas, incumplirlas; cualquier término val. Se reconoce, además, y se afirma que es así: se reconoce que se ignoran las leyes, que se incumplen y que no están en vigor en Cataluña.

Se ha aprobado una nueva legalidad sin competencia alguna para hacerlo: una Ley de Referéndum, una Ley de Transitoriedad, que así se llama, una Constitución que regirá hasta que se apruebe la siguiente, tras un período constituyente; así nos lo han contado. Se ha privado a los miembros de la oposición de su derecho a ejercer como tales. Recuerden lo que sucedió en el Parlamento de Cataluña los días 6 y 7 de septiembre de este año: fue, probablemente, la mayor burla a la

democracia que hemos visto desde la aprobación de nuestra Constitución hace casi cuarenta años, con la excepción del intento de golpe de 1981.

En horas, pocas, se calificaron dos leyes; se modificó por dos veces el orden del día para incluirlas en el mismo; se cerró -es la expresión más correcta- un plazo de enmiendas; se celebró un debate, si así se le puede llamar; se aprobaron las dos leyes, ambas manifiestamente contrarias a la legalidad, y se convocó un referéndum ilegal. Y por si los miembros de la oposición no habían tenido bastante, la Mesa, con el impulso del Gobierno, decidió cerrar el Parlamento y terminar con el control al Gobierno, algo que desde entonces no ha tenido lugar.

Señorías,

¿Qué pensarían ustedes o qué harían ustedes si eso hubiera sucedido, por ejemplo, en esta Cámara o en el Congreso de los Diputados? ¿Qué pensarían ustedes si el Gobierno de España o el presidente de esta Cámara suprimieran sine die el control al Gobierno?

Señorías,

¿Cabe mayor ofensa a los representantes de los ciudadanos? ¿Qué derecho tienen a hacer esto? ¿Eso es democracia, Señorías?

Señoras y señores senadores,

Además de todo, además de haber liquidado la Ley, además de haberla ignorado, además de inventarse una nueva legalidad y además de privar a los diputados representantes de los ciudadanos ejercer sus derechos; además de todo ello, se ha ignorado al Tribunal Constitucional, al que se le niega todo; un Tribunal que ha suspendido o anulado las leyes antes referidas: la de Referéndum y la de Transitoriedad, también el Real Decreto de convocatoria del referéndum y, también, las normas complementarias para llevarlo a cabo.

Pero todo eso, señoras y señores senadores, ha sido igual porque nada importa. Allí se hace la santa voluntad de quienes suman una mayoría, que por otra parte son los que apelan al diálogo y a la democracia, y lo demás no importa nada.

Se ha celebrado un referéndum ilegal, sin ninguna garantía democrática, ninguna, como saben ustedes, señoras y señores senadores. Y, luego, se afirma que el pueblo de Cataluña ha decidido libremente su independencia.

Señorías,

No voy a continuar, porque no terminaría jamás mi intervención. Todo esto ha sido un proceso continuado de decisiones antidemocráticas, porque lo han sido, y conviene utilizar las palabras con propiedad; contrarias a la Ley, porque han sido, efectivamente, contrarias a la Ley, contrarias a los comportamientos normales en cualquier país democrático como el nuestro, y contrarias a los valores españoles y europeos, porque ahí se ha pisoteado la Ley, el Estado de Derecho y el respeto a las minorías.

Y todo esto, Señorías, es lo que ha sucedido, exactamente esto. Y no estamos hablando de asuntos menores; son temas muy graves y ustedes, piensen como piensen y defiendan lo que defiendan, lo saben. Estamos ante una violación palmaria y evidente de las leyes, y, por tanto, de la democracia y de los derechos de todos.

Y todo esto, Señorías, tiene consecuencias. Claro, hacer caso omiso de la Ley o liquidar el principio de legalidad tiene consecuencias. ¿Cómo no las va a tener? Las tiene porque las leyes son las normas que rigen nuestra convivencia y, cuando la Ley se rompe, se rompe la convivencia y ya no se garantizan nuestros derechos, y se impone el más fuerte, y las minorías dejan de contar, y la democracia disminuye y se resiente.

Señorías,

Liquidar la Ley no solo rompe la convivencia; liquidar la Ley fractura a la sociedad, divide a las familias y acaba con amistades de años. Lo hemos visto y todos podemos aportar algún ejemplo de esta situación.

Señorías,

Prescindir de la Ley tiene, además, consecuencias económicas muy graves. Las entidades financieras se van -¿cómo no se van a ir?--; las empresas, también; los depositantes dudan y actúan, y pueden

poner en peligro muchas cosas. La inversión se resiente porque no hay seguridad jurídica y el crecimiento económico y el empleo empiezan a evolucionar a la baja.

Pues bien, Señorías, hasta aquí los hechos y sus consecuencias; ambos apartados, resumidos, no podía ser de otra manera: una Comunidad Autónoma que no reconoce las leyes que nos hemos dado entre todos -entre todos, Señorías-; que deroga la legalidad y la sustituye por otra; que no permite a la oposición ejercer sus funciones; que cierra el Parlamento y acaba con el control al Gobierno y que hace caso omiso a las resoluciones de los Tribunales.

Señorías,

Un conjunto de actuaciones ilegales y antidemocráticas que terminan con la convivencia, liquidan los derechos de las personas, fracturan la sociedad y perjudican gravemente a la economía y al bienestar de los ciudadanos.

Señoras y señores senadores,

¿Y cuál tendría que ser la respuesta del Gobierno a esta situación? ¿Cuál sería la respuesta en cualquier país de nuestro entorno en una situación similar? ¿Qué harían los más importantes países europeos? ¿Qué harían, por ejemplo, Francia o Alemania si una de sus regiones les convocase un referéndum de independencia ilegal, o suprimiese su Constitución, o no acatara las resoluciones de los Tribunales, o no permitiera ejercer a la oposición como tal? Señorías, estas son las preguntas a las que tenemos que dar respuesta en el día de hoy.

En mi opinión, no hay alternativa. Lo único que se puede y, además, se debe hacer en una situación como esta es acudir a la Ley, precisamente, para hacer cumplir la Ley.

Por eso, hemos puesto en marcha este mecanismo que contempla el artículo 155 de nuestra Constitución; un mecanismo legal, democrático, aprobado por los españoles, similar al que existe en la inmensa mayoría de los países de nuestro entorno -países todos, no hay ni siquiera que recordarlo, democráticos-; un artículo en el que, como saben, se establece -leo literalmente-: "Si una Comunidad Autónoma no cumpliera las obligaciones que la Constitución u otras leyes les impongan o actuare de forma que atente gravemente al interés general de España, previo requerimiento al presidente de la Comunidad Autónoma y, en el caso de no ser atendido, con la aprobación por mayoría absoluta del Senado, podrá adoptar las medidas necesarias para obligar a aquella al cumplimiento forzoso de dichas obligaciones o para la protección del mencionado interés general".

Señorías,

Este procedimiento se inicia cargado de razones. Las medidas excepcionales solo deben adoptarse cuando no hay otro remedio posible para corregir una situación también excepcional y contraria a los intereses generales.

Pudimos haber puesto en marcha esta iniciativa cuando nos lo demandaron muchos, que también nos reprocharon que no lo hiciéramos: cuando se aprobó la Ley del Referéndum, cuando se aprobó la Ley de Transitoriedad, cuando se pretendió liquidar de facto la Constitución y el Estatut, cuando se firmó el decreto de convocatoria de referéndum, cuando se ignoró el Tribunal Constitucional... No lo hicimos entonces. Nos pareció que aún estábamos a tiempo para que las cosas volvieran a sus cauces normales. Pero no fue así. Señorías, no fue así.

La comparecencia del presidente de la Generalitat en el Parlamento el pasado día 10 dando validez al resultado del referéndum, a pesar de la resolución del Tribunal Constitucional, y afirmando que iba a proponer suspender sus efectos e iniciar un diálogo --Señorías, ¿qué diálogo?-- con el Gobierno de España, fue la gota que colmó el vaso. Aun así, se le ofreció al señor presidente de la Generalitat la oportunidad, hasta en dos ocasiones, de aclarar si se había llevado a cabo o no una declaración de independencia.

Señorías,

No es este, como no se le escapa a ninguno de los presentes, un asunto baladí: no es lo mismo la existencia de una declaración de independencia que la inexistencia de la misma. Por tanto, era necesaria una aclaración por su parte y no era difícil la respuesta: había que contestar si la hubo o si no la hubo.

Y la pregunta, además, era muy pertinente porque la intervención del señor presidente de la Generalitat y su firma, luego, junto a otros diputados del Parlament, de la declaración de independencia generó una situación de confusión, una más, Señorías, que era obligado aclarar. De hecho, estudios sociológicos publicados en fechas posteriores a esta sesión plenaria demostraban que la mitad de la población entendía que se había producido una declaración de independencia y la otra mitad entendía exactamente lo contrario.

Señorías,

Esto no es serio. Un gobernante no puede tratar así a la gente. Hay temas con los que no se puede jugar ni confundir y un Gobierno, cualquier Gobierno, de cualquier país, no puede asistir impertérrito, como si aquí no hubiera pasado nada, a un acontecimiento como este.

Lo cierto es que el señor presidente de la Generalitat no contestó al requerimiento previsto en el artículo 155 de la Constitución, a pesar -repito, porque hay cosas que conviene repetir- de que tuvo oportunidades sobradas de hacerlo. Prefirió mandar una carta, dos realmente; la última, especialmente desafortunada.

Pues bien, Señorías, eso es lo que obligó al Gobierno a continuar este proceso en el que ahora estamos. Bastaba con la renuncia explícita por parte del Govern a continuar promoviendo o manteniendo actos o decisiones contrarias a la Constitución, a las leyes españolas y a las catalanas. O dicho de otra forma, bastaba con mantener los comportamientos propios de cualquier democracia. Pero el presidente de la Generalitat no quiso. Fue él quien eligió que el proceso que establece el artículo 155 de la Constitución continuara adelante. Él y solo él.

Señorías, ¿Qué pretendemos ahora? ¿Cuáles son los objetivos? ¿Para qué les pedimos su voto? Fundamentalmente, perseguimos cuatro propósitos:

- El primero, volver a la legalidad. Un país donde los gobernantes se rebelan contra la Ley es un país injusto, es un país sin reglas de juego, sin normas de convivencia, sin derechos garantizados y sujetos a una única ley, la del más fuerte.

- En segundo lugar, pretendemos recuperar la confianza. Este debería ser, y no será fácil, el objetivo prioritario para todos. Hay muchas personas que han sufrido demasiado.

- En tercer lugar, mantener los altos niveles de crecimiento económico y creación de empleo de los últimos tiempos, seriamente perjudicados hoy día por la situación en la que nos encontramos. Estamos hablando de la vida de las personas y de sus derechos, no de la vida ni de los derechos de las hectáreas ni de los territorios.

- En cuarto lugar, celebrar elecciones en una situación de normalidad institucional.

Estos son nuestros fines, Señorías, y para alcanzarlos les pedimos a ustedes, señoras y señores senadores, que aprueben las medidas que el pasado sábado presentó ante la opinión pública, después de adoptarlas, el Consejo de Ministros. Son las mismas que aprobamos en el Consejo de Ministros del pasado sábado. Son las mismas porque nada sustancial ha ocurrido desde entonces que justifique un cambio en los planteamientos decididos en aquel momento, porque lo que hemos vivido en estos días, especialmente en el día de ayer, no puede ser tomado en cuenta ni siquiera glosado sin caer en la impiedad.

Señorías, La primera que ha propuesto el Gobierno está íntimamente relacionada con el propósito de que se celebren elecciones en Cataluña. Para ello, si el Senado así lo decide, la facultad de disolver el Parlamento de Cataluña pasará al presidente del Gobierno de España que debe convocar elecciones en un plazo máximo de seis meses. Ya les adelanto que mi voluntad es celebrarlas lo más pronto posible.

Además de esto, le pedimos a ustedes que se autorice al Gobierno a adoptar las siguientes decisiones:

- La primera, proceder al cese del presidente de la Generalitat de Cataluña, del vicepresidente y de los consejeros que integran el Consejo de Gobierno. El ejercicio de dichas funciones corresponderá a los órganos o autoridades que a tal efecto cree o designe el Gobierno de la Nación.

- La segunda medida importante -no voy a entrar en los detalles que, por otra parte, ustedes conocen muy bien- se refiere a que el Parlamento de Cataluña ejercerá la función representativa que

tiene encomendada; pero, para garantizar que se desarrolle con pleno respeto a la Constitución y al Estatuto de Autonomía, se proponen al Senado una serie de disposiciones entre las que destaco que el presidente del Parlamento de Cataluña no puede proponer candidato a la presidencia de la Generalitat, ni el Parlamento puede celebrar debate y votación de investidura.

Estas son las medidas más importantes. Vuelvo a insistir, hay otras en el texto del Acuerdo.

Mi Gobierno, en resumidas cuentas, señoras y señores senadores, ha solicitado la aplicación del artículo 155 de nuestra Constitución para restaurar la Ley, la democracia y la estabilidad en una Comunidad Autónoma cuyos dirigentes han desterrado la Constitución, maltratado la convivencia, planteado un abierto desafío a la unidad territorial y fomentado una grave incertidumbre económica que está forzando la salida de empresas y entidades financieras hacia otras regiones españolas.

Permítanme ahora que en el inicio de esta última parte de mi intervención les transmita unas breves reflexiones. Lo hago porque pienso que vienen, hacen al caso, en un día y en unas circunstancias como las de hoy.

La primera es sobre el diálogo. El diálogo es una hermosa palabra, sinónimo de conversación o de charla, generadora de buenas sensaciones, algo que es conveniente practicar. Una palabra que revela buenas intenciones y disposición al acuerdo, de la que se habla mucho en España, que se practica. El diálogo se practica mucho, hoy y ayer, en España, en todos los ámbitos de la vida y, también, en la política desde hace muchos años. Se practica en los Ayuntamientos, en las Diputaciones, en los Parlamentos; aquí, en el Congreso de los Diputados. Nuestra Constitución Española fue producto, como saben, del diálogo y nuestras leyes también son productos del diálogo entre mucha gente.

Pues bien, el diálogo tiene dos enemigos, dos: el primero, el que maltrata las leyes, las ignora y las incumple, porque conviene no olvidar que esas leyes son producto del diálogo entre todos; el segundo enemigo del diálogo es quien solo quiere escucharse a sí mismo, el que no entiende o no quiere entender al otro, el que va a la suya sin importarle el interlocutor.

Señorías,

Lo dejo aquí para quien quiera guardárselo. El único diálogo, la única negociación a la que se me invitó a mí en mi condición de presidente del Gobierno, fue sobre los términos y los plazos de la independencia de Cataluña; el único diálogo al que yo fui invitado. Conviene recordarlo: el único, Señorías. Y de la independencia de Cataluña es algo de lo que, como todos ustedes saben, yo no puedo disponer.

Todo lo demás es irrelevante. "A la Conferencia de Presidentes no asisto, no vaya a ser que me tenga que mezclar con alguien indeseable; el debate sobre la financiación autonómica es algo que no me importa". La asistencia al Congreso de los Diputados cuando se le planteó que fuera allí a exponer sus tesis no se produjo. La presencia aquí, en esta Cámara, ayer o en el día de hoy no va a tener lugar. Yo hubiera venido aquí a defender mis posiciones, aunque estuviera en inmensa minoría.

Permítanme, Señorías, una segunda reflexión. Los políticos no debemos embarcar a los ciudadanos en viajes imposibles a una Ítaca que no existe. Los embustes, las falsedades, las medias verdades, pueden hechizar en el corto plazo a la gente de bien, sea cual sea su forma o su manera de pensar; pero la realidad ignorada o manipulada siempre acaba preparando su venganza. No veo nada bueno en este proceso, si acaso que ha servido para desenmascarar las mentiras y a quienes las han puesto en circulación.

Señorías, a pesar de lo que les contaron a los ciudadanos de Cataluña, esto sí afecta a la economía, y para mal, para muy mal.

Señorías, a pesar de lo que les contaron a los ciudadanos de Cataluña, esto, de consumarse, que no será el caso, lleva a la salida de Europa, de la Unión Europea y de las instituciones, con lo que eso significa.

Señorías, a pesar de lo que les contaron a los ciudadanos de Cataluña, esto fuera ni tiene ni tendrá el apoyo de nadie, entre otras cosas, porque va contra los principios y valores que son el fundamento de Europa.

Pues bien, señoras y señores senadores, voy terminando. Dada la existencia de unos hechos palmarios que nadie puede negar, lo que se debate hoy aquí es si España, en una materia que afecta a su estabilidad, a su imagen exterior, a su integridad territorial y al bienestar de sus gentes, tiene derecho o no a defenderse apelando a la Constitución y a la leyes. Este es el debate, esto es lo que está sobre la mesa; no los hechos que han suscitado el requerimiento del Gobierno, que están fuera de discusión, sino las medidas que se le autorizan al Gobierno para salir al paso de tales hechos.

En suma, Señorías, lo que aquí se debate hoy es si ha llegado el momento de que se imponga la Ley por encima de cualquier otra consideración. No contra Cataluña, sino para impedir que se abuse de Cataluña. No para suspender la autonomía de Cataluña, sino para consolidarla. No para recortar libertades y derechos, sino para protegerlos poniendo coto a la ilegalidad.

Contra lo que algunos pretenden, lo que amenaza hoy a Cataluña no es el artículo 155, sino la actitud del Gobierno de la Generalitat. Y de lo que hay que salvar a Cataluña no es de la aplicación de un artículo constitucional, sino de los estragos que están causando las conductas anticonstitucionales. De lo que hay que proteger a todos los catalanes no es, como dicen, del imperialismo español, sino de una minoría que de forma intolerante se erige en propietaria de Cataluña y considera como exclusivos una historia, una cultura y unos sentimientos que son patrimonio de la comunidad y pretende someter a todos los catalanes al yugo de su doctrina.

Señorías,

Termino ya. Estamos ante un desafío de dimensiones inéditas en nuestra historia reciente, un desafío que va más allá del desprecio por la Ley, del desastre económico, del enfrentamiento social, de la desobediencia al Tribunal Constitucional y de la voluntad expresa de quebrar la unidad de los españoles. Y es que, siendo cada una de estas cuestiones muy graves y todas juntas algo gravísimo, nos enfrentamos por encima de todo esto a un desafío al Estado que pone en cuestión y amenaza con derribar lo que los españoles hemos levantado, todos, durante tantos años.

Estamos hablando de una obra en la que hemos participado juntos todos los españoles; una obra que hemos construido entre todos, porque juntos supimos establecer nuestra reglas de convivencia. Juntos aprobamos la Constitución y juntos albergamos en ella los principios y los valores que rigen a nuestra sociedad. No estamos ante una cuestión de partidos ni ante un problema exclusivamente catalán. No es cosa de estos o aquellos españoles, sino de algo que nos compromete a todos y que es el Estado. No es Cataluña en exclusiva lo que está sobre la mesa, aunque el problema esté ahora en Cataluña. Lo que debe reclamar nuestra atención es España entera, porque el desafío afecta a España entera, a sus leyes, a sus principios y a sus reglas de convivencia.

Pero, sobre todo, nos interpela de manera muy especial sobre si, del mismo modo que compartimos los beneficios, hemos de compartir los deberes o, por el contrario, debemos aceptar excepciones. Dicho de otra manera, si a cambio de sosegar el desafío hay que reconocer la existencia de categorías desiguales entre los ciudadanos.

Esta es la inquietud que subyace al requerimiento que el Gobierno ha presentado a la Cámara. Por eso, confío en que, en cuanto somos corresponsables de proteger lo que es de todos, aquello que llamamos bien común, el Estado que erigido juntos, sabremos todos ofrecer la respuesta que las circunstancias nos reclaman. La Historia no va a juzgar exclusivamente las desmesuras, los abusos o las ilegalidades a que estamos asistiendo en Cataluña; juzgará también a los que somos responsables de la elaborar una respuesta y juzgará nuestras voluntades en esa respuesta. Confío en que, lejos de egoísmos de partido, cálculos electorales, inclinaciones ideológicas o pequeñas mezquindades, sepamos ofrecer un gesto y dar una respuesta que esté a la altura de lo que esperan de nosotros todos los españoles. Muchas gracias.

ANNEX 3

Peça 1: *El País*

(7 juliol 2011)

El presidente de Ciutadans acusa a ERC de haber tenido diputados "ex terroristas"

La presidenta del Parlamento catalán retira la palabra a Rivera por atacar al partido independentista

La presidenta del Parlamento catalán, Núria De Gispert, ha retirado hoy la palabra en el pleno de la cámara al presidente de Ciutadans (C's), Albert Rivera, por señalar que en ERC hay "ex terroristas". Rivera ha realizado este comentario en el debate de una moción después de que el diputado republicano Carmel Mòdol haya comparado el "liberalismo" de Ciutadans con el de "un comisario del Partido Comunista chino en el Tíbet".

En su réplica, Rivera le ha espetado: "Nuestro liberalismo permite que quienes hemos nacido en democracia compartamos escaños con ex terroristas que se han sentado en sus filas en estos escaños". A continuación, De Gispert ha replicado al diputado del grupo mixto que no podía usar "estas expresiones", mientras que Rivera se ha quejado de que se permitiera que el diputado de ERC atribuyera a Ciutadans las prácticas propias de "asesinos" del Partido Comunista chino en el Tíbet.

Rivera ha pedido el amparo a la Mesa del Parlament por entender que no estaba diciendo "nada" que no fuera "cierto", pero De Gispert ha acabado retirándole la palabra y ha puesto fin al rifirrafe. Luego, a través de su cuenta en Twitter, Rivera se ha quejado de la diferencia de trato en el pleno del Parlament y ha aclarado que con sus palabras se refería al ex consejero de Gobernación y ex diputado, que según C's, "fue miembro de Terra Lliure". Vendrell, uno de los principales colaboradores de Joan Puigcercós, el presidente de ERC, militó en en los años 80 y 90 el Moviment de Defensa de la Terra (MDT) y Catalunya Lliure, considerados entonces los brazos políticos de aquella formación terrorista.

Peça 2: *El Mundo*

(10 gener 2016)

¿Qué puede hacer el Gobierno ante el desafío catalán?

¿Cómo se aplica el artículo 155 de la Constitución?

La CUP fuerza la salida de Mas y el alcalde de Gerona será 'president'

El Gobierno en funciones tiene limitadas sus actuaciones políticas, pero dispone de plena capacidad para tomar las decisiones jurídicas que sean necesarias con el fin de garantizar el cumplimiento de la ley y de la resolución del Constitucional que anuló la declaración independentista del Parlamento catalán. Así lo han asegurado a este diario fuentes del Ejecutivo, que citan las disposiciones de la Ley del Gobierno. En ella se limita su actuación «al despacho ordinario de los asuntos públicos, absteniéndose de adoptar, salvo en casos de urgencia debidamente acreditados o por razones de interés general, cuya acreditación expresa así lo justifique, cualesquiera otras medidas».

Las fuentes consultadas aseguran que resulta obvio que el desafío independentista catalán incurre claramente en el apartado de «casos de urgencia» o de «interés general». Por ello, añaden, esta norma legal autoriza al Ejecutivo a tomar medidas puramente jurídicas -apelar de nuevo al Constitucional en ejecución de sentencia- o políticas -activar el artículo 155 de la Constitución- «para abortar cualquier intento de mantener el proceso vivo». Esto es: en la hipótesis -verosímil- de que el nuevo Gobierno presidido por Carles Puigdemont -que hoy será investido como presidente de la Generalitat- o el Parlamento catalán impulsen el desarrollo de la resolución independentista que fue anulada por el Constitucional. Hay que recordar que el citado tribunal ya advirtió el pasado mes de noviembre a 21 altos cargos del Parlamento y la Generalitat «de su deber de impedir o paralizar cualquier iniciativa que suponga ignorar o eludir la suspensión acordada, apercibiéndoles de las eventuales responsabilidades, incluida la penal, en las que pudieran incurrir».

Esta prohibición bajo amenaza de cometer un delito que pesaba sobre los altos cargos de las instituciones catalanas sigue pesando. «Nos da lo mismo que el presidente del Gobierno catalán se llame Mas o Puigdemont, el Gobierno hará cumplir la ley porque funciona a pleno rendimiento, aunque esté en funciones», aseguran las fuentes consultadas. La estrategia del presidente en funciones será la misma que ha mantenido durante su mandato de respuesta proporcional, en función de la gravedad de las decisiones que vayan tomando los impulsores del proceso independentista. Rajoy ha dicho muchas veces que «la contundencia en la respuesta no está reñida con la proporcionalidad».

El pasado 2 de diciembre, en su sentencia de suspensión definitiva de la resolución soberanista, el Constitucional dejó claro que «la Cámara autonómica no puede erigirse en fuente de legitimidad jurídica y política hasta arrogarse la potestad de vulnerar el orden constitucional que sustenta su propia autoridad». Por tanto, ni el Parlamento ni el nuevo Gobierno presidido por el hasta ahora alcalde de Gerona pueden impulsar iniciativa alguna para desarrollar esa resolución, dado que incurrirían en un presunto delito de desobediencia.

Dependiendo de cuál fuera la gravedad de la desobediencia, el Gobierno podría eventualmente recurrir al Constitucional en el trámite de ejecución de sentencia, o bien tomar la decisión política más contundente que tiene entre sus competencias: activar el artículo 155 de la Constitución, asumiendo parte de las competencias autonómicas con el fin de obligar al cumplimiento de la ley a quien hubiere desobedecido, sea el Parlamento o el nuevo Gobierno catalán.

En este sentido, según fuentes de La Moncloa, la constitución del Senado el próximo miércoles es un hecho importante, puesto que será una Cámara a pleno rendimiento y con mayoría absoluta del PP. Hay que recordar que las propuestas concretas que el Gobierno pueda incluir en la aplicación del artículo 155 deben ser aprobadas por la Cámara Alta.

Peça 3: *InfOLibre*

(4 juliol 2017)

Cospedal recuerda que el Ejército tiene la misión de garantizar la integridad territorial de España

En un acto para conmemorar los 40 años del Ministerio de Defensa, Cospedal dice que "la unión siempre es el camino más seguro hacia el éxito"

"España eligió su Constitución", insiste ante la cúpula militar y cinco de los exministros de Defensa: Narcís Serra, Julián García Vargas, Gustavo Suárez Pertierra, Eduardo Serra y Federico Trillo

La ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal, ha recordado este martes que las Fuerzas Armadas tienen la misión que les encomienda la Constitución de "garantizar la soberanía e independencia de España y defender su integridad territorial".

En un acto para conmemorar los 40 años del Ministerio de Defensa, Cospedal ha recordado los inicios de esta andadura en los que "la dificultad se unía a la ilusión por avanzar". "Y la segunda pudo a la primera. La voluntad de sumar pudo a las tentaciones de dividir", ha apuntado insistiendo en que "la unión siempre es el camino más seguro hacia el éxito".

En este punto, Cospedal ha recordado las numerosas misiones en las que han participado militares españoles durante estas cuatro décadas. "Por tierra, mar y aire, las Fuerzas Armadas y la Guardia Civil se encuentran donde haya que proteger los valores de la democracia y la Constitución, pero también la integridad y la soberanía de nuestro país", ha avisado el mismo día que Junts pel Sí (JxSí) y la CUP han presentado en el Parlamento de Cataluña la ley del referéndum.

Sin hacer mención expresa al desafío soberanista, Cospedal ha apelado así al artículo 8 de la Carta Magna, que estipula que "las Fuerzas Armadas, constituidas por el Ejército de Tierra, la Armada y el Ejército del Aire, tienen como misión garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional".

"España eligió su Constitución", ha insistido ante la cúpula militar y cinco de los exministros de Defensa: Narcís Serra, Julián García Vargas, Gustavo Suárez Pertierra, Eduardo Serra y Federico Trillo-Figueroa.

En su discurso, Cospedal ha elogiado que las Fuerzas Armadas están "donde haya que proteger los valores de la democracia y la Constitución" y ha recordado que la seguridad de los españoles no sólo se protege dentro de sus fronteras, sino que también es necesaria la labor de los militares en las misiones internacionales en las que participan. "Podemos disfrutar del Estado del bienestar y desarrollo económico porque alguien vigila por nosotros", ha aseverado.

Peça 4: ABC

(19 setembre 2017)

Matrix

Aunque no se parezca en nada a Keanu Reeves, Carles Puigdemont visitando la Agencia de Ciberseguridad de Cataluña me ha recordado a Matrix, película distópica que nos muestra una de esas sociedades alienadas del futuro en la que los hombres son controlados por máquinas. Matrix es un mundo virtual creado para ocultar la verdad en el que las personas son manipuladas para generarles una falsa ilusión colectiva. ¿Les suena?

La Cataluña Matrix con la que sueña Puigdemont no es más que una simulación o un señuelo para seguir alimentando la mentira. El Matrix distópico del secesionismo es una Cataluña en la que la utopía se volvería contra sí misma, cuando el hartazgo de la sociedad la llevara a desconectarse de la máquina que controla sus vidas.

Puigdemont en la Agencia de Ciberseguridad de Cataluña -en suma- una metáfora de la regresión revestida de sedicente futuro. En Matrix, la realidad no es la realidad, pero en la Cataluña actual, la realidad sí es la realidad. Y la apariencia de progreso no puede esconder la verdad, por mucho que el presidente de la Generalitat se empeñe.

La realidad es que faltan doce días para el 1 de octubre y Puigdemont sigue vendiendo una Cataluña Matrix que surgiría apretando un botón, como si fuera fruto de una cuenta atrás irreversible que al llegar a cero la separaría indefectiblemente de España: una ruptura programada por un grupo de mentes prodigiosas que habrían logrado encriptar los códigos de la secesión para sorprender al Estado y propulsarse definitivamente al mañana.

La realidad es que en Cataluña no hay garantías de nada. La seguridad jurídica ha saltado por los aires y el referéndum no es más que la expresión del deseo de una parte que, al margen de la legalidad, se construye sin censo, papeletas ni colegios electorales.

La fotografía de Puigdemont en la Agencia de Ciberseguridad de Cataluña es un descomunal sarcasmo. ¿Ciberseguridad? Las máquinas de Puigdemont remiten a un futuro incólume, impoluto y aséptico, pero Cataluña es hoy -desde un punto de vista democrático- una auténtica cochambre.

Peça 5: Nació Digital

(24 setembre 2017)

La policia espanyola opta per tapar «Piolín»... i les bromes es multipliquen

#FreePiolín és Trending Topic (i amb raó)

En un gir inesperat del guió, la Policia Nacional ha decidit tapar les imatges de "Piolín" després de les bromes que s'han fet aquests dies. Sembla que la fràgil masculinitat dels agents no ha pogut suportar l'allau d'acudits a les xarxes, ni el fet que les manifestacions d'aquest diumenge s'omplissin de pancartes i cartells amb dibuixos de "Piolín". Però després d'haver-lo censurat, "Piolín" ja s'ha convertit en un símbol per l'independentisme (i la gent catxonda, així en general) i #FreePiolin és *trending topic* mundial. D'això se'n diu efecte Streisand.

Alguns usuaris s'han adonat d'un efecte colateral de la mesura -que, per cert, arriba una mica tard- i és que les finestres dels agents ara estan totalment tapades. O sigui, que la gent continuarà fent

mofa de "Piolín" tan com abans (o encara més) i la policia s'ha quedat sense llum als seus camarots. Així d'entrada, no sembla un gran pla.

De moment, no sabem si la decisió ha agradat o no als agents, que ja estaven prou enfadats amb les condicions laborals que tenien: ni dietes extra, ni grans comoditats. El Sindicat Unificat de Policia (SUP) va carregar contra la vicepresidenta del govern espanyol, Soraya Sáenz de Santamaría, pel pobre esmorzar que els servien al creuer. A més, la policia espanyola ha hagut de patir el boicot dels estibadors, que es van negar a proveir el seu vaixell, i que es passen les nits fent un soroll ensordidor perquè no puguin descansar.

Els usuaris de Twitter han rebut la notícia divertits però abrumats, conscients que cap acudit podrà superar la hilaritat del fet que la policia decideixi tapar uns dibuixos de Looney Tunes del vaixell que ha llogat perquè els agents se senten humiliats. Tot i així, alguns ho han intentat i, certament, fan força gràcia.

Peça 6: *El Mundo*

(24 setembre 2017)

Así vende Puigdemont el referéndum fuera: los informes a las embajadas y ministros de Exteriores

Denuncia una "atroz violación de derechos" del Gobierno de Rajoy

Los Mossos acatarán las órdenes de Fiscalía pero no comparten que el Ministerio de Interior les "tutele"

Una de las principales obsesiones de la Generalitat es encontrar respaldos a su causa. Legitimar el referéndum ilegal del 1-O con apoyos de países extranjeros. De momento, el portazo es la respuesta obtenida. Pero, buscando esos guiños, el Govern envía un informe semanal desde el pasado 31 de agosto -briefing lo llama- a los ministros de Exteriores de países europeos con copia a las embajadas en España. En el último, el cuarto -fecha el 21 de septiembre-, el Ejecutivo de Carles Puigdemont, que dice no reconocer la legalidad española y regirse por el derecho internacional, denuncia que el Gobierno incumple la Constitución y hace "una interpretación restringida" de la Carta Magna.

El pasado 31 de agosto, la Generalitat envió un correo a las embajadas y ministros explicando que el "Ministerio de Asuntos Exteriores de Cataluña se compromete a garantizar que los partidos internacionales tengan acceso a información fidedigna sobre el panorama político en el que se celebrará el referéndum. Para este fin, del 31 de agosto al 3 de octubre, se enviará un briefing semanal»" a unos contactos limitados.

EL MUNDO ha tenido acceso a esos briefings. En el último, la Generalitat ofrece su versión sobre la realidad de lo sucedido y construye su propia fotografía para vender el referéndum en el resto de países presentándose como víctima. Las últimas actuaciones judiciales y policiales -detenciones y registros- se califican como "flagrante ataque al principio de autogobierno reconocido en el artículo 13 de la Constitución".

La Generalitat, con Carles Puigdemont y Oriol Junqueras a la cabeza, presume en las últimas semanas de estar por encima de los jueces y las leyes españolas -que no pueden inhabilitarlos, dicen- y que Cataluña se rige ahora por "el derecho internacional". Sin embargo, en el último informe remitido a las embajadas y ministros de Exteriores desgrana las acciones llevadas a cabo por la Justicia y las fuerzas de seguridad, presentándolas como vulneraciones de la Constitución, concretamente de los artículos 20 -por entrar en sedes de medios-; el 21 por "suspender eventos y reuniones políticas"; el 156 por tomar el control sobre las cuentas catalanas; o el 18 por intervenir las papeletas y sobres electorales.

"A pesar de estos acontecimientos, los preparativos continúan para asegurar que todo esté listo para la votación del 1 de octubre", es el mensaje de tranquilidad que lanza la Generalitat.

En la imagen que quiere construir el Govern, todas estas actuaciones del Estado constituyen "una interpretación restringida de la Constitución" y que se "ha impuesto un estado de excepción no declarado, lo que se traduce en una atroz violación de los mismos derechos y libertades que la

Constitución ampara". No obstante, adjunta con el informe las dos leyes del referéndum y la desconexión suspendidas por el propio TC.

El Govern también aprovecha los briefings para transmitir el mensaje de que la sociedad catalana respalda la independencia. En el informe tres, el Govern presumía de que "por sexto año consecutivo sobre un millón de personas inundaron las calles de Barcelona el 11 de septiembre". En el cuarto, desgrana que la reacción a las actuaciones de las "fuerzas policiales" fueron manifestaciones en "43 ciudades de toda España" y en Barcelona, "una manifestación de 14 horas" con "40.000 personas".

Los informes, permiten conocer detalles de cómo prepara la Generalitat el 1-O. Así, avanza que la Sindicatura Electoral de Catalunya -disuelta por el Govern este viernes para no pagar la multa del TC- completó la acreditación de 11 organizaciones de la sociedad civil que habían solicitado publicidad y cobertura de noticias en espacios y medios públicos. O que el mismo organismo cerró "el proceso para que los partidos políticos y las organizaciones nombren representantes y auditores para asistir a la votación", además de concluir el proceso de selección de los ciudadanos que trabajarán como agentes de las mesas.

En el tercer informe, la Generalitat confirma que el voto "fuera del país ha comenzado, permitiendo la participación en el referéndum de miles de catalanes registrados con residencia permanente en el extranjero". Según el documento, la Sindicatura también validó dos misiones de observación internacional con "expertos electorales" de países como Francia, Irlanda, Nueva Zelanda, Polonia, el Reino Unido y Estados Unidos.

El primero de los informes elaborados, enviado el 31 de agosto, era un informe titulado *El legítimo derecho de Cataluña a decidir*, en el que un grupo de expertos en derecho internacional de universidades de Suiza, Portugal, Francia y EEUU reflexionaban sobre la supuesta legitimidad del referéndum.

Peça 7: El Mundo

(25 setembre 2017)

Puigdemont puede ser acusado de rebelión si declara la secesión

La Fiscalía se reserva la aplicación de este delito, castigado con hasta 25 años de cárcel

El Gobierno sólo pondría en marcha el artículo 155 si cuenta con el apoyo expreso del PSOE y de Ciudadanos

¿Cómo se aplica el artículo 155 de la Constitución?

En el Consejo de Ministros nadie oculta la inquietud. Los acontecimientos en Cataluña de esta última semana han puesto de manifiesto que los peores augurios perfilados en los múltiples escenarios que ha barajado el Gobierno podían hacerse realidad. Mariano Rajoy ha pedido a todos los miembros del Ejecutivo que eviten por todos los medios pronunciamientos que calienten los ánimos que dejen patente la firmeza pero sin desistir de la mano tendida al diálogo. El presidente sabe que esta oferta es vana pero pretende mantenerla en pie hasta el final en un último intento de evitar hacer lo que no quiere hacer. En esta ocasión dice la verdad: el Estado guarda aún en la recámara instrumentos muy potentes a la espera de lo que suceda el 1-O y los días siguientes.

«Partido a partido». Así resume un ministro el mensaje que les ha trasladado Rajoy. «La preocupación es máxima; somos conscientes de la gravísima crisis pero estamos preparados para responder sólo con la ley pero con toda la ley». El interlocutor repasa las medidas adoptadas para demostrar que siempre se ha actuado al hilo de los acontecimientos: apercibimientos, querellas, suspensiones y, después, control de la caja, registros, incautaciones, multas y detenciones. El último paso ha sido la acusación por sedición a la vista de los disturbios callejeros alentados abiertamente por la ANC y Òmnium Cultural y más soterradamente por la propia Generalitat y la presidenta del Parlament. «Rebelión en pequeño», así define la Fiscalía lo sucedido en Barcelona.

Con esto, sin embargo, no se han agotado los instrumentos de respuesta. La vía judicial dispone del artículo 472 del Código Penal que tipifica la rebelión sin diminutivos, el delito más grave contra la

Constitución y el poder legítimo. La vía política, por su parte, sigue disponiendo del artículo 155 de la Carta Magna que llevado al extremo permitiría tomar el control de la autonomía catalana. Estos dos caminos -el primero, activado por la Fiscalía y, el segundo, con el voto de la mayoría absoluta del Senado y el respaldo de las fuerzas constitucionalistas-, son los que Rajoy no quiere tomar aunque mucho se teme que posiblemente tenga que recorrer.

El artículo 472 del Código Penal deja pocas dudas: «Son reos del delito de rebelión los que se alzaren violenta y públicamente para cualquiera de los fines siguientes», y cita entre otros: «derogar, suspender o modificar totalmente la Constitución»; «destituir o despojar en todo o en parte de sus prerrogativas y facultades al Rey»; «disolver las Cortes Generales, el Congreso de los Diputados, el Senado o cualquier Asamblea Legislativa de una Comunidad Autónoma, impedir que se reúnan, deliberen o resuelvan, arrancarles alguna resolución o sustraerles alguna de sus atribuciones o competencias» y «declarar la independencia de una parte del territorio nacional».

El requisito del alzamiento «violento» es el que suscita dudas entre los juristas. Tras el 1-O, Puigdemont en su huida hacia delante podría optar por declarar unilateralmente la independencia de Cataluña y hacerlo sin que se produjeran acontecimientos violentos. Sin embargo, los servicios jurídicos del Estado señalan a este respecto la sentencia del Tribunal Supremo de 22 de abril de 1983 -la del 23-F- en la que se sostiene que «la violencia no es requisito indispensable de la rebelión, pudiéndose pactar y llevar a cabo de modo incruento sin que, por ello, se destipifique el comportamiento de los agentes». Más aún, el texto recuerda que en la historia de España «han abundado los pronunciamientos o sublevaciones sin violencia ni efusión de sangre».

El Código Penal, en su artículo 473, precisa que quienes hayan promovido o sostenido la rebelión y los jefes principales de la misma serán castigados con pena de prisión de 15 a 25 años e inhabilitación absoluta por el mismo tiempo; en tanto que los que ejerzan un «mando subalterno» lo serán con 10 a 15 años de prisión e inhabilitación.

Si, además, se esgrimieran armas, hubiera enfrentamiento con las fuerzas leales a la autoridad legítima, se causaran estragos en propiedad pública o privada, se cortaran las comunicaciones o se distrajeran caudales públicos de su legítima inversión, las penas antes citadas se elevarían hasta los 25 a 30 años para los promotores y hasta los 15 a 25 años para los subalternos.

Justamente el que estas últimas precisiones se hagan en el artículo 473 y no en el 472, a modo de agravante del delito, viene a reforzar la tesis de que para que unos actos se califiquen como rebelión no requieren de forma indispensable el haber sido cometidos con violencia.

El artículo 155 de la Carta Magna también sigue a disposición del Gobierno. Éste podría activarse tras el referéndum ilegal con el propósito de intentar restablecer la normalidad institucional y financiera en Cataluña. Se trata de un artículo nunca aplicado que deja abiertas multitud de posibilidades y que, en cualquier caso, debería gestionarse con «extrema proporcionalidad» para demostrar, como advierte un miembro del Gobierno, «que el objetivo principal del Estado es velar por los intereses de los ciudadanos, algo», recalca, «de lo que no se puede abdicar».

Es por ello, que desde Moncloa se asegura que el presidente recabaría el respaldo expreso del primer partido de la oposición y de Ciudadanos en caso de tener que poner en marcha esta vía. Rajoy mantiene abierta una línea de contacto con los líderes de ambas formaciones, un canal que se intensificará esta semana y que será permanente el 1-O.

En una entrevista en el programa Más de Uno de Onda Cero el Fiscal General del Estado, José Manuel Maza, ha asegurado que la Fiscalía "está convencida de que Puigdemont está incurriendo en delitos de desobediencia, malversación y prevaricación", aunque ha recordado lo que advirtió la semana pasada en EL MUNDO de que "a ellos les gustaría que el Estado tomase una reacción desproporcionada, y hay que actuar con prudencia".

El Gobierno cuenta en Valencia con un destacamento militar de emergencia por si la sedición se desborda

La versión que maneja el Gobierno es que no harán falta **más fuerzas** que las policiales y de Guardia Civil enviadas a Cataluña para controlar el **golpismo** separatista. Se trata de la versión real y oficial, confirmada por el Ministerio de Defensa públicamente. Pero esa versión también incorpora otro elemento: que el Gobierno “hará lo que tenga que hacer para que se cumpla ley y actuará siempre con proporcionalidad y cumplimiento exacto de la legalidad”. Y esa legalidad no rechaza la presencia de refuerzos militares en caso de que se desbordase la versión oficial. Las pruebas y testimonios recabados por OKDIARIO avalan que esta segunda opción se ha tenido en consideración.

El Gobierno está obligado a trabajar con todas las hipótesis. Y por ello cuenta en Valencia con una dotación con capacidad de actuación inmediata para el supuesto de que el **golpismo catalán** fuese mucho más allá de lo que nadie espera. Se trata de la dotación militar de emergencia que se encuentra integrada en la Fuerza de Muy Alta Disponibilidad que opera bajo coordinación de la OTAN en la base Jaime I de Bétera. Una fuerza preparada para desplazamientos de urgencia y que cuenta con los dispositivos necesarios puesto que debe tenerlos para abordar las maniobras multinacionales de la Alianza Atlántica. De esa forma, una simple orden podría movilizar los efectivos necesarios de forma prácticamente instantánea, aclaran las fuentes consultadas. No se trata de una opción, ni previsible, ni deseable, pero, en caso de ser necesaria, la cercanía y formación de este destacamento, le hacen perfectamente compatible con el resto de efectivos de Policía y Guardia Civil ya enviados, aclaran.

La ministra de Defensa, María Dolores de Cospedal, ha afirmado recientemente que el Gobierno ha tomado y tomará las medidas necesarias para **que la ley se cumpla en Cataluña**. Y ha subrayado que “no hay ninguna otra previsión que haga pensar” que vaya a ser necesaria la intervención del Ejército.

La intervención militar, por lo tanto, no entra en los escenarios previsibles. Pero sí, en caso de que se desbordase cualquier posibilidad de control policial, porque, como ha señalado ya el Gobierno “se hará lo que se tenga que hacer para que se cumpla la ley, actuando siempre con proporcionalidad y cumplimiento exacto de la legalidad”. Y es la propia Constitución en su artículo 8 la que recoge que “las Fuerzas Armadas, constituidas por el Ejército de Tierra, la Armada y el Ejército del Aire, tienen como misión garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional”.

Pese a ello, lo cierto es que el envío de refuerzos policiales y de Guardia Civil ha sido acorde a la gravedad del desafío golpista.

De hecho, se acaban de enviar otros 800 agentes. Una fuerza que se sumaría a los 1.200 policías nacionales ya enviados y a los **869 guardias civiles** previamente destinados a Cataluña de forma extraordinaria con el objetivo de contar con casi 3.000 efectivos adicionales especializados en el control de masas ante lo delicado de las próximas fechas.

OKDIARIO se ha puesto en contacto con el Ministerio de Defensa, que ha desmentido oficialmente la existencia de un destacamento prevenido por estos motivos. Pese a ello, OK DIARIO ha decidido publicar la información ante las pruebas y testimonios que confirman la información.

Peça 9: *El País*

(27 setembre 2017)

ETA aplaude el desafío catalán y anima a replicarlo en Euskadi

La banda terrorista anuncia que no desea tutelar un proceso independentista vasco

ETA pone el *procés* por la independencia de Cataluña como ejemplo de lo que debería hacerse en Euskadi. La banda terrorista considera que el desafío soberanista de la Generalitat deja “muchas lecciones” para activar un movimiento similar por los vascos. En su último comunicado, difundido a solo cinco días del referéndum ilegal en Cataluña, ETA apuesta por emprender exclusivamente por

"medios civiles y democráticos" un proceso vasco hacia la independencia en el que esta organización se mantendría como un mero observador.

La organización terrorista propone seguir en Euskadi la senda marcada por Cataluña y poner en marcha un movimiento popular que, "más allá del reconocimiento del derecho a decidir", debe culminar con la convocatoria de un referéndum por la soberanía vasca. En el comunicado que ha remitido al diario *Gara*, ETA señala que "no pretende ejecutar tutela alguna" en ese proceso porque es "perfectamente consciente de que en el ciclo político que viene" la organización terrorista "no será un agente principal".

La banda terrorista constata que el Estado sufre "un problema de carácter estructural" por efecto del "último *crack* económico" y las crisis "política, institucional, social y territorial", hasta "dejar a la vista las grietas del régimen del 78". ETA sostiene que las multitudinarias protestas callejeras que se dieron en el conjunto de España, en alusión a los movimientos del 15-M que después dieron origen a la aparición de Podemos, y las posteriores elecciones generales no lograron "por desgracia" democratizar el Estado, por lo que "a día de hoy el proceso catalán es la realidad principal que puede quebrar ese régimen".

"El *procés* constituye un proceso en favor de la democracia, puesto que al no haberles permitido una vía democrática para aspirar a la independencia, al final han tenido que emprender un camino independentista para acceder a la democracia", dice ETA en su texto. Invita a seguir ese ejemplo en Euskadi dado que "la brecha entre Euskal Herria y España es más grande que nunca".

ETA critica al PNV por ofrecerse como "muleta" de un Gobierno español "conservador y podrido", y considera "lamentable" y "vergonzoso" que el lehendakari, Iñigo Urkullu, haya puesto en duda las garantías del referéndum convocado por las instituciones catalanas. No obstante, indica que la "necesidad de cambio resulta evidente", por lo que "todos aquellos que realmente crean en ello" no tienen "excusas para no ponerlo en marcha".

La banda apuesta por abordar un proceso con el pueblo como "protagonista" y "con la acumulación de fuerzas y la activación popular como ingredientes fundamentales". Para lograr que esta vía se decante hacia la independencia, propone hacerlo "solo desde medios civiles y democráticos". En ese escenario, ETA añade que no tiene la intención de "dirigir, garantizar o juzgar ese proceso como pueblo tan necesario", pues es "perfectamente consciente" de que en ese nuevo ciclo político la organización terrorista "no será un agente principal".

Peça 10: ARA

(29 setembre 2017)

"O referèndum, o referèndum": Puigdemont promet convocar un referèndum el setembre del 2017

El president empararà la consulta en les lleis de desconnexió si no aconseguix un pacte amb l'Estat

O referèndum, o referèndum". El president de la Generalitat, Carles Puigdemont, va fixar amb aquestes paraules el nou full de ruta i la meta per culminar el procés sobiranista. Una votació sobre la independència que convocarà per la segona quinzena de setembre del 2017 (el 17 o el 24). Amb aquesta proposta, Puigdemont espera rebre avui l'aval del Parlament en la seva qüestió de confiança -la CUP ja va anunciar el seu vot favorable-, aconseguir l'estabilitat del seu Govern amb un futur 'sí' als pressupostos i acostar els comuns al procés sobiranista. Tot, amb ell al capdavant: "Jo no fallaré, però jo no podré complir sense una majoria al Parlament sense fissures i la gent mobilitzada quan calgui que es mobilitzi", va advertir.

Després de setmanes de debat, el full de ruta va quedar clar i va agradar als diferents actors de l'independentisme. Puigdemont va tornar a demanar un referèndum pactat amb l'Estat. Descartat un acord amb el PP -va retreure als populars que prefereixin negociar amb terroristes que amb independentistes- va reclamar al PSOE que s'ho plantegi: "Hi ha una alternativa que desbloqueja dos problemes polítics i passa per Catalunya". Encara que es formi un nou executiu espanyol, la proposta

per negociar els termes de la convocatòria (la pregunta, la data, el quòrum necessari, el temps que hauria de passar per a un altre referèndum i la gestió del resultat) estarà sobre la taula fins a l'estiu que ve. En aquell moment el Govern ho tindrà tot a punt per a la desconnexió i, si l'executiu espanyol no s'avé definitivament a pactar la consulta, la Generalitat prendrà la iniciativa.

“Estarem preparats per poder-nos desconnectar de l'Estat espanyol amb plenes garanties i, si fos possible, per poder-ho fer de mutu acord amb l'Estat i seguint els procediments legalment establerts”. D'aquesta manera, Puigdemont vol deixar clar que qui renuncia a una sortida acordada és el govern espanyol. Un cop constatat el nou rebuig de l'Estat -el president va admetre que, després de 17 negatives al dret a decidir, no s'espera un canvi- la Generalitat tirarà pel dret: “És una oferta que no caduca, però que no paralitza. [...] A finals de juliol de l'any que ve, el Parlament aprovarà les lleis necessàries perquè Catalunya funcioni com a estat independent, i convocarà els ciutadans a les urnes perquè permetin amb el seu vot la proclamació de la independència”.

El president va assegurar que l'equip que prepara la separació amb l'Estat -liderats pel president de l'Institut d'Estudis de l'Autogovern, Carles Viver Pi-Sunyer, que l'ha assessorat per al discurs- està treballant “fins a l'últim detall” les lleis i les mesures necessàries “perquè el nou estat en el moment de la desconnexió pugui exercir efectivament les noves funcions que haurà d'assumir”. Amb tot preparat, els encarregats de la logística del referèndum seran el vicepresident, Oriol Junqueras, i Raül Romeva, d'Exteriors, que té les competències de processos participatius. “És un encàrrec que apel·larà tot el Govern i del qual tot el Govern assumeix la responsabilitat que li pertoca”, va deixar clar Puigdemont després d'una setmana en què s'havien demostrat divergències al si de l'executiu. Referma, també, la seva aposta per Junts pel Sí: la iniciativa política queda repartida entre el president, del PDC; el vicepresident, líder d'ERC, i l'independent que va estar al capdavant de la llista unitària.

La recuperació del referèndum permet a Puigdemont modificar el full de ruta i fer un nou intent d'eixamplar la base sobiranista. No obstant això, si va convocar la qüestió de confiança al juny no va ser per redefinir el full de ruta, sinó per retrobar l'estabilitat del seu Govern després del 'no' de la CUP als pressupostos. Per assegurar el compromís dels anticapitalistes als comptes, els va enviar un ultimàtum: sense pressupostos, el Govern convocarà eleccions i no hi haurà referèndum.

Escarmentat per la negociació dels comptes del 2016, Puigdemont -que va iniciar el seu discurs recordant que sense aquell revés no s'hauria arribat a la qüestió de confiança d'ahir- vol assegurar l'aval als comptes dels cupaires, que ahir van evitar mullar-se sobre aquest punt. “Qui no tingui intenció d'aprovar els pressupostos que ens estalviï temps i demà no cal que em faci confiança”, va avisar el president de la Generalitat.

Apel·lació a la unitat

No va ser l'única apel·lació a la unitat que va fer Puigdemont, que va mantenir la seva aposta pel referèndum malgrat els recels que havia despertat aquesta opció entre molts dels seus companys de partit -també en l'expresident Artur Mas, que ahir va seguir el ple des de l'hemicicle- i també dins del consell executiu. Tot i haver mantingut converses en les últimes setmanes amb tots els actors independentistes, el president català va preferir aïllar-se i preparar en solitari el seu discurs, fins i tot amb un punt de secretisme. No va ser fins mitja hora abans de pujar al faristol que va comunicar al grup parlamentari de Junts pel Sí -on hi ha diputats contraris al referèndum si no és pactat- la seva intenció de convocar un referèndum a la tardor del 2017, amb o sense la complicitat de l'Estat.

El president, segons fonts pròximes, està disposat a arribar fins al final tot i les reticències que pugui despertar el seu pla, i d'aquí que ahir subratllés que ell no fallarà però que cal una majoria parlamentària “sense fissures”. Un missatge adreçat a la CUP però que també va ser anotat pels diputats del grup que dona suport al Govern.

No va ser l'únic missatge que Puigdemont va adreçar a les seves pròpies files. També va tenir temps d'estirar de les orelles al seu conseller de Cultura, Santi Vila, per les seves paraules després de les eleccions gallegues i basques en què celebrava la victòria dels “centristes” -en al·lusió al PP i el PNB-. Emparant-se en les paraules del president de la Xunta, Alberto Núñez Feijóo, que parlava de “la pistola de l'independentisme” i de les últimes relliscades del ministre d'Afers Exteriors, José Manuel

García-Margallo, va avisar a “tots aquells que parlen de moderació i de centrisme” que cal contrastar què diuen “inclits moderats i centristes” amb la demanda d'un referèndum.

Tot plegat, una apel·lació a l'independentisme a tancar files i evitar les dissonàncies per encarar amb garanties els que han de ser els últims mesos del procés sobiranista. Un tram final que Puigdemont desitja amb menys ensurts que els viscuts durant els primers nous mesos de la legislatura, i que passa per sortir del debat que acaba avui havent construït una “cadena de confiança” necessària, va dir, per fer creïble a ulls dels catalans i del món que el procés “va de debò” i superar totes les fites que han d'arribar d'ara endavant. La primera, el debat de política general de la setmana que ve. “D'excepteionalitat en excepteionalitat fins a la normalitat”, va definir-ho Puigdemont, que espera sortir avui reforçat pel Parlament i amb un objectiu consensuat per culminar el procés d'aquí un any: o referèndum, o referèndum.

Peça 11: ARA

(2 octubre 2017)

1-O: brutalitat policial, dignitat d'un poble

Puigdemont promet la DUI amb un referèndum que acaba amb 893 ferits per la repressió de l'Estat

La història parlarà de l'1 d'octubre com el dia que hi va haver armes contra urnes. Porres contra paperetes. Repressió contra il·lusió. Brutalitat contra dignitat. I el futur? Independència unilateral contra l'immobilisme. L'1-O va ser, sens dubte, una jornada històrica, la desfeta d'un Estat que s'haurà de replantejar la seva salut democràtica i l'inici d'un nou Procés amb tantes incògnites com el que va acabar ahir. El Govern va fer el que havia promès: obrir col·legis electorals perquè tothom votés en un referèndum. I la Moncloa va respondre al crit d' *A por ellos*, amb una repressió violenta que va mostrar la pitjor cara de l'Estat. I tot i això, amb resistència pacífica i astúcia per superar les dificultats, es va votar: el sí va guanyar amb més de 2 milions de vots, el 89,3% del total, i el no va quedar-se amb un 7,8% (176.000), amb una participació que, tot i les dificultats, es va enfil·lar al 42,57%, 2,26 milions, lleugerament inferior al 9-N, en què el cens era més elevat. Puigdemont durà avui el resultat al Parlament i complirà amb la llei del referèndum: en dos dies hauria d'aplicar la DUI, la declaració unilateral d'independència.

“Avui Catalunya ha guanyat molts referèndums -va dir Puigdemont en una compareixença conjunta de tot el Govern-. Els ciutadans ens hem guanyat el dret de tenir un estat independent que es constitueixi en forma de República”. Puigdemont comptarà amb la pressió del carrer: les entitats agrupades a la Taula per la Democràcia (entre les quals hi ha els sobiranistes i els sindicats) van convocar una aturada general per demà.

Impassible, Mariano Rajoy havia comparegut minuts abans per obviar tant els ferits de la jornada com les urnes: per al govern espanyol, el referèndum “no va existir” i la violència té “un únic responsable”, Puigdemont. “Hem assistit a una escenificació”, va deplorar el president de l'executiu espanyol, que va insistir a treure's qualsevol responsabilitat de sobre: “No busquin altres culpables. No n'hi ha”.

El pas endavant del Govern amb l'escalf d'entitats i sindicats, la quietud del govern espanyol i la repressió deixen el Procés en mans d'Europa: “Això ja no és un afer intern”, va clamar Puigdemont.

Col·legis plens des de les 5

Va ser el final d'una jornada electoral que havia començat a les cinc del matí, quan els primers votants van anar en massa al col·legi electoral. Molts dels centres ja havien estat plens tot el cap de setmana, seguint la crida d'Escoles Obertes. La primera incògnita es va resoldre aviat. Què farien els Mossos? Doncs el mateix que tot el cap de setmana: passar per les escoles, constatar que estaven plenes i deixar fer, escudant-se en el risc de dissoldre les multituds que s'acumulaven als col·legis.

El referèndum quedava aleshores en mans dels cossos i forces de seguretat de l'Estat, amb 10.000 agents desplegats. La resposta va ser la violència: a les 9, quan els col·legis obrien amb les urnes -

arribades en clandestinitat però rebudes amb aplaudiments i emoció-, els cossos espanyols van entrar per la força a l'Escola Ramon Llull, l'Institut Jaume Balmes (tots dos a Barcelona) i al col·legi electoral de Sant Julià de Ramis -on votava Carles Puigdemont-, els primers d'una cascada d'atacs en què no es va escatimar la força per desallotjar els centenars de persones -avis, pares i nens- que s'hi congregaven: 844 ciutadans van resultar ferits per la brutalitat policial.

Les imatges van arribar de seguida al món: persones grans ensangonades, un nen agredit a Tarragona, un home en estat crític per un infart en plena intervenció policial, un noi que pot perdre un ull per una pilota de goma -prohibides a Catalunya-, persones hospitalitzades per gras lacrimogen a Aiguaviva, una noia amb els cinc dits trencats, magrejada pels agents i llançada per les escales d'un institut... "La vergonya d'Europa", titulava al vespre la CNN; "L'estat espanyol ha perdut", deia l'editorial del *Guardian*.

Però davant la vergonya, dignitat. L'Estat no va aconseguir el seu objectiu amb la violència: neutralitzar un referèndum que feia mesos que intentava frenar per totes les vies. Els ciutadans agrupats a les escoles, lluny de fugir davant l'estampida policial, van resistir: en alguns casos, les urnes es custodiaven o s'amagaven. En d'altres (de Barcelona a Sant Carles de la Ràpita, de Sabadell a Sant Cebrià de Vallalta), els agents van haver de recular davant la resistència pacífica de la gent. El Govern, en una última jugada sorpresa, va permetre que tots els centres estiguessin disponibles per a qualsevol votant: el cens universal va permetre anar improvisant centres electorals mentre la Policia Nacional en tancava d'altres. De fet, un dels primers a tastar-ho va ser el mateix Puigdemont: mentre la Guàrdia Civil entrava al seu col·legi electoral, el cotxe del president va burlar el seguiment per helicòpter (Puigdemont va canviar de cotxe sota un pont, segons expliquen fonts pròximes al president) i va acabar votant a Cornellà del Terri.

La imatge dels policies enduent-se urnes -una fotografia que, en paraules del Govern els últims mesos, significava la victòria del Procés- es va repetir en moltes escoles, en alguns casos plenes de vots. Les urnes, el símbol d'un referèndum que l'Estat no va aconseguir decomissar fins que ja era al col·legi, s'havien custodiat durant setmanes en magatzems i cases particulars, i es van protegir amb especial recel. Al vespre, i davant el temor generalitzat d'una nova onada d'intervencions policials, en diversos municipis catalans es va concentrar el recompte en una sola zona, blindada per veïns i tot el que s'hi afegís: tractors, bombers, barricades improvisades... Tot era vàlid per assegurar el recompte.

En total, l'Estat va aconseguir tancar 319 col·legis dels més de 2.000 previstos per a la jornada. L'acció repressiva també va complicar el recompte: el dispositiu electrònic es va invalidar per diverses vies (es va tallar el subministrament i un atac informàtic va invalidar el servidor) i en molts col·legis es van haver d'apuntar els votants a mà. La votació perdia normalitat electoral, però resistia a cada problema plantejat per l'Estat.

L'Estat i la Generalitat tenen ara dos litigis. Un, als tribunals: més enllà de totes les querelles del Procés, els Mossos d'Esquadra van rebre diferents denúncies per "passivitat", mentre que el Govern es va querellar contra la Policia Nacional i la Guàrdia Civil per "violència desproporcionada".

L'altre, el principal, el polític. La repressió va reforçar el bloc sobiranista amb els comuns i els sindicats. Uns sectors, no obstant, que recelen d'una DUI. Rajoy compta amb el bloc monolític del constitucionalisme: el PSOE va fer una tímida crítica a la repressió, aplaudida per Ciutadans. La clau, doncs, la té Europa, apel·lada diverses vegades per Puigdemont: "Estem oberts a les propostes de diàleg i les ofertes de mediació. Faig una apel·lació directa a Europa: els catalans ens hem guanyat el dret a ser respectats. Ja no pot mirar a una altra banda".

L'1-O ja és història. El que passi a partir del 2 és en mans d'una Europa a qui obligaran a triar entre la dignitat d'un poble i la brutalitat d'un estat.

Les portades de la premsa sobre el referèndum de l'1-O

Les portades de la premsa impresa d'aquest dilluns obren gairebé totes amb el referèndum d'autodeterminació celebrat aquest 1 d'octubre. Es poden dividir en dos grups: Les que es concentren a explicar la violència desfermada per l'Estat espanyol amb la policia i la Guàrdia Civil contra els votants, i les que procuren concentrar-se en el fracàs del referèndum, la seva inexistència, la seva il·legalitat o tot alhora. Les primeres corresponen a la premsa internacional i les segones a la premsa espanyola.

Ni uns ni altres diaris s'han esperat a conèixer els resultats i han hagut de triar l'argument de les seves primeres ementent un judici més polític que de fets.

Entre els diaris catalans, *La Vanguardia* fa una portada que sembla més de diari estranger. *L'Ara* fa un mig-mig amb un d'aquells titulars que no titula i ho deixa tot a les emocions del lector. *El Periódico* titula *Insurrección*, amb una foto de la policia apallissant un votant que té el seu propi títol, més petit: *Represión intolerable*.

Val a destacar entre les portades espanyoles la del tabloide monàrquic i nacionalista *ABC*, que deixa escapar un aire de tristesa o un perfum de fracàs en reconèixer que Espanya n'ha sortit malmesa. Un moment de debilitat? La resta del diaris de paper madrilenys manté l'actitud de "firmeza" tan "hidalga" com sempre, amb els seus "traïdors" (els Mossos d'Esquadra), el seu Estat de dret i tota la resta d'elements amb que el govern espanyol ve fabricant el relat del referèndum inexistent (en el que han acabat votant més de dos milions de persones), etcètera. En el fons tots ells fan la mateixa portada.

Les portades de la premsa estrangera es fixen en la repressió. Certament, tots acaben fent la mateixa portada, però almenys es tracta de fets comprovables i no en interpretacions, que és una mania que té el periodisme que fa periodisme. Val la pena notar en que, entre els diaris britànics s'han posat d'acord amb triar la mateixa fotografia, editada diversament. Atenció al *Financial Times* i el *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, diaris on és millor no apostar quan serà la propera vegada que Catalunya ocupar la part noble de la portada.

Peça 13: *ABC*

(2 octubre 2017)

Memoria de un día para olvidar

Ayer no hubo referéndum. No lo hubo. No podía haberlo porque el Estado de Derecho abortó la logística de una farsa. Como si el franquismo hubiera resucitado de tanto invocarlo Tardá i Rufián, la otrora región más europea de España, aquella que era la envidia de ese poblachón manchego -en palabras de Cela- que fue Madrid, se convirtió en un lunar en la achacosa pero democrática Europa. En la tradición del pucherazo en las dictaduras, las urnas-tupperware llevaban dentro papeletas tramposas; la oposición fue silenciada como heredera de la conspiración judeomasónica; y el poder judicial, desobedecido por poco patriota. Porque España es un gran país, como dijo anoche su presidente, no se merecía casi nada de lo que ayer germinó: que los Gobiernos de Felipe González, José María Aznar y Rodríguez Zapatero se postraran durante lustros ante los nacionalistas por un puñado de vototos, dotándolos de dinero para fabricar odio contra España, que el Gobierno Rajoy no actuara antes y fiara con candidez de púber a la lealtad de los Mossos la paralización del golpe; que las autoridades sediciosas sigan con sus funciones intactas; que millones de nuestros compatriotas catalanes sufrieran cómo unos gobernantes desleales les partían el alma y el horizonte; que el líder de la oposición usara el discurso en un día dramático para reivindicarse y equiparar a los golpistas con un gobierno democrático; y que una televisión nacional, de capital de derechas y discurso montonero, transmitiera a los españoles un golpe de Estado como si fuera un «edredoning» en Gran Hermano. Y ello, mientras la TV pública desviaba a su canal minoritario el relato constitucional.

Pero sí hubo algo bueno: la exquisita profesionalidad de unas Fuerzas de Seguridad democráticas que, ellas sí, como muestra la imagen, estuvieron a la altura, cuidando al niño, y desenmascarando la impostura emboscada tras un clavel.

Peça 14: *El Mundo*

(2 octubre 2017)

Denuncian opacidad en el recuento de votos del 1-O en una mesa en Sitges

Vecinos critican que los miembros de la mesa les forzaron a salir del local durante el recuento de papeletas, trasladaron la urna a una planta superior y se negaron a darles los resultados

La opacidad en el recuento de votos del 1-O en una mesa electoral en la localidad barcelonesa de Sitges obligó este domingo por la noche a un grupo de Bombers de la Generalitat a rodear a los miembros y acompañarlos en todo momento en el camino hacia el Ayuntamiento para entregar los resultados la votación. Los hechos ocurrieron en el punto electoral situado en la Agencia de Promoción Turística de la localidad costera, según han denunciado testigos presenciales.

A las puertas del Ayuntamiento, gobernado por un alcalde del PDeCAT, se concentraban personas que deseaban conocer los resultados del referéndum organizado por el gobierno catalán que fue declarado ilegal por el Tribunal Constitucional. Algunos de ellos habían llegado desde el punto de información turístico habilitado como centro electoral porque no les había gustado el modo en el que los apoderados habían gestionado el recuento de votos ni su negativa a comunicar los resultados a los concentrados una vez los habían obtenido. Les pareció sospechoso. Exigían transparencia.

Peça 15: *El Nacional*

(3 octubre 2017)

El rei Felip VI situa el Govern "al marge del dret i la democràcia"

El rei d'Espanya, Felip VI, ha situat el Govern de la Generalitat "al marge del dret i la democràcia" i ha avalat el Govern de Mariano Rajoy per "assegurar la vigència de l'ordre constitucional" a Catalunya.

El cap de l'Estat ho ha dit en un discurs als espanyols arran del referèndum d'autodeterminació celebrat a Catalunya diumenge passat. El missatge del monarca no té precedents des del protagonitzat pel seu pare, Joan Carles I, en la nit del cop d'Estat del 23 de febrer del 1981.

El Rei s'ha mostrat contundent acusant l'Executiu català de realitzar un "'intent d'apropiació de les institucions de Catalunya", com a conseqüència d'un seguit de decisions que "han vulnerat de manera sistemàtica les normes, demostrant una deslleialtat inadmissible amb els poders de l'Estat", ha dit.

Això hauria desembocat, a parer seu, en "una societat catalana fracturada i confrontada, menystenint els llaços d'afecte i solidaritat que ens han unit i uniran" i posant en perill "l'estabilitat econòmica i social de tota Espanya" amb el seu "comportament irresponsable" i "situació d'extrema gravetat".

Per tot això, el monarca s'ha alineat amb les tesis del govern de Mariano Rajoy, avançant el seu aval a les mesures que se'n puguin derivar —com s'especula que podria ser l'aplicació de l'article 155 o la inhabilitació de Carles Puigdemont—, després d'una hipotètica declaració unilateral d'independència (DUI).

"És responsabilitat dels legítims poders de l'Estat mantenir la vigència de l'estat de dret i l'autogovern basat en la Constitució i l'Estatut d'Autonomia", ha exposat davant d'aquest intent de "trenca la unitat d'Espanya, la sobirania nacional i el dret a decidir de tots ells". El monarca ha assenyalat que l'Estat democràtic "ofereix les vies perquè qualsevol persona pugui defensar les seves idees", ha afegit.

Ara bé, no hi ha hagut cap al·lusió als més de 800 ferits en les càrregues policials de diumenge, motiu de l'aturada de país d'aquest dimarts, i que la premsa internacional ha condemnat, així com la Unió Europea. Tampoc ha fet cap apel·lació al diàleg, com a mostra que podria veure en via morta aquesta possibilitat, en aquests moments.

En darrera instància, Felip VI ha llançat un missatge de calma als ciutadans catalans assegurant que entre ells també hi havia "molta preocupació envers les autoritats autonòmiques". Ha demanat buscar la "concordia i els punts comuns", afirmant que els contraris al sobiranisme tenien "tot el suport i solidaritat de la resta d'espanyols", així com la "garantia absoluta de l'estat de dret".

Així mateix, a la ciutadania de la resta de l'Estat els ha adreçat un missatge de "tranquil·litat, calma i esperança" afirmant que en el camí "desitjat" de convivència "també hi serà Catalunya". "Són moments difícils, però ho superarem", ha assegurat sobre la unitat d'Espanya. "Ens sentim orgullosos del que som", ha reblat.

La posada en escena del missatge reial, enregistrat i emès per TVE a les 21 hores, ha consistit en el monarca assegut al seu escriptori amb els papers del discurs, així com un ordinador a la seva dreta —element inèdit en un missatge de la Casa Reial d'aquest tipus—. La bandera espanyola es trobava al darrere i s'hi apreciaven clarament les quatre barres catalanes dins de l'escut de l'Estat. Tot el discurs s'ha desenvolupat davant el quadre del rei Carles III que presideix el despatx del monarca.

Felip VI ha gesticulat molt, cosa poc habitual en les seves aparicions.

Peça 16: *El Mundo*

(5 octubre 2017)

Santamaría responde a Puigdemont: "No sólo está fuera de la ley, está lejos de la realidad"

Puigdemont ataca al Rey y pide "mediación" sin ceder "ni un milímetro" en su hoja de ruta

La vicepresidenta del Gobierno respondió en cuestión de minutos a la comparecencia del presidente catalán, Carles Puigdemont. Soraya Sáenz de Santamaría lamentó el empecinamiento del presidente de la Generalitat en su deriva contra la legalidad. "Es un dirigente", dijo, "contra la ley, contra las instituciones y contra Europa". En La Moncloa se siguió con estupor un discurso que, según fuentes de Presidencia, le situaba claramente fuera de la realidad.

"Le pido", afirmó la *número dos* del Gobierno, "que respete a España, a Cataluña, a sus instituciones y sobre todo a los catalanes". "España es una democracia, no una dictadura con pensamiento único", añadió antes de exigirle que deje de someter a la propia ciudadanía catalana a una tensión que "no se merece" y a los que no piensan igual que él "se les acusa".

Santamaría respondió además al reproche directo que el presidente de la Generalitat lanzó al Jefe del Estado: "Causa sonrojo que le recuerde al Rey sus obligaciones constitucionales cuando hoy estamos aquí precisamente porque él ha olvidado todas las suyas". Este fue el aspecto más sorprendente, en opinión del Gobierno, de la comparecencia pública del dirigente catalán que llegó a dirigirse de tú a tú al Rey para reconvenirle con un "así no" por el contenido del mensaje que dirigió a la nación el martes por la noche.

Para el Ejecutivo, las palabras de Felipe VI fueron un bálsamo para los ciudadanos, especialmente los catalanes no independentistas, que viven momentos de extrema tensión: "El Rey tranquiliza, Puigdemont desasosiega".

Peça 17: *El Mundo*

(10 octubre 2017)

Una mascarada que cronifica la coacción al Estado

Fiel a las resonancias kafkianas de su nombre, el proceso separatista va camino de alargar la pesadilla hasta la última página, que nadie sabe ya cuándo será escrita. Presionado por los sectores más medrosos de su propio partido y acogido a la vaga esperanza de una mediación internacional,

Puigdemont evitó ayer declarar unilateralmente la independencia de Cataluña como los más radicales de sus socios esperaban. La farsa continúa: Puigdemont chantajea al Estado y la CUP chantajea a Puigdemont desde la calle.

En un discurso muy medido, el presidente de la Generalitat asumió el fraudulento mandato electoral del 1 de octubre para luego aplazar la declaración formal de independencia a que ese referéndum le obligaría. Lo hizo para no darle a Rajoy el motivo ya inexcusable para suspender la autonomía. Tampoco es descabellado pensar que Puigdemont aún aprecia la libertad. El martirio siempre es más atractivo para los que no lo padecen.

Pero no debemos caer en el debate nominalista que interesa al cálculo de los sediciosos. Puigdemont no ha renunciado a la independencia: la ha dejado en suspenso. Solo se deja en suspenso aquello que previa e implícitamente se ha adoptado. Puigdemont no ha dado un paso atrás ni uno adelante: se ha enrocado mientras emplaza a Rajoy a una negociación imposible. Hoy hay Consejo de Ministros extraordinario y por la tarde Rajoy ante el Congreso subrayará su compromiso con la legalidad y su negativa a someterse a chantajes basados en leyes que no existen, como recalcó Sáenz de Santamaría. Pero debe saber que cada minuto que se prolonga este estado de cosas, esta suerte de guerra fría con la Generalitat, se consolida la equívoca imagen de una dialéctica de dos polos en pie de igualdad institucional que solo beneficia al separatismo. El Rey llamó al restablecimiento del orden constitucional: no recomendó enfriamientos tácticos. Rajoy no debe olvidar aquel discurso, como no lo olvidan los españoles.

En cuanto al discurso de Puigdemont -plagado de expresiones del tipo: "El mundo debe saber..."-, pronto se hizo evidente que se dirigía a los medios extranjeros. Por una razón: porque en España ya nadie le compra sus mentiras. A excepción del populismo, claro, pero no tanto porque Podemos crea que Cataluña es una nación oprimida que lucha por la emancipación, sino porque comparten el mismo objetivo de subvertir el sistema del 78 que a ellos mismos protege y paga. A todos los pescadores oportunistas les interesan los ríos revueltos. Puigdemont lanzó a las tragaderas internacionales una letanía victimista de posverdades que Arrimadas desmintió contundentemente y cuya compilación desbordaría los límites de esta página. Insistió en la retórica mesiánica del pueblo único y abundó en el espejismo mental del que emana la propaganda circular al uso entre sus doctrinarios mediáticos. Franco tampoco faltó, por supuesto.

Pero en un giro abrupto del guión, se desmarcó de la propia legalidad paralela por la que afirma regirse posponiendo sus efectos «unas semanas», cuando le venga mejor. Sus seguidores más fervorosos en realidad no tienen derecho a rasgarse las vestiduras por ello: a un político que declara que «hay democracia más allá de la Constitución» no se le pueden pedir cuentas. Siempre encontrará una legitimidad alternativa que ampare su capricho coyuntural. Para escapar a esa arbitrariedad hacemos leyes y nos sometemos a ellas. Pero quizá las dos patrañas más flagrantes de su intervención fueron las relativas a la fabulada represión sanguinaria del 1-O, de la que milagrosamente los centenares de heridos se recobraron en horas, y al éxodo empresarial, al que quitó hierro agitando el espantajo del déficit fiscal. Pero es inútil que finja despreocupación cuando grupos tan emblemáticos como Planeta se suman al éxodo y añaden desprestigio y presión sobre su condenado liderazgo que puede acabar en elecciones.

A lo largo de la tarde de ayer, un grupúsculo antisistema de ideología delirante y poder incomprensible mantuvo en vilo a una autonomía al borde de perderla, a una nación harta de sobrevivir a sus traidores y a un continente retado por el resurgir de sus peores fantasmas. Fue una prueba de la generosidad de la democracia liberal, capaz de dar cobijo incluso a sus enemigos declarados. Pero también fue el mayor escaparate de un fracaso histórico: el de las élites tradicionales de Cataluña que, llevadas del supremacismo y la codicia, confiaron el futuro de todos los ciudadanos al arbitrio de una tribu radical. Que retrasó el comienzo del pleno subversivo porque no estaba satisfecha con la literalidad de la declaración de independencia. Sospechaba que sus circunstanciales aliados burgueses pretendían evadir su responsabilidad, echando el freno para evitar el choque frontal con el Estado. Chocar es exactamente lo que ansía la CUP.

Anna Gabriel se ocupó de evidenciar su decepción. Esperaba una «solemnidad» que no llegó y habló de «oportunidad perdida». Después la CUP anunció que su lucha sigue fuera del Parlament para que no se dé ni un paso atrás. Y cuando la CUP habla de lucha, habla de desórdenes públicos que ya no cabe descartar. Esa fractura en el bloque independentista puede regalar tiempo a Rajoy, pero también pretextos. Y de esta hora entre dramática y grotesca de la historia española, que parece pedir a gritos la resurrección de Valle-Inclán, lo último que deseamos es que se prolongue por culpa de la pasividad, la casuística jurídica y el enquistamiento. No se lo merecen los catalanes huérfanos de legalidad. No se lo merece ningún español atónito que aún conserva la convicción de pertenecer a una vieja nación y a un Estado respetable de la Unión Europea.

Peça 18: ABC
(11 octubre 2017)

Los dependientes de Puigdemont

Cuando Carles Puigdemont pidió su primer tiempo muerto y forzó el retraso del pleno de ayer, los congregados en el autocine de tractores del paseo de Lluís Companys se resignaron a seguir siendo españoles durante una hora más. Después de tres siglos largos de opresión, merecía la pena esperar un rato para disfrutar de los diez segundos de independencia que, en una jugada ensayada de trile y retranqueo, les ofreció Puigdemont para matar el hambre e ir tirando. La ANC y Òmnium Cultural pusieron las pantallas y las pancartas, TV3 sirvió la señal televisiva para que la gente se distrajera en los entreactos pitando a Donald Tusk o Duran Lleida y los lateros llevaron cerveza fría. Allí estaban las fuerzas vivas de la nueva Cataluña: los tractoristas de ese país de pymes y sin bancos con el que ya se conforma Turull, los estudiantes matriculados en las aulas de la Generalitat y, al fondo, los hombres de Traperó. Se fueron por donde vinieron, como en tantas otras ocasiones en que han sido utilizados por el separatismo institucionalizado para hacer bullo callejero. Ya los llamarán otra vez. Cuando hagan falta, para un referéndum o un descosido. A modo de *flyer* y recordatorio, los golpistas firmaron por la noche un papel para su buzoneo inmediato. Reparte la CUP. Nadie sobre en el casting perpetuo de la independencia. Gran Hermano Revolution.

Instruidos en un sistema educativo cuyos profesores han hurgado en sus vísceras como en una clase de aparato digestivo, expuestos a las radiaciones de la emisora autonómica y enredados en las aplicaciones móviles de la Generalitat y sus aparatos de propaganda, los separatistas de a pies, peones y extras del procés, se disolvieron anoche de manera ordenada y abandonaron el paseo de Lluís Companys con esa frustración que, como materia troncal y seña identitaria, les enseñaron en la escuela. Todo por una causa perdida, por una adicción cultivada desde arriba y asimilada desde los adentros. Lo normal es que vuelvan cuando los llamen, pero de todo se sale, incluso de la dependencia.

Peça 19: *La Vanguardia*
(11 octubre 2017)

Rajoy requiere a Puigdemont que aclare en cinco días “si ha declarado la independencia” y abre la vía del 155

En caso de que el día 19 no haya vuelto a la legalidad se activará el artículo la Constitución que permite intervenir la autonomía

Últimas noticias sobre la declaración de independencia de Cataluña, en directo

¿Qué es el artículo 155?

Mariano Rajoy ha dado a Carles Puigdemont un plazo de cinco días para que “confirme si ayer declaró o no la independencia”. Así aparece en el requerimiento del Ejecutivo que activa el artículo 155 de la Constitución y fija un segundo plazo, hasta el jueves, para que rectifique y evite así su aplicación.

“Comunique de forma fehaciente al Gobierno de la Nación, el cumplimiento íntegro de este requerimiento tanto del gobierno de la Generalidad como del Parlamento de Cataluña antes de las 10:00 horas del próximo 19 de octubre”, dice el documento enviado al president de la Generalitat.

Durante el turno de réplica en la comparecencia en el Congreso que Rajoy ha protagonizado esta tarde para hablar de la cuestión catalana, el presidente español ha urgido al catalán a que haga caso de ese requerimiento y “certifique que no ha declarado la independencia” para dar “seguridad a los catalanes” y para poder iniciar un proceso de “diálogo” en el marco de la ley.

“La pretendida imposición de una independencia unilateral mediante la utilización de las potestades públicas confiadas al Parlament, al president y al Govern de la Generalitat para tratar de imponer una decisión preestablecida sin ningún control democrático constituyen un ataque al marco de convivencia establecido en la constitución”, indica el requerimiento al que ha tenido acceso La Vanguardia.

En el documento, el Gobierno reprocha a la Generalitat que “ha hecho caso omiso de las resoluciones del Tribunal Constitucional”, le recuerda que sus decisiones “carecen de cualquier apoyo en el derecho internacional” y le acusa de “haber roto la neutralidad exigible a cualquier poder público”. También avisa a Puigdemont de que “en caso de no ser atendido el presente requerimiento”, el Gobierno procederá a “solicitar de forma inmediata la aprobación por el senado” del artículo 155.

El presidente del Gobierno ha leído esta mañana un breve comunicado por el que insta al de la Generalitat a dar “certezas a los españoles y a los catalanes” tras la “confusión generada por la Generalitat”.

De momento, el Gobierno no ha decidido si aplica o no el famoso artículo 155 de la Constitución , por el que se suspendería la autonomía de Catalunya. Está a la espera de la respuesta de Puigdemont a ese requerimiento. Una respuesta que, según Rajoy, “marcará los acontecimientos de los próximos días”.

“Si Puidemont vuelve a la legalidad, se pondrá fin a esta época de incertidumbre y volverá al sosiego”, ha señalado Rajoy, dejando la pelota de nuevo en el tejado del presidente de la Generalitat. “Puigdemont tiene también la oportunidad de atender al clamor que desde tantos ámbitos se le ha hecho llegar para recuperar la convivencia en Catalunya”, ha añadido el presidente en referencia al llamamiento del empresariado catalán y de Europa para que el Govern frene el proceso independentista.

La decisión del Consejo de Ministros podría ser el paso previo a la aplicación de ese artículo 155, pero Rajoy no quiere llegar a ese punto y está intentando que sea Puigdemont quien dé marcha atrás. Por eso, el presidente español ha insistido en que actuará con “prudencia” y ha prometido que dará más explicaciones esta tarde en el Congreso, donde comparecerá a partir de las 16.00 horas a petición propia para hablar de la cuestión catalana.

Ese artículo 155 de la constitución del que tanto se habla estos días establece:“Si una Comunidad Autónoma no cumpliere las obligaciones que la Constitución u otras leyes le impongan, o actuare de forma que atente gravemente al interés general de España, el Gobierno, previo requerimiento al Presidente de la Comunidad Autónoma y, en el caso de no ser atendido, con la aprobación por mayoría absoluta del Senado, podrá adoptar las medidas necesarias para obligar a aquélla al cumplimiento forzoso de dichas obligaciones o para la protección del mencionado interés general”.

Esta es la respuesta del Gobierno a la declaración de independencia suspendida del president de la Generalitat y la firma del documento de proclamación de la República Catalana tras el pleno. Se trata de la primera comparecencia de Rajoy tras el discurso de Carles Puigdemont, pues este martes por la noche intervino desde La Moncloa Soraya Sáenz de Santamaría.

El presidente del Gobierno ha comparecido tras la reunión del Consejo de Ministros de este miércoles. Antes de la reunión con su gabinete, Rajoy ha hablado con Albert Rivera, con quien ha mantenido contactos dos veces desde la intervención de Carles Puigdemont en el Parlament de Catalunya.

Además, a última hora, tras la sesión de la cámara catalana, se entrevistó en la Moncloa con el secretario general de los socialistas, Pedro Sánchez. El líder del PSOE comparece este miércoles desde los cuarteles de Ferraz. Anoche, los socialistas mostraron su adhesión al Ejecutivo y censuraron por "deshonesta y decepcionante" la intervención de Puigdemont.

Peça 20: *Vilaweb*

(21 octubre 2017)

Les reaccions al cop d'estat del govern espanyol contra les institucions catalanes

L'anunci ha fet bullir les xarxes socials

La compareixença davant la premsa del president del govern espanyol, Mariano Rajoy, en què ha anunciat els detalls de l'aplicació de l'article 155 contra la Generalitat i el Parlament de Catalunya, no ha deixat indiferent ningú. A continuació us n'ofereim les reaccions que ha generat l'anunci del cop d'estat del govern espanyol contra les institucions catalanes:

17.54 – Fanny Tur, consellera de Cultura, Participació i Esports del govern balear: 'Com pretenen callar la veu d'un poble?'

17.45 – El Grup de Periodistes Ramon Barnils condemna la intervenció als mitjans públics.

16.43 – La presidenta del Parlament, Carme Forcadell, farà una declaració institucional al Parlament a les 19.30 h, acompanyada dels membres de la mesa Lluís Guinó, Anna Simó, Joan Josep Nuet i Ramona Barrufet.

16.22 – El conseller de Territori i Sostenibilitat, Josep Rull, recorda les paraules de Macià: 'Catalans, sapiguem fer-nos dignes de Catalunya'.

16.22 – L'ex-conseller d'Educació, Ernest Maragall, respon Miquel Iceta: 'Us pujeu al tren que ens atropella i en dieu "xoc de trens". I ara demaneu que ens agenollem davant els que ens prenen el país. No ho farem.'

16.16 – Pau Morales, portaveu de les JERC, demana defensar el govern legítim.

16.13 – Universitats per la República exigeix que s'aixequi la suspensió de la declaració d'independència.

16.10 – L'ex-batlle de Girona i ex-conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Joaquim Nadal, diu que el govern d'Espanya actua contra la constitució espanyola.

16.05 – TMB reforça el servei de metro per la manifestació a Barcelona.

16.03 – La Crida per la Democràcia demana manifestar-se també per defensar les institucions.

16.00 – Oriol Junqueras, vice-president del govern: 'Avui el PP (i els seus aliats) no han suspès només l'autonomia. Han suspès la democràcia.'

15.59 – Joan Ignasi Elena, coordinador del Pacte Nacional pel Referèndum: 'No saben el que han fet.'

15.58 – L'eurodiputat Ramon Tremosa (PDeCat) demana que la gent es manifesti. [...]

Peça 21: *El Nacional*

(27 octubre 2017)

La República catalana neix assetjada pel 155

La República catalana ha nascut assetjada per un article de la Constitució del Regne d'Espanya. El president del govern espanyol, Mariano Rajoy, ha activat a les nou del vespre el dispositiu que el Senat ha posat en les seves mans la tarda d'aquest divendres, el 155. Rajoy ha anunciat la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions a Catalunya el 21 de desembre.

L'objectiu és asfixiar la proclamada República catalana i el Govern de Carles Puigdemont no s'ha pronunciat. Ni s'anuncia cap resposta per aquest dissabte. "Som el Govern legítim de Catalunya. El que ha aprovat el poble", es limita a assegurar una font de l'Executiu català que, òbviament, no

reconeix cap mena d'autoritat a Madrid. Consumada la ruptura, la tensió entre els dos governs amenaça de convertir-se en una guerra de nervis. De resistència.

Tot plegat s'ha precipitat a les 15.26h de la tarda d'aquest divendres 27 d'octubre, quan el Parlament ha aprovat, aquest cop sí, declarar la "República catalana com a estat independent i sobirà". La declaració, proposada pels grups de JxSí i la CUP, s'ha ratificat amb votació secreta, amb urna, i amb la major part de l'oposició, Cs, PSC i PP, fora de l'hemicicle. CSQP és l'únic grup no independentista que ha participat en la votació -70 vots a favor, 10 en contra i 2 abstencions- però els seus diputats, tret dels comuns d'Albano Dante Fachin, han mostrat el vot per deixar clar el seu no.

La resposta ha estat immediata. Mentre a la Cambra catalana els diputats i centenars d'alcaldes celebraven la proclamació de la República, el Senat ha donat llum verda a l'activació de la suspensió de l'article 155 de la Constitució que permet la intervenció de l'autogovern, el botó nuclear que el president espanyol ha pitjat a les nou del vespre després de reunir el Consell de Ministres en sessió extraordinària.

Des de l'exterior, la resposta més significativa ha estat la del president del Consell d'Europa, Donald Tusk, que ha reclamat a Espanya que no utilitzi "l'argument de la força" contra Catalunya sinó "la força de l'argument". A la conselleria d'Exteriors del Govern, les gestions per intentar activar els contactes internacionals treballats durant mesos han continuat amb insistència. Amb pocs resultats. El de Rússia s'ha convertit en el silenci més significatiu de la jornada.

El president, Carles Puigdemont, ha fet des del Parlament una crida als ciutadans catalans a mantenir el pols del país en el terreny de la pau, el civisme i la dignitat. La mobilització de la gent és l'argument més contundent amb què compta la resposta del Govern. Escortaven Puigdemont diputats i centenars d'alcaldes. Tot seguit s'ha dirigit des del Parlament al palau de la Generalitat. Allà hi han anat acudint també els consellers i representants de les entitats i els partits.

Mentrestant, la plaça Sant Jaume, com tantes altres del país, s'anava omplint de gom a gom de gent que celebrava la proclamació de la República i reclamava escoltar el president. "No marxarem fins que surti el president" i "president al balcó" han estat algunes de les proclames més corejades. Però el president no ha comparegut davant del concentrats.

A les nou del vespre ha arribat la resposta de Rajoy. En forma de compareixença. Sense preguntes. El president espanyol ha anunciat que fulminava el Govern. Ha destituït el president, el vicepresident i els consellers, tal i com s'havia anunciat. Però ha dit més. Ha anunciat la dissolució del Parlament i la convocatòria d'eleccions per al 21 de desembre.

Peça 22: *El Mundo*

(27 octubre 2017)

Fuerza y honor

Sensatez y determinación para defender la democracia frente a los bárbaros secesionistas. Frente al poder absoluto independentista que violenta la Constitución y su propio Estatuto de Autonomía, la sociedad civilizada española tiene que defender con convicción el Estado y la convivencia.

Ante los golpes de efecto y volatilidad del independentismo (declara, suspende, elecciones, contraprograma), el Gobierno de la Nación y los demócratas no pueden permitir que un trilerero zarandee y humille al Estado y a la sociedad. Ante el estado de cosas de una brutalidad jurídica sin límites creado por la minoría independentista, sin que hayan renunciado a sus dos leyes salvajes y expresado su acatamiento al Tribunal Constitucional, hay que responder con todas las consecuencias del Estado de derecho. Sí, la ley democrática que, si es necesario, ciñe espada. No cabe seguir jugando al ratón y al gato con la coerción legítima de un Estado democrático, cuyo Gobierno ha demostrado una paciencia casi infinita con quienes hace tiempo se creen por encima de la ley y superiores al resto de los ciudadanos.

Los demócratas españoles sabemos que actuamos en el respeto al Derecho internacional y a la Constitución. Nuestra causa es justa porque tenemos la fuerza de la razón y de la ley. Y que confiamos en el Gobierno legítimo de España y en las instituciones del Estado para defender con todas las consecuencias el restablecimiento de la Constitución y el Estatuto de Autonomía en Cataluña y, por tanto, los derechos de todos los catalanes.

Es penoso e irresponsable que algunos dirigentes del PSOE y casi todo el PSC todavía arrastren los pies para defender el orden constitucional y la unidad de España. Y es insultante para cualquier demócrata que el líder de Podemos y los secesionistas sigan mintiendo al decir que el referéndum ilegal "produjo la expresión de una voluntad mayoritaria de la sociedad catalana".

Aun aceptando los resultados manipulados y multiplicados por el Govern, sólo un 40% de la sociedad catalana es independentista. Los números prueban que al 60% de la población -una amplia mayoría- no le interesaba la consulta. Es archisabido que los observadores extranjeros contratados por el Govern se negaron a certificar la validez del referendo que violaba los estándares internacionales e igualmente la Comisión de Venecia del Consejo de Europa rechazó de plano su validez (los medios públicos catalanes y la propaganda institucional solo permitían defender la independencia, podía votar cualquier persona y repetir el voto...).

Para los independentistas, incluidos Podemos, la minoría tiene derecho a decidir y, sin garantías, sobre la gran mayoría. Es tal la perversión de la democracia que resulta increíble lo que ha pasado en Cataluña. La ley nacionalista en la que se sustentó ese referéndum -sin ningún fundamento en el Derecho internacional- fue declarada nula en una excelente sentencia del Tribunal Constitucional.

Los demócratas sabemos que la pretensión independentista se basa en mentiras sobre el pasado (la Historia inventada), el presente (que seguirían en la Unión Europea) y el futuro (que sería un Estado paradisiaco y muy rico) de Cataluña.

La declaración suspendida de independencia del pasado 10 de octubre dejó sin alternativas a España y a su Gobierno, que se debe al civilizado respeto a la Constitución. La oferta de diálogo en las famosas cartas de Puigdemont imponía, primero, aceptar la independencia y negociar de estado a estado las consecuencias de la secesión. Diálogo sí y puentes para restañar el desgarró social, una vez restablecido el respeto a su Estatuto de Autonomía y Constitución.

Un Estado democrático tiene que defenderse, como legítimamente ha hecho el Gobierno al recabar la autorización del Senado, para destituir al Govern e intervenir la Administración de Cataluña a fin de proteger su autonomía -violentada hasta el paroxismo por los secesionistas-. Govern y Parlament catalanes, desde 2015, se han erigido en legibus solutus, en legislador sin límites, en un poder absoluto, dictatorial.

España es una democracia plena que, por fin, ha decidido recurrir a los medios constitucionales de coerción legítima al activar al artículo 155 de la Constitución y exigir coactivamente el cumplimiento de los límites constitucionales y legales en Cataluña. Ellos han roto la paz allí con su violencia institucional y su rebeldía provocadora; los secesionistas pueden quebrar también la paz en toda España.

El golpe a la Constitución y a la democracia lo han propinado los secesionistas; ellos suspendieron y violentaron su Estatuto de autogobierno al aprobar la anulada ley del referéndum y la suspendida ley de transitoriedad jurídica, que ponía fin a la división de poderes en esa parte del territorio nacional. Como dicen intelectuales franceses, las mentiras y la demagogia de Puigdemont le convierten en el Trump de Europa. Un político despreciable y enloquecido dispuesto a sacrificar a un pueblo. Junto a sus cómplices de Podemos, dispuestos a emular una ridícula mezcla explosiva de Stalin y Hitler para provocar, ellos, sangre y lágrimas. Nosotros, los demócratas defenderemos con denuedo el Estado de derecho.

Con una paciencia inimaginable en Francia, Alemania, Estados Unidos, o cualquier Estado civilizado, el Gobierno -aunque no sea de concentración nacional-, por fin, ha decidido hacer respetar los derechos de los catalanes a su autogobierno aplicando medidas constitucionales. Quien hace aplicar la Constitución no da un golpe de Estado, como ha recordado un periódico neoyorquino ("no se puede permitir que una votación falsa desmiembre un país verdadero").

Tantas veces han amenazado con la República de Cataluña que ahora confiamos que el Gobierno impida que el hecho soberano se afiance. Debe cortar de raíz la extensión de la estatalidad de facto y revertir con paciencia el caos político-legal y la corrupción moral y económica. Debe impedir que emerja un Estado impostado que compite con el Estado legal y democrático y evitar legalidades paralelas. Un seudoestado sincopado, retráctil -que se declara Estado a ratos-, que impugna las normas del Estado ante el Tribunal Constitucional cuyas sentencias rechaza.

La proclama de independencia no tendrá efectos inmediatos ni debiera tenerlos en el futuro. El Gobierno debe actuar con toda la moderación y modulación adecuada a cada situación que sobrevenga. Debe actuar con mucha delicadeza y escrupuloso respeto a la Constitución y al Estatuto de Autonomía -cuyo contenido material no se puede suspender, pero sí a las deslegitimadas autoridades rebeldes-. Tenemos la baza de la probada de nuestros tribunales de justicia y del respeto y admiración, dentro y fuera, por su independencia, caiga quien caiga, en sus investigaciones y condenas penales a intocables.

Después de la calle -bajo el control del somatén parapolicial de los comandos anarquistas, de ANC y Òmnium-, lo más difícil es poner fin a la semilla del odio y a la intoxicación en escuelas y medios de comunicación catalanes. El Gobierno debe apoyarse en agencias de comunicación españolas y extranjeras para transmitir nuestra realidad democrática y ayudar a tender puentes entre los intoxicados con la España tolerante y global.

Esta fase de aplicación del art. 155 CE conlleva riesgos que debemos afrontar y resistir unidos como sociedad democrática. Tengamos la convicción de que esos riesgos, por graves que sean, siempre serán menores que las consecuencias del abandono de la defensa de la Constitución, de la integridad territorial y de los derechos fundamentales del pueblo catalán. Tenemos el deber moral, además de constitucional, de defender al poble catalán de la tiranía proclamada e impuesta en Cataluña por los secesionistas.

Sin dudas ni reservas sectarias, nos tenemos que conjurar contra la perversión de los bárbaros que nos apartan de la civilización que representa la regla de Derecho. Como Maximus y los gladiadores, no sabemos con precisión qué riesgos enfrentaremos, pero venceremos si estamos unidos.

Araceli Mangas Martín es catedrática de Derecho Internacional Público y Relaciones Internacionales de la UCM.

Peça 23: ABC

(28 octubre 2017)

La hora del estado de derecho

El Gobierno de Mariano Rajoy ha de armarse de confianza en sí mismo y en la justicia de la causa que abandera en estos momentos

Sería un error afirmar que quien ayer aprobó la declaración unilateral de independencia fue el Parlament de Cataluña, disuelto ayer por el Gobierno de Mariano Rajoy en virtud de la aplicación del artículo 155 de la Constitución. Como entidad representativa democrática y legítima, el Parlament dejó de existir el 7 de septiembre, cuando la mayoría separatista consumó el golpe contra la Constitución de 1978 y el Estatuto de 2006 al aprobar las leyes de transitoriedad jurídica y de referéndum. A partir de ese día pasó a ser una asamblea totalitaria, instalada en el silenciamiento de la oposición, la inducción a la algarada callejera y la ilegalidad.

La decisión tomada ayer por el Ejecutivo es la expresión de la legitimidad democrática frente a la ruptura del marco constitucional. La destitución fulminante del Govern encabezado por Puigdemont se enmarca en la respuesta a quienes han vulnerado de manera flagrante los principios más elementales del Estado de Derecho. La convocatoria de elecciones en Cataluña el próximo 21 de diciembre demuestra que la intención del Gobierno es devolver con la máxima urgencia la legalidad a unas instituciones que el separatismo ha situado fuera de nuestro ordenamiento jurídico. La reacción del Estado se ha visto condicionada por el convencimiento equivocado de que el nacionalismo catalán se conformaría con contrapartidas económicas y no lle-

garía a la ruptura. Pero los separatistas anunciaron las leyes de desconexión y las aprobaron. Convocaron un referéndum y lo celebraron. Comprometieron la declaración de independencia y ayer la proclamaron. Ante esta situación límite, la aplicación del artículo 155 era una obligación ineludible.

El separatismo ha llevado a Cataluña al nivel de confrontación que quería, desenlace previsible desde que el nacionalismo antaño moderado –el de Convergencia Democrática– entregó a los extremistas de la CUP la cesionista, además de la cabeza de Artur Mas. En lo sucesivo habrá que creer a los nacionalistas y no esperar a que demuestren de lo que son capaces. El arriado de la bandera espanyola en algunos edificios oficiales catalanes es la imagen de una agresión que no debe tolerarse. Sin embargo, el nacionalismo ha llegado a este punto mucho más debilitado de lo que esperaba y no tanto por la respuesta institucional del Estado de Derecho. Ni los recursos ante el TC, ni las querellas ante los tribunales penales, siquiera las condenas ya impuestas, han tenido el efecto disuasorio adecuado, aun cuando sea inaplazable someter a Carles Puigdemont y sus secuaces a la imputación por los delitos que han cometido. Los separatistas han cosechado tres fracasos que no harán sino aumentar su volumen en los próximos días: el rechazo de la comunidad internacional –renovado ayer en cascada, desde EE.UU. a la Unión Europea– a su proyecto de ruptura del orden constitucional español; la espantada del sector empresarial de Cataluña y la pérdida del monopolio en las calles catalanas. Estos frentes fallidos del separatismo demuestran que la respuesta del Estado de Derecho es una necesidad imperativa.

El Estado no puede fallar a tantos como están confiando en él. La aplicación del artículo 155 de la Constitución es la respuesta urgente del Estado. Su finalidad no es resolver el conflicto separatista, que tiene otros cauces, sino restaurar el orden legal e institucional en Cataluña, mediante la aplicación forzosa, como prevé la Constitución, de las medidas aprobadas por el Senado. El mecanismo del artículo 155 no está previsto para ser negociado, sino para ser impuesto con toda la firmeza que sea precisa, eso sí, acompañada de inteligencia política y sentido de la oportunidad. Sin duda, el artículo 155 llega tarde, pero no por eso pierde legitimidad o es menos necesario. Su aplicación, en todo caso, será compleja. No hay que engañarse: los decretos que ayer aprobó el Consejo de Ministros, y los que apruebe en el futuro, pueden no ser efectivos sólo por ser publicados en el Boletín Oficial del Estado. Requerirán en muchos casos el uso de la fuerza y tanto el Gobierno, como el PSOE y Ciudadanos deberán estar prevenidos de esta circunstancia. Es más, dado que los socialistas se han afanado en aparecer ante la opinión pública como los moduladores de la propuesta de intervención del Gobierno en la Generalidad, quizá tendrán que pensar cuál va a ser su discurso si el procedimiento del artículo 155 no es suficiente para restaurar plenamente, sin matices ni reservas, el orden constitucional de 1978 ante el movimiento insurreccional que ha desatado el nacionalismo.

El Gobierno de Mariano Rajoy ha de armarse de confianza en sí mismo y en la justicia de la causa que abandera en estos momentos, aplicar las medidas del artículo 155 y ganar esta prueba de resistencia a la que están siendo sometidos el Estado español y nuestra democracia.